

MINISTERSTWO SPORTU I TURYSTYKI

Informacja o realizacji w roku 2011 zadań statutowych
Członków Międzyresortowego Zespołu do spraw koordynacji
zadań Rządu określonych w „Kierunkach rozwoju turystyki do
2015 roku”

Warszawa, marzec 2012 r.

Informacja o realizacji w roku 2011 zadań statutowych Członków
Międzyresortowego Zespołu do spraw koordynacji zadań Rządu
określonych w „Kierunkach rozwoju turystyki
do 2015 roku”

	Str.
Minister właściwy do spraw budownictwa, gospodarki przestrzennej i mieszkaniowej, do spraw transportu, do spraw gospodarki morskiej	3
Minister właściwy do spraw finansów publicznych	7
Minister właściwy do spraw gospodarki	9
Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego	23
Minister właściwy do spraw kultury fizycznej	41
Minister właściwy do spraw nauki, do spraw szkolnictwa wyższego	45
Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania	47
Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego	52
Minister właściwy do spraw rozwoju wsi	78
Minister właściwy do spraw środowiska, do spraw gospodarki wodnej	81
Minister właściwy do spraw wewnętrznych	85
Minister właściwy do spraw zagranicznych	99
Prezes Urzędu Konkurencji i Konsumentów	107
Prezes Głównego Urzędu Statystycznego	108

Minister właściwy do spraw budownictwa, gospodarki przestrzennej i mieszkaniowej, do spraw transportu, do spraw gospodarki morskiej

W zakresie zadań ministra właściwego do spraw budownictwa, gospodarki przestrzennej i mieszkaniowej:

Przygotowywana w latach 2008-2010 kompleksowa nowelizacja ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym uzyskała akceptację Komisji Europejskiej a także Komitetu Europejskiego Rady Ministrów i stałego Komitetu Rady Ministrów. W dniu 23 marca 2011 roku Zespół do Spraw Programowania Prac Rządu pod przewodnictwem Ministra Michała Boniego podjął decyzję o wstrzymaniu prac nad projektem ustawy o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. W maju 2011 roku Rządowe Centrum Legislacji poinformowało o zgodności projektu ustawy z ustaleniami Komisji Prawniczej. Po decyzji Zespołu do Spraw Programowania Prac Rządu prace nad ww. projektem nowelizacji nie były kontynuowane. Następnie, zgodnie z Wykazem Prac Legislacyjnych Rady Ministrów w 2012 roku zostały podjęte i są prowadzone prace nad założeniami do projektu nowej ustawy – Prawo budowlane, których celem jest istotne zmniejszenie obciążeń administracyjnych w procesie przygotowywania realizacji inwestycji m.in. w wyniku uproszczenia procedur administracyjnych, w tym dotyczących lokalizacji inwestycji.

Zgodnie z zapisami w *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony Miasta Obszary Wiejskie* przyjętej przez Radę Ministrów w dniu 13 lipca 2010 r., zagadnienia polityki miejskiej zostały przypisane do właściwości Ministra Rozwoju Regionalnego. Na tej podstawie oraz w związku z przyjęciem 13 grudnia 2011 r. *Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030*, Minister Rozwoju Regionalnego przystąpił w lutym 2012 roku, do prac zmierzających do opracowania *Krajowej Polityki Miejskiej*. *Krajowa Polityka Miejska* ma być polityką realizowaną na wszystkich szczeblach zarządzania, a także ma być polityką międzysektorową, włączającą różne działy administracji rządowej.

W związku z wykreśleniem z Planu Działania Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki projektu pn. „*Pilotażowe wdrożenie instrumentów systemu zintegrowanego planowania i zarządzania rozwojem przestrzennym na szczeblu lokalnym*”, odstąpiono od jego realizacji.

W 2011 roku po raz siódmy zostało wykonane cykliczne badanie aktywności planistycznej samorządów lokalnych przeprowadzone w wyniku zgłoszenia do Programu badań statystycznych dokonanego przez ministra właściwego do spraw budownictwa, gospodarki przestrzennej i mieszkaniowej. Zestaw informacji, wskaźników i mierników uzyskanych z tego badania dostarcza wiedzy o działaniach i zmianach zachodzących w zakresie gospodarki przestrzennej na poziomie gminy i służy monitorowaniu zachodzących zmian.

W zakresie transportu morskiego i żeglugi śródlądowej:

Turystyka morska i nadmorska stała się w ostatnim czasie jedną z najszybciej rozwijających się i perspektywicznych gałęzi sektora morskiego oraz jednym z istotnych obszarów rozwojowych turystyki w Polsce. Bezpośredni dostęp do morza sprawia, że podejmowane są różne działania nakierowane na tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju tej formy turystyki.

Kwestie dotyczące turystyki morskiej i nadmorskiej zawarte zostały w treści opracowanego w 2011 r. Raportu z przebiegu realizacji polityki morskiej RP w 2010 r. Coroczne raporty

tego typu stanowią podstawowy instrument i punkt odniesienia w dziedzinie monitorowania wdrażania zintegrowanego podejścia do spraw morskich w Polsce.

Jedną z bardziej istotnych imprez towarzyszących głównym obchodom Europejskiego Dnia Morza 2011 w Gdańsku było zorganizowane w Sopocie IV Forum Turystyczne Państw Bałtyckich poświęcone zagadnieniom dotyczącym rozwoju regionu Morza Bałtyckiego w obszarze turystyki.

Polska ma kilkanaście portów spełniających podstawowe funkcje turystyczne z zakresu żeglugi oraz jachtingu. Ich rozwój sprzyja aktywizacji gmin nadmorskich. Coraz szersza staje się oferta polskich przedsiębiorstw żeglugi przybrzeżnej i śródlądowej oraz przedsiębiorstw turystycznych zajmujących się turystyką morską. W przypadku żeglugi pasażerskiej obserwujemy duży ruch statków tzw. wycieczkowców przewożących do 3,5 tysiąca pasażerów. W tym kontekście znaczenie ma rozwój infrastruktury w tym terminali pasażerskich w portach i przystaniach morskich, marin i przystani żeglarskich, a także działania na rzecz tworzenia bazy hotelowej i kąpielisk.

Według informacji otrzymywanych od armatorów w 2011 r. znacznie wzrosły przewozy pasażerów żeglugą morską i przybrzeżną, oficjalne dane statystyczne za 2011 r. zostaną opublikowane przez GUS w późniejszym terminie.

W zakresie lotnictwa cywilnego:

W 2011 r. kontynuowane były programy inwestycyjne i operacyjne, które miały na celu zwiększenie przepustowości infrastruktury portów lotniczych w celu obsługi prognozowanego ruchu lotniczego na najbliższe 5-10 lat. Zwiększenie przepustowości infrastruktury nawigacyjnej oraz portów lotniczych jest kluczowe dla zapewnienia dostępności infrastruktury lotniczej w Polsce dla poszczególnych jej użytkowników, a w szczególności dla pasażerów.

Działania zarządzających portami lotniczymi pozwoliły na zwiększenie łącznej przepustowości terminali pasażerskich całej sieci portów lotniczych z 11 mln pasażerów w 2004 r. do 23 mln pasażerów w 2009 r., umożliwiając zarządzającym efektywną obsługę dynamicznie rosnącego ruchu lotniczego w polskich portach po akcesji Polski do Unii Europejskiej. Natomiast w 2011 r. planowane przez zarządzających inwestycje powinny zwiększyć przepustowość terminalową sieci lotnisk do ok. 25 mln pasażerów.

Inwestycje są organizowane i finansowane w głównej mierze ze środków własnych zarządzających portami lotniczymi oraz przez Polską Agencję Żeglugi Powietrznej – instytucję zapewniającą służby żeglugi powietrznej. Jednocześnie Ministerstwo Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej wraz z Ministerstwem Rozwoju Regionalnego wspomaga inwestycje w zakresie infrastruktury lotniskowej oraz nawigacyjnej poprzez dyspozycję środków z funduszy UE na zasadzie dofinansowania. Łączna wartość inwestycji w portach w sieci TEN realizowanych w ramach priorytetu VI – Drogowa i lotnicza sieć TEN-T, działania 6.3. *Rozwój sieci lotniczej TEN-T* Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (POIS), działania 8.4 *POIS Bezpieczeństwo i ochrona transportu lotniczego, Regionalnych Programów Operacyjnych oraz Funduszu TEN-T*, wynosi ok. 4,5 mld zł, z tego środki przeznaczone przez Unię Europejską wynoszą 1 mld 274 mln zł.

W ramach inwestycji nawigacyjnych na lata 2008-2015 realizowany jest szeroko zakrojony program inwestycyjny Polskiej Agencji Żeglugi Powietrznej, współfinansowany środkami UE, mający na celu zwiększenie przepustowości przestrzeni powietrznej i zapewnienie bezpieczeństwa ruchu lotniczego. Dodatkowo, PAŻP prowadzi szereg prac

inwestycyjnych operacyjnych i technicznych w portach lotniczych w Warszawie, Gdańsku, Wrocławiu i Poznaniu, które zapewnią przepustowość niezbędną do obsługi dodatkowego ruchu lotniczego związanego z Mistrzostwami Europy w Piłce Nożnej UEFA EURO 2012.

Średnie opóźnienie trasowe w polskiej przestrzeni powietrznej w roku 2010 wyniosło 1,17 min/lot. W roku 2011 – 0,63min/lot. Stanowi to zmniejszenie średniego opóźnienia o 46%. Jest to najniższy od 2005 roku poziom opóźnień trasowych w polskiej przestrzeni powietrznej, przy corocznym kilkuprocentowym wzroście ilości lotów nad Polską. Podkreślić należy, że taka redukcja przekłada się bezpośrednio na szacunkowe oszczędności dla linii lotniczych w wysokości około 5 mln Euro.

Ważnym działaniem jest też proces przekazywania do jednostek samorządu terytorialnego gruntów na zasadzie darowizny lub użyczenia pod nowe, jak również istniejące lotniska. Przekazane grunty umożliwią rozwój lotnisk lokalnych, zwiększając tym samym dostępność oraz atrakcyjność turystyczną regionów obsługiwanych przez te lotniska. Do chwili obecnej Minister Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej w porozumieniu z Ministrem Skarbu Państwa i Ministrem Obrony Narodowej przekazali nieruchomości o łącznej powierzchni 3216,85 ha.

Jednym z kluczowych projektów prowadzonych przez Ministerstwo Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej jest utworzenie Bałtyckiego Funkcjonalnego Bloku Przestrzeni Powietrznej (Baltic FAB), czyli realizacja polsko-litewskiej inicjatywy mającej na celu integrację zarządzania ruchem lotniczym. Bałtycki FAB będzie elementem Jednolitej Europejskiej Przestrzeni Powietrznej i jednym z dziewięciu funkcjonalnych bloków w Europie. Celem tworzenia jednolitej przestrzeni powietrznej jest zwiększenie efektywności zarządzania ruchem lotniczym, zapewnienie niezbędnej przepustowości przestrzeni i wydajności europejskiego systemu zarządzania ruchem lotniczym. Uruchomienie Bałtyckiego FAB-u planowane jest na drugą połowę 2012 roku.

W zakresie rozwoju transportu kolejowego:

W roku 2011 minister właściwy ds. transportu, w ramach wykonywania usług o charakterze publicznym, dofinansował:

- 193 pociągi międzynarodowe, dalekobieżne i przygraniczne, obsługiwane przez spółki PKP Intercity S.A. i Przewozy Regionalne sp. z o.o.,
- 239 pociągi międzywojewódzkie, pospieszne obsługiwane przez spółkę PKP Intercity S.A.

Z kwoty 311 000 tys. zł dotacji budżetowej, w 2011 r. przekazano przewoźnikom kolejowym następujące środki:

- 30 456 285,18 zł dla spółki Przewozy Regionalne sp. z o.o. na dofinansowanie przewozów międzynarodowych, tj. 84,60% limitu określonego w umowie,
- 55 000 000 zł dla spółki PKP Intercity S.A. na dofinansowanie przewozów międzynarodowych, tj. 100% limitu określonego w umowie,
- 219 968 264,05 zł dla spółki PKP Intercity S.A. na dofinansowanie przewozów międzywojewódzkich, tj. 99,98% limitu określonego w umowie,

Łącznie wykonanie planu wynosiło 305 424 549,23 zł.

Ponadto, w budżecie Państwa na rok 2011 w części 83, poz. 49 – *Dofinansowanie zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego* ujęto kwotę w wysokości 116.700 tys. zł, z przeznaczeniem na zakup i modernizację kolejowych pojazdów szynowych

służących do przewozów pasażerskich, wykonywanych na podstawie umowy o świadczenie usług publicznych. Powyższa kwota została podzielona równo pomiędzy wszystkie województwa, tzn. każde miało do dyspozycji 7 293 750 zł.

W 2011 r. samorzady miały również do dyspozycji środki z Funduszu Kolejowego w wysokości 171 660 800 zł (w tym 71 660 800 zł niewykorzystane z 2010 r., które przeszły na rok 2011). Powyższa kwota została podzielona pomiędzy województwa w następujący sposób:

1. Dolnośląskie	6 250 000,00 zł
2. Kujawsko-Pomorskie	9 066 250,00 zł
3. Lubelskie	6 250 000,00 zł
4. Lubuskie	6 250 000,00 zł
5. Łódzkie	6 250 000,00 zł
6. Małopolskie	13 000 000,00 zł
7. Mazowieckie	6 250 000,00 zł
8. Opolskie	6 250 000,00 zł
9. Podkarpackie	18 946 265,00 zł
10. Podlaskie	6 250 000,00 zł
11. Pomorskie	6 250 000,00 zł
12. Śląskie	6 250 000,00 zł
13. Świętokrzyskie	25 000 000,00 zł
14. Warmińsko-Mazurskie	6 250 000,00 zł
15. Wielkopolskie	6 250 000,00 zł
16. Zachodniopomorskie	6 250 000,00 zł

Łącznie wypłacono województwom 141 012 515,00 zł. Środki w wysokości 30 648 585 zł przeszły na rok 2012.

Środki z Funduszu Kolejowego samorzady mogą przeznaczać na zadania w zakresie zakupu, modernizacji oraz napraw pojazdów kolejowych przeznaczonych do przewozów pasażerskich.

W zakresie transportu drogowego:

W dniu 25 stycznia 2011 r. Rada Ministrów przyjęła uchwałę w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pod nazwą „Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2011-2015”. Nowy Program odwołuje się do zakresu rzeczowego określonego w Programie Budowy Dróg Krajowych na lata 2008-2012.

Program zakłada stworzenie sieci sprawnych połączeń autostradowych, dróg ekspresowych i dróg krajowych jak i remont już istniejących, oraz podnoszenie ich standardu poprzez zmianę parametrów technicznych. Zasadniczym celem podejmowanych działań jest stworzenie sieci drogowej o znacznie wyższych niż obecnie parametrach użytkowych, w tym powstanie zasadniczego szkieletu dróg o dużej przepustowości, stanowiących sieć połączeń pomiędzy największymi ośrodkami gospodarczymi kraju. Na skutek realizacji planu inwestycyjnego oraz działań prewencyjnych w znacznym stopniu wzrośnie również poziom bezpieczeństwa ruchu drogowego.

W ramach realizacji zadań ujętych w Programie w 2011 r. zrealizowanych i oddanych do ruchu zostało łącznie 435,3 km dróg krajowych, w tym:

- 218,1 km autostrad,
- 96,8 km dróg ekspresowych,
- 31,6 km obwodnic w ciągu dróg krajowych,

- 88,8 km dróg krajowych wzmocniono lub przebudowano

Program obejmuje swoim zasięgiem perspektywę do 2015 roku, a zakres finansowy w dokumencie przyjętym przez Radę Ministrów uwzględnia poziom finansowania zadań rozpoczynanych do końca 2013 roku. Zgodnie z zapisami Programu, dokonana zostanie jego aktualizacja. Nastąpi to w momencie, kiedy znane będą poziomy finansowania infrastruktury drogowej, dostępne dla Polski w Wieloletnich Ramach Finansowych Unii Europejskiej na lata 2014-2020. Pozwoli to na precyzyjne określenie potrzeb finansowych (w tym udziału środków krajowych) dla zakresu rzeczowego Programu realizowanego w latach 2014-2015.

Minister właściwy do spraw finansów publicznych

W ramach obszaru zadania dotyczącego kształtowania systemu podatków i opłat lokalnych:

Z uwagi na fakt, iż w roku 2011 przepisy ustaw kształtujących system podatków i opłat lokalnych, tj. ustawy z dnia 12 stycznia 1991 r. *o podatkach i opłatach lokalnych* (Dz. U. z 2010 r. Nr 95, poz. 613, z późn. zm.), ustawy z dnia 15 listopada 1984 r. *o podatku rolnym* (Dz. U. z 2006 r. Nr 136, poz. 969, z późn. zm.) oraz ustawy z dnia 30 października 2002 r. *o podatku leśnym* (Dz. U. Nr 200, poz. 1682, z późn. zm.), nie uległy zmianie, tym samym nie uległa zmianie realizacja zadań Ministra Finansów w ww. zakresie.

Przepisy powyższych ustaw zawierają rozwiązania sprzyjające rozwojowi turystyki. Są to regulacje uniwersalne, umożliwiające wprowadzenie preferencji w opodatkowaniu nieruchomości wykorzystywanych na działalność turystyczną:

- możliwość różnicowania przez radę gminy wysokości stawek podatku od nieruchomości od gruntów, budynków i budowli dla poszczególnych rodzajów przedmiotów opodatkowania ze względu na rodzaj prowadzonej działalności z uwzględnieniem przepisów dotyczących pomocy publicznej (na podstawie art. 5 ust. 2 i 4 ustawy o podatkach i opłatach lokalnych),
- możliwość wprowadzenia przez radę gminy - innych niż ustawowe zwolnień przedmiotowych w podatku od nieruchomości, w podatku rolnym i w podatku leśnym oraz ulg przedmiotowych w podatku rolnym (art. 7 ust. 3 ustawy o podatkach i opłatach lokalnych, art. 13e ustawy o podatku rolnym i art. 7 ust. 3 ustawy o podatku leśnym) - z uwzględnieniem przepisów dotyczących pomocy publicznej.

Ponadto, w przypadku wynajmu turystom pokoi gościnnych w budynkach mieszkalnych znajdujących się na obszarach wiejskich przez osoby ze stałym miejscem pobytu w gminie położonej na tym terenie, jeżeli liczba pokoi przeznaczonych do wynajęcia nie przekraczała 5, stosowano niższe stawki podatku od nieruchomości niż dla nieruchomości wykorzystywanych do działalności gospodarczej (art. 1a ust. 2 pkt 2 ustawy o podatkach i opłatach lokalnych).

W zakresie podatku od towarów i usług:

W roku 2011 przepisy dotyczące podatku od towarów i usług w zakresie usług turystyki nie uległy zmianie. Niezależnie od tego, z dniem 1 stycznia 2012 r. weszły w życie przepisy uchwalone ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o zmianie ustawy o podatku od towarów i usług, ustawy o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników oraz ustawy o transporcie drogowym (Dz. U. Nr 134, poz.780), upraszczające procedurę rejestracji przy świadczeniu usług okazjonalnego przewozu osób.

Jednocześnie należy wskazać, iż podatek VAT jest podatkiem zharmonizowanym w Unii Europejskiej, zatem kwestie preferencji podatkowych wynikają z obowiązujących dyrektyw, w tym Dyrektywy 2006/112/WE Rady z dnia 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej (Dz. Urz. UE L 347 z 11.12.2006, str.1 ze zm.). Oznacza to, że państwa członkowskie są związane przepisami ww. dyrektywy i nie mają dowolności we wprowadzaniu preferencji w podatku VAT do krajowych systemów podatkowych. Kwestia zmian przepisów ww. podatku w zakresie turystyki została podjęta przez Polską Prezydencję i jest obecnie przedmiotem analizy Komisji Europejskiej, która ma przedstawić wyniki tej analizy.

W ramach obszaru zadania dotyczącego tworzenia systemu udzielania gwarancji i poręczeń:

W zakresie zadania mającego na celu poprawę dostępu do kapitału przedsiębiorstw turystycznych poprzez tworzenie systemu udzielania gwarancji i poręczeń, Ministerstwo Finansów prowadzi działania na rzecz wzmocnienia istniejącego systemu gwarancji i poręczeń dla małych i średnich przedsiębiorstw.

W dniu 19 maja 2009 r. został przyjęty przez Radę Ministrów program pn.: „*Wspieranie przedsiębiorczości z wykorzystaniem poręczeń i gwarancji Banku Gospodarstwa Krajowego*”, którego celem jest poprawa dostępu, zwłaszcza mikro i małych przedsiębiorstw do zewnętrznych źródeł finansowania za pośrednictwem rozpoznawalnego systemu poręczeń i gwarancji, działającego zgodnie z obowiązującymi standardami. Program skierowany jest w szczególności do podmiotów realizujących projekty z wykorzystaniem środków z Unii Europejskiej, projekty infrastrukturalne, a także związane z rozwojem sektora małych i średnich przedsiębiorstw. Instrumentami realizacji powyższego programu są indywidualne poręczenia oraz gwarancje Banku Gospodarstwa Krajowego, polegające na udzielaniu poręczeń lub gwarancji spłaty kredytów inwestycyjnych i obrotowych oraz portfelowa linia poręczeniowa, polegająca na udzielaniu przez BGK bankom poręczeń portfela kredytowego obejmującego nowe kredyty obrotowe i inwestycyjne mikro, małych i średnich przedsiębiorców.

W 2011 r. dokonane zostały zmiany w zapisach umowy z dnia 23 czerwca 2009 r. pomiędzy Ministrem Finansów a Bankiem Gospodarstwa Krajowego zawartej na podstawie ustawy z dnia 8 maja 1997 r. o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne (Dz. U. z 2003 r. Nr 174, poz. 1689, z późn. zm.), w celu realizacji ww. programu. W szczególności, wprowadzone zostały zapisy mające na celu poprawę atrakcyjności poręczeń kredytów w ramach portfelowej linii poręczeniowej, dotyczące m.in.: podwyższenia poziomu jednostkowego poręczenia kredytu objętego portfelową linią poręczeniową, z 50% do 60% kwoty udzielonego kredytu, czy też podwyższenia wartości poręczeń udzielonych w ramach portfelowej linii poręczeniowej dla przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą klasyfikowaną do danego działu PKD z 10% do 20% limitu poręczenia określonego w umowie portfelowej linii poręczeniowej.

W dniu 25 listopada 2011 r. Rada Ministrów przyjęła dokument *zmieniający program „Wspieranie przedsiębiorczości z wykorzystaniem poręczeń i gwarancji Banku Gospodarstwa Krajowego”*. Zmiana powyższego programu wprowadziła zapisy, które mają na celu dostosowanie oferty poręczeniowo-gwarancyjnej BGK do warunków rynkowych i powinny umożliwić dalszy rozwój akcji poręczeniowej BGK. W związku z powyższą zmianą programu rządowego prowadzone są obecnie prace nad wprowadzeniem dalszych zmian do ww. umowy z dnia 23 czerwca 2009 r. pomiędzy Ministrem Finansów a Bankiem Gospodarstwa Krajowego.

Omawiane powyżej zmiany ram prawnych funkcjonowania ogólnopolskiego systemu poręczeń i gwarancji związane są z dążeniem do zapewnienia szerokiej podmiotowo (sektorowo) oferty instrumentów poręczeniowych, jak najlepiej dostosowanej do oczekiwań zarówno małych i średnich przedsiębiorców, jak też sektora bankowego zapewniającego finansowanie realizowanych przez MŚP przedsięwzięć.

W ramach obszaru zadania dotyczącego realizacji polityki finansowej:

W roku 2011 Minister Finansów nie podejmował działań związanych z rynkiem branży turystycznej (jego rozwojem i ochroną klientów).

Minister właściwy do spraw gospodarki

Obszar 1. Realizacja zadań dotyczących instrumentów wsparcia rozwoju gospodarczego, ich koordynacja, nadzorowanie wdrażanie oraz monitorowanie: zadania realizowano w ramach wszystkich obszarów opisanych poniżej

Obszar 2. Kształtowanie warunków wspierających partnerstwo publiczno-prywatne

Ministerstwo Gospodarki przeprowadziło następujące działania w 2011 roku:

- na stronie internetowej Ministerstwa Gospodarki, pod adresem: <http://bazappp.mg.gov.pl/portal/>, istnieje baza informacji o planowanych bądź realizowanych projektach partnerstwa publiczno-prywatnego (ppp). Jej celem jest zebranie i usystematyzowanie informacji na temat projektów ppp w Polsce. Uaktualniana przez polskie gminy baza ma zapewnić elastyczny dostęp do danych z tego zakresu dla wszystkich zainteresowanych podmiotów. Baza jest dostępna w czterech wersjach językowych: polskiej, angielskiej, niemieckiej i chińskiej. Aktualnie zamieszczonych jest w niej 19 projektów realizowanych oraz 71 planowanych do realizacji. W październiku 2011 r. prowadzenie bazy powierzono Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości,
- dla przedstawicieli gmin realizujących najciekawsze projekty zamieszczone w bazie projektów ppp, Ministerstwo Gospodarki zorganizowało misję studyjną do Chin, w której uczestniczyli Prezydenci Miast - Krosna, Łomży, Płocka i Żor. Podczas największych w Chinach targach inwestycyjno-handlowych CIFIT w Xiamen, przedstawiciele gmin zaprezentowali potencjalnym inwestorom chińskim projekty, które zamierzają realizować w formule ppp. Członkowie delegacji uczestniczyli również w spotkaniach biznesowych w Szanghaju i Nankinie. W trakcie rozmów zapoznawano reprezentantów kierownictwa lokalnych podmiotów i zrzeszeń gospodarczych z aspektami prawnymi realizacji inwestycji ppp w Polsce oraz zachęcano do przeglądania ofert inwestycyjnych za pośrednictwem bazy projektów ppp prowadzonej również w języku chińskim,
- dla 16. uczestników szkoleń przeprowadzonych w 2010 r. dla przedstawicieli Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Centralnego Biura Śledczego, Prokuratury, Policji, Najwyższej Izby Kontroli, Ministerstwo Gospodarki zorganizowało w czerwcu 2011 r. wizytę studyjną do Hiszpanii (Madryt), której celem było zapoznanie uczestników z efektami projektów realizowanych w formule ppp oraz z funkcjonowaniem instytucji kontrolujących takie przedsięwzięcia w Hiszpanii, kraju o dużym doświadczeniu w tym zakresie,

- przeprowadzono cykl szkoleń dla przedstawicieli administracji publicznej, których zakres merytoryczny obejmował m. in. zagadnienia ogólne z zakresu partnerstwa publiczno-prywatnego, modele ppp w praktyce, podstawy prawne realizacji projektów ppp w Polsce, tryby wyboru partnera prywatnego, umowę o ppp, przygotowanie przedsięwzięć ppp, podział ryzyk w projektach ppp, ppp a dług publiczny, zagrożenia i nieprawidłowości związane z realizacją projektów ppp, nadzór i kontrolę nad realizacją przedsięwzięć ppp, hybrydowe projekty ppp, rynek ppp w Polsce, ppp – case studies, wdrażanie ppp w administracji publicznej. Szkolenia przeprowadzono w listopadzie 2011 r. w 5 trzydniowych cyklach. Łącznie przeszkolono 106 przedstawicieli administracji publicznej,
- w ramach kontynuacji współpracy polsko-kazachstańskiej wynikającej z postanowień II i III posiedzenia Polsko-Kazachstańskiej Komisji Międzyrządowej ds. Współpracy Gospodarczej, w listopadzie 2011 r. zorganizowano dla ekspertów Ministerstwa Gospodarki cykl spotkań roboczych w Kazachstanie z przedstawicielami Kazachstańskiego Centrum Partnerstwa Publiczno - Prywatnego oraz centralnych jednostek odpowiedzialnych za realizację przedsięwzięć ppp. W trakcie spotkań eksperci m. in. zaprezentowali przedsięwzięcia ppp realizowane w Polsce, które są zamieszczone w bazie projektów ppp prowadzonej przez Ministerstwo Gospodarki. Omawiali również szczegóły merytoryczne i organizacyjne wizyty przedstawicieli Kazachstańskiego Centrum Partnerstwa Publiczno-Prywatnego w Polsce planowanej w 2012 r.,
- zorganizowano drugie posiedzenie Zespołu do spraw partnerstwa publiczno-prywatnego, na którym dyskutowano kwestie długu publicznego oraz przedstawiono informacje na temat działań Ministerstwa Gospodarki i Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości w zakresie promocji partnerstwa publiczno-prywatnego,
- współorganizowano oraz dofinansowano organizację konferencji i seminariów na temat partnerstwa publiczno-prywatnego zarówno w kraju, jak i za granicą.

Obszar 3. Koordynowanie zadań związanych z poprawą jakości regulacji i wdrożeniem systemu nowoczesnych regulacji gospodarczych

Celem działań podejmowanych w Ministerstwie Gospodarki w ramach poprawy jakości istniejącego i stanowionego prawa jest stworzenie stabilnych podstaw trwałego rozwoju społeczno-gospodarczego, poprzez reformę zarządzania legislacyjnego oraz ułatwienie prowadzenia działalności gospodarczej, również w obszarze turystyki. Ministerstwo Gospodarki prowadzi działania we wszystkich obszarach europejskiej agendy Better Regulation/ Smart Regulation, tj. w obszarach: poprawy systemu Ocen Skutków Regulacji (OSR), usprawnienia systemu konsultacji społecznych, redukcji obciążeń administracyjnych oraz uproszczenia prawa.

Przyjmowane rozwiązania legislacyjne lub pozalegisłacyjne powinny realizować maksimum celów gospodarczych, środowiskowych i społecznych przy minimalnym możliwym obciążeniu podmiotów gospodarczych i społeczeństwa. Podejmowanie działania regulacyjnego jest uzasadnione w sytuacji, gdy przyjęcie aktu prawnego pozwala zapobiec niedoskonałości rynku, zostaje wybrana najmniej kosztowna forma regulacji oraz korzyści przewyższają koszty. Prawo powinno być kształtowane w odpowiedzialny sposób, poparty analizami jego wpływu na całość gospodarki. W tym kontekście kluczowe znaczenie dla wszystkich obszarów objętych regulacją ma poprawne skonstruowanie polityki legislacyjnej i skuteczne stosowanie w jej ramach instrumentów programowych i analitycznych, takich jak założenia do projektów ustaw czy Ocena Skutków Regulacji.

1. Działania związane z modernizacją systemu oceny skutków regulacji (OSR), jego doskonaleniem i upowszechnianiem

W 2011 r. Ministerstwo Gospodarki kontynuowało szkolenia z zakresu Oceny Skutków Regulacji dla pracowników i kadry kierowniczej administracji publicznej. Szkolenia były podzielone na trzy moduły: podstawowy, zaawansowany oraz kurs dla kadry kierowniczej. W 2011 r. przeszkolono łącznie 1 680 osób (ogólna liczba osób przeszkolonych od 2010 r. wyniosła 2 869 osób, w tym 64 osoby z Ministerstwa Sportu i Turystyki). Głównym celem szkolenia była zmiana mentalności pracowników administracji przygotowujących akty prawne w kierunku tworzenia prawa opartego na dowodach, którymi są wiarygodne przesłanki analityczne. Zmiana ta jest procesem długotrwałym i jej efekty – lepszej jakości analizy OSR i w konsekwencji lepsze prawo – będą rozciągnięte w czasie.

W ramach tego projektu udostępniono na stronie Reformy Regulacji platformę elektroniczną OSR, która zawiera przykłady „dobrych” OSR oraz Założeń projektów ustaw, jak również narzędzia analityczne przydatne przy przygotowywaniu ocen skutków regulacji i materiały ze szkoleń. Tworzenie lepszego prawa to również analizowanie efektów dotychczasowych działań i wyciąganie wniosków. W 2011 r. Ministerstwo Gospodarki kontynuowało analizę skutków wprowadzenia opracowanych przez siebie i wprowadzonych w życie aktów prawnych (OSR ex post).

2. Działania mające na celu usprawnienie procesu konsultacji społecznych

Do tworzenia prawa wysokiej jakości, konieczne jest pozyskiwanie możliwie szerokiej informacji o problemie i dopasowanie optymalnych rozwiązań. W obu tych przypadkach niezbędne jest korzystanie z wiedzy i doświadczenia podmiotów bezpośrednio objętych daną regulacją, czyli przeprowadzenia odpowiednio ukierunkowanych konsultacji społecznych. W celu usprawnienia obecnie funkcjonującego systemu konsultacji, Ministerstwo Gospodarki kontynuowało w 2011 r. realizację projektu „konsultacje on-line”. Projekt ma za zadanie wystandaryzować proces konsultacji społecznych, zwiększyć jego przejrzystość oraz wzmocnić rolę partnerów społecznych w procesie stanowienia prawa. Celem jest stworzenie możliwości aktywnego opiniowania aktów prawnych dla wszystkich przedsiębiorców na równych zasadach poprzez:

- stworzenie systemu elektronicznego, efektywnie wspierającego procedury związane z opiniowaniem aktów prawnych,
- stworzenie systemu wspierającego powstawanie oceny skutków regulacji.

Projektowany system ma w perspektywie długofalowej umożliwić przegląd historycznych wersji danego aktu prawnego wraz z postulatami i uwagami przedsiębiorców, jak i uwidocznic proces ewolucji danej regulacji. Projekt pilotażowo zostanie wdrożony w Ministerstwie Gospodarki. Po wnikliwych testach systemu przewidziany jest dalszy jego rozwój oraz wdrożenia w innych instytucjach centralnych.

3. Redukcja obciążeń administracyjnych i uproszczenie aktów prawnych

Obok dbania o właściwą jakość tworzonego prawa istotną rolę spełnia analiza funkcjonowania istniejących przepisów i ich optymalizacja. Przedsiębiorcy skarżą się na zbyt restrykcyjne prawo, utrudniające prowadzenie działalności gospodarczej. Przedsiębiorcy są niezadowoleni z ilości dokumentacji w procesie rejestracyjnym działalności gospodarczej, z czasu rozstrzygnięcia postanowień sądowych oraz z konieczności nadmiernego raportowania informacji na temat prowadzonej działalności gospodarczej oraz zatrudnionych pracowników. Przeciwdziałanie tym zjawiskom znajduje swój wyraz w działaniach

Ministerstwa Gospodarki w zakresie redukcji obciążeń administracyjnych i uproszczenia obowiązujących przepisów.

Obciążenia administracyjne to część kosztów administracyjnych, wynikających z wypełniania przez przedsiębiorców obowiązków informacyjnych nakładanych przepisami prawa, których nie wykonywaliby bez przymusu prawnego. Ministerstwo Gospodarki koordynuje realizację celu redukcji na poziomie 25% w sześciu wybranych priorytetowych obszarach prawa: środowisku, planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, prawie działalności gospodarczej, prawie probierczym, prawie pracy i **usługach turystycznych**. Redukcja obciążeń administracyjnych w wymienionych sześciu obszarach stanowi tzw. pierwszy etap redukcji i jest realizowana przez pięć resortów, w obszarze ich kompetencji. Pomiar obciążeń administracyjnych zostały objęte jedynie najważniejsze, najbardziej istotne akty prawne w danym obszarze, te które generują największe obciążenia. W ramach koordynowania realizacji celu redukcji obciążeń administracyjnych o 25 % z 2008 r. w obszarach priorytetowych Ministerstwo Gospodarki zleciło przygotowanie ekspertyz w przedmiocie weryfikacji wartości pieniężnej redukcji obciążeń administracyjnych w latach 2007-2010 oraz dalszego potencjału redukcyjnego w danych obszarach. Na podstawie przygotowanych opracowań zostanie dokonana analiza stopnia realizacji celu redukcyjnego.

Dostrzegając w redukcji obciążeń administracyjnych szansę na odblokowanie potencjału polskich przedsiębiorców, Ministerstwo Gospodarki zakończyło w 2010 r. pomiar obciążeń administracyjnych, który dotyczył najbardziej uciążliwych spośród 6 187 obowiązków informacyjnych (OI) zidentyfikowanych w 482 aktach prawnych, w tym 47 OI w kompetencjach Ministerstwa Sportu i Turystyki. Wyniki pomiaru bazowego wskazują, że suma rocznych kosztów administracyjnych ponoszonych przez przedsiębiorców w Polsce wynosi 77,6 mld złotych, co stanowi ok. 6,1% PKB Polski. Suma rocznych kosztów obciążeń administracyjnych wynosi 37,3 mld złotych, co stanowi ok. 2,9% PKB Polski. Przeprowadzona analiza będzie podstawą do przygotowywanych przyszłych zmian legislacyjnych.

Podjęte w 2011 r. działania legislacyjne na rzecz rozwoju przedsiębiorczości, przyczyniają się do poprawy funkcjonowania przedsiębiorstw, również tych działających w branży turystycznej. Od 1 lipca 2011 r. każdy może zarejestrować działalność gospodarczą przez Internet, bez konieczności wizyt w urzędach, wypełniania kilku formularzy i wysokich opłat. Kolejnym krokiem na drodze uproszczenia prawa jest *ustawa z dnia 23 marca 2011 r. o ograniczaniu barier administracyjnych dla obywateli i przedsiębiorców* (Dz. U. Nr 106, poz. 622) - tzw. I ustawa deregulacyjna), której przepisy weszły w życie 1 lipca 2011 r. Ustawa została przygotowana po kompleksowym przeglądzie polskiego prawa gospodarczego. Ustawa reguluje kontakty obywatela z urzędem, m.in. poprzez wprowadzenie kultury oświadczeń zamiast dotychczasowego obowiązku składania zaświadczeń czy możliwość przedstawiania kopii dokumentów. Ponadto, wprowadzono możliwość przekształcania przedsiębiorców osób fizycznych w spółki, jak również obniżono o połowę koszty sądowe wpisu spółki do rejestru przedsiębiorców. Dzięki odpowiednim zmianom ustaw podatkowych wprowadzono również instytucję leasingu konsumenckiego. Szacuje się, że rozwiązania zawarte w I ustawie deregulacyjnej mogą zmniejszyć wydatki obywateli i firm o ok. 5 mld zł rocznie.

Następnie Ministerstwo Gospodarki przygotowało *ustawę z dnia 16 września 2011 r. o redukcji niektórych obowiązków obywateli i przedsiębiorców* (Dz. U. Nr 232, poz. 1378) - tzw. II ustawa deregulacyjna. Mniej obowiązków informacyjnych dla przedsiębiorców oraz poprawa warunków wykonywania działalności gospodarczej to najważniejsze ułatwienia dla

firm, które weszły w życie 1 stycznia 2012 r. Szacuje się, że rozwiązania zawarte w II ustawie deregulacyjnej pomogą zmniejszyć wydatki obywateli i firm o ok. 3 mld zł rocznie.

Do ważnych rozwiązań zawartych w przepisach tej ustawy należy zaliczyć, m.in.: zwiększenie dostępności ogólnych interpretacji podatkowych, wydłużenie terminu na wykorzystanie zaległego urlopu przez pracowników, skrócenie przechowywania – z 10 do 5 lat – kopii deklaracji rozliczeniowych i imiennych raportów miesięcznych ZUS, skrócenie z 10 do 5 lat okresu przedawnienia należności z tytułu składek do ZUS i KRUS oraz likwidację obowiązku publikacji przez przedsiębiorców sprawozdań w Monitorze Polskim B i tym samym zniesienie kosztów związanych z tą publikacją (zmiana wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2013 r.)

4. Działania na rzecz zapewnienia swobodnego świadczenia usług

W dniu 10 marca 2011 r. Rada ds. Konkurencyjności i Wzrostu przyjęła dokument KE *“Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions : Towards a better functioning Single Market for services – building on the results of the mutual evaluation process of the Services Directive”*, który zawierał zobowiązanie do przeprowadzenia sprawdzianu skuteczności rynku wewnętrznego.

Jednym z trzech sektorów objętych sprawdzianem skuteczności jest turystyka (pozostałe to sektor budownictwa oraz usług dla biznesu). Sprawdzenie skuteczności ma na celu sprawdzenie funkcjonowania prawa Unii Europejskiej regulującego ww. sektory i w efekcie ograniczenie barier w rozwoju rynku wewnętrznego UE. Sprawdzenie skuteczności i zniesienie ograniczeń w tym zakresie z pewnością przyczynią się do rozwoju turystyki w Polsce.

5. Umożliwienie użytkownikom zewnętrznym zgłaszanie uwag do obowiązującego prawa

Wdrożenie modułu w tym obszarze ma szansę wspomóc proces przeprowadzanego przez departamenty przeglądu obowiązującego prawa (OSR ex post). Sam moduł jest dostępny na stronach BIP MG: <http://bip.mg.gov.pl/Prawo/Zmieniam+z+nami+prawo> Na stronie głównej portalu zamieszczono bezpośredni dostęp do formularzy. Do partnerów społecznych została rozesłana informacja o przygotowanym projekcie (w oparciu o zweryfikowane wcześniej zestawienie partnerów biorących udział w konsultacjach społecznych).

Obszar 4. Realizacja zadań związanych z przygotowaniem i monitorowaniem średniookresowych strategii i programów rozwoju gospodarczego, w szczególności w zakresie konkurencyjności, innowacyjności oraz przedsiębiorczości

1. Informacja nt. stanu prac nad Strategią Innowacyjności i Efektywności Gospodarki w 2011 r.

W 2011 r. trwały dalsze prace nad *Strategią Innowacyjności i Efektywności Gospodarki (SIEG)*. W I kw. 2011 r. projekt Strategii został poddany uzgodnieniom międzyresortowym i konsultacjom społecznym. Zakończyły się one w dniu 30 marca 2011 r. Ponadto w ramach ww. konsultacji odbyło się spotkanie z partnerami społecznymi (28 marca 2011 r.).

Na przełomie VI/VII 2011 r. projekt został skonsultowany z partnerami z Trójstronnej Komisji ds. Społeczno-Gospodarczych (Zespół problemowy ds. polityki gospodarczej i rynku

pracy), po uprzednim uzupełnieniu zapisów o kwestie związane z dialogiem społecznym. Projekt SIEG został również uzgodniony na forum Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego (posiedzenie 27.07.2011 r.).

Celem strategicznym SIEG jest wysoce konkurencyjna gospodarka (innowacyjna i efektywna) oparta na wiedzy i współpracy. Realizacji Strategii będą przyświecać 4 zasady horyzontalne, których wdrożenie wydaje się niezbędne dla konkurencyjnej (efektywnej i innowacyjnej) gospodarki. Pierwsza z zasad to partnerska współpraca, uznająca za niezbędne dla rozwoju nowoczesnej gospodarki współdziałanie pomiędzy wszystkimi uczestnikami rynku. Druga to efektywna alokacja zasobów/gospodarka w obiegu. Dotyczy ona właściwego wykorzystania kapitału oraz zasobów ludzkich w zgodzie z zasadami zrównoważonego rozwoju. Kolejna to zarządzanie strategiczne/odpowiedzialne przywództwo. Zakłada ona planowanie długofalowe, jako podstawę działania przedsiębiorców i instytucji szeroko rozumianego otoczenia działalności przedsiębiorstw. Ostatnia zasada horyzontalna to kreowanie wiedzy, skupiająca się na kształtowaniu kompetencji niezbędnych do funkcjonowania w konkurencyjnej gospodarce i jej rozwoju.

Cztery podstawowe cele Strategii przewidują:

- **Dostosowanie otoczenia regulacyjnego i finansowego do potrzeb innowacyjnej i efektywnej gospodarki.** Niezbędne działania to wykreowanie nowego, lepszego systemu prawno-instytucjonalnego poprzez m.in. uproszczenie prawa gospodarczego ze szczególnym uwzględnieniem sektora MŚP, uproszczenie systemu podatkowego, poprawę efektywności wydatków publicznych. Konieczne będzie również wprowadzenie mechanizmów stymulujących wydatki prywatne na B+R+I.
- **Stymulowanie innowacyjności poprzez wzrost efektywności wiedzy i pracy** m.in. poprzez wsparcie dla różnorodnych form współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami, a także pomiędzy biznesem a sektorem nauki, tworzenie warunków dla efektywnego transferu wiedzy między sferą B+R a gospodarką, promowanie postaw przedsiębiorczości i innowacyjności.
- **Wzrost efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i surowców** m.in. poprzez tworzenie warunków dla rozwoju zrównoważonej produkcji i konsumpcji oraz zrównoważonej polityki przemysłowej, podnoszenie społecznej świadomości i poziomu wiedzy na temat wyzwań zrównoważonego rozwoju i zmian klimatu.
- **Wzrost umiędzynarodowienia polskiej gospodarki.** Działania w tym obszarze to m.in. dokończenie budowy systemu instytucjonalnego wsparcia eksportu i promocji polskiej gospodarki, przygotowanie kompleksowej Polityki inwestycyjnej Polski, czy rozbudowa instrumentów wsparcia eksportu. Zakłada się również uspołnienie działań w obszarze promocji gospodarki z działaniami promocyjnymi z zakresu kultury, turystyki i sportu.

2. Program rozwoju przedsiębiorstw

W 2011 r. Ministerstwo Gospodarki, w oparciu o wizję działań strategicznych zawartą w *założeniach do Strategii Innowacyjności i Efektywności Gospodarki*, kontynuowało prace nad projektem programu wykonawczego do ww. strategii, tj. **programu rozwoju przedsiębiorstw** (PRP) na lata 2011-2020.

Program wskaże szczegółową koncepcję systemu wsparcia przedsiębiorstw w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem wsparcia ich innowacyjności. PRP stanie się też podstawą przy opracowywaniu nowego programu operacyjnego w obszarze

przedsiębiorczości i innowacyjności. Obejmie on zarówno usuwanie barier i tworzenie przyjaznego otoczenia dla przedsiębiorstw, jak i aktywne działania na rzecz wzrostu ich innowacyjności i konkurencyjności. W centrum uwagi PRP znajdują się małe i średnie przedsiębiorstwa.

W 2011 r. prace koncepcyjne nad PRP koncentrowały się na:

- identyfikacji i ocenie skuteczności obecnie funkcjonujących instrumentów pod kątem zwiększania innowacyjności i konkurencyjności gospodarki,
- projektowaniu nowych instrumentów,
- analizie najlepszych międzynarodowych praktyk w zakresie stosowania tego typu instrumentów.

Obszar 6. Prowadzenie spraw związanych z realizacją, koordynacją i monitorowaniem programów oraz działań kierowanych bezpośrednio do małych i średnich przedsiębiorców, mających na celu rozwój przedsiębiorczości

1. Pełnomocnik ds. MŚP

Ważnym wydarzeniem w 2011 r. było powołanie w poszczególnych państwach członkowskich UE, w tym w Polsce, instytucji tzw. **Pełnomocnika ds. MŚP** (ang. SME Envoy). Na poziomie UE ma on być łącznikiem struktur wspólnotowych z przedstawicielami poszczególnych państw członkowskich, ułatwiając koordynację kwestii dotyczących MŚP.

Wśród szeregu funkcji Pełnomocnika rozróżnić można te wykonywane w ramach administracji publicznej oraz w relacji do świata zewnętrznego. Wśród tych pierwszych podkreślić można:

- rolę monitorowania polityk i działań mających wpływ na MŚP i zapewnienia ich poprawnej oceny (zastosowanie Testu MŚP),
- konieczność przyczyniania się do redukcji nadmiernych obciążeń administracyjnych dla MŚP,
- funkcję organu zapewniającego rozpowszechnianie dobrych praktyk, m.in. dzięki wykorzystaniu funduszy z obszaru polityki spójności i wsparcia edukacji.

Wśród celów wymienionych w relacji do świata zewnętrznego wymienić należy:

- prowadzenie bezpośredniego dialogu poprzez spotkania z organizacjami reprezentującymi MŚP,
- regularne informowanie przedstawicieli MŚP o nowych inicjatywach legislacyjnych, które mogą mieć wpływ na MŚP oraz zbieranie ich reakcji,
- zapewnienie punktu mogącego zbierać skargi ze strony MŚP oraz na nie odpowiedzieć,
- uproszczenie dostępu MŚP do informacji nt. różnych programów i inicjatyw.

Funkcję polskiego Pełnomocnika ds. MŚP pełni obecnie Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Gospodarki, Pani Grażyna Henclewska.

2. Lead markets

Prezydencja Polska w dniach 26-27 października 2011 r. w Warszawie, zorganizowała we współpracy z Dyrektoriatem Generalnym ds. Przedsiębiorczości i Przemysłu Komisji Europejskiej Policy seminar – Lead Market Initiative and European Innovation Partnerships.

Seminarium miało na celu omówienie wyników ewaluacji Inicjatywy Rynków Wiodących, a także możliwości skoordynowania instrumentów podażowej i popytowej polityki

innowacyjności. Seminarium to było także okazją, aby omówić nową inicjatywę Komisji Europejskiej tzn. Europejskie Partnerstwa Innowacji.

W trakcie spotkania przeprowadzono debatę na temat przyszłości rynków wiodących (lead markets) w UE. Uczestnicy seminarium zaproponowali obszary, które mogłyby stać się potencjalnymi nowymi rynkami wiodącymi. W czasie konferencji uczestnicy mieli możliwość oddania swoich głosów na propozycje nowych rynków wiodących. Wskazano następujące obszary:

- przemysł kosmiczny,
- bezpieczeństwo,
- gospodarka przestrzenna,
- przemysł stoczniowy,
- przemysł celulozowy,
- turystyka,
- eko-innowacje,
- czyste technologie węglowe,
- przemysł farmaceutyczny,
- przemysł rozrywkowy,
- zrównoważony transport (infrastruktura oraz hybrydowe samochody),
- nanotechnologie,
- zarządzanie zasobami wodnymi,
- służba zdrowia,
- przyszłość Internetu oraz MSP.

Debata na temat nowych rynków wiodących, zainicjowana przez polską prezydencję będzie kontynuowana w ramach działań KE - opublikowanie zielonej księgi oraz publiczne konsultacje (w pierwszym kwartale 2012 r.).

3. Foresight technologiczny

W grudniu 2011 r. zakończyły się prace nad realizacją projektu Foresight technologiczny przemysłu – InSight2030.

Za realizację projektu, zleconego przez Ministerstwo Gospodarki w trybie zamówień publicznych, odpowiedzialne było konsorcjum firm, w skład którego wchodziła Polska Izba Gospodarcza Zaawansowanych Technologii, Główny Instytut Górnictwa oraz Instytut Podstawowych Problemów Techniki PAN. Projekt trwał od października 2010 r. do grudnia 2011 r.

Celem nadrzędnym projektu była identyfikacja kluczowych technologii oraz obszarów przemysłowych o znaczeniu strategicznym dla polskiego przemysłu, których rozwój w następnych 20 latach będzie dla polskiego przemysłu priorytetem.

W ramach projektu InSight2030:

- zidentyfikowano konkurencyjne obszary przemysłowe (polskie rynki wiodące – lead markets), które w perspektywie długookresowej wpłyną na przyspieszenie tempa rozwoju społeczno-gospodarczego oraz będą stanowiły specjalności polskiej gospodarki w perspektywie najbliższych 20 lat. Określenie takich obszarów pozwoli z jednej strony na uspołnienie innych inicjatyw rozwojowych o charakterze prawnym i instytucjonalnym, a także wskaże priorytetowe obszary dla finansowych instrumentów wsparcia w ramach polityki spójności i innych polityk rozwojowych,

- określono kluczowe technologie, które będą stanowiły podstawę rozwoju przemysłu w nadchodzącym okresie 20 lat; poprzez wybór nowych technologii powinna wyłonić się nowa koncepcja przemysłu – opartej na wiedzy i innowacjach oraz przede wszystkim zmierzającej w kierunku zrównoważonego rozwoju gospodarki,
- opracowano mapy drogowe technologii kluczowych,
- opracowano atlasy technologii,
- nakreślono zintegrowane scenariusze rozwoju polskiego przemysłu.

Eksperti zaangażowani w prace nad projektem po dokonaniu analiz sektorowych i horyzontalnych potencjału: sektorów przemysłowych, usług powiązanych z przemysłem, przemysłu energetycznego i przemysłu wydobywczego, zidentyfikowali Pola Badawcze obejmujące technologie o decydującym znaczeniu dla przyszłości polskiego przemysłu:

- Biotechnologie przemysłowe
- Nanotechnologie
- Zaawansowane systemy wytwarzania
- Technologie informacyjne i telekomunikacyjne
- Technologie mikroelektroniczne
- Technologie fotoniczne
- Rozwój czystych technologii węglowych
- Innowacyjne technologie pozyskiwania surowców mineralnych
- Technologie racjonalizacji gospodarowania energią
- Nowoczesne urządzenia dla przemysłu wydobywczego

Po przeprowadzeniu konsultacji społecznych wyników projektu zostanie opracowany program wdrażania wyników projektu InSight 2030, identyfikujący instrumenty wdrażania oraz podmioty odpowiedzialne za działania w określonych obszarach. Program ten będzie uwzględniał także założenia przedstawione przez Komisję Europejską w inicjatywie dotyczącej Kluczowych Technologii Wspomagających (Key Enabling Technologies – KETs) oraz Przyszłych i Powstających Technologii (Future and Emerging Technologies – FETs), a także rekomendacje i planowane działania, o których dyskutowano w trakcie spotkania Policy seminar – Lead Market Initiative and European Innovation Partnerships.

4. Ułatwianie dostępu do finansowania dla MŚP

W dniu 3 lutego 2009 r. Rada Ministrów przyjęła dokument *„Kierunki rozwoju funduszy pożyczkowych i poręczeniowych dla małych i średnich przedsiębiorstw w latach 2009 – 2013”* oraz dnia 22 lutego 2011 r. *„Dokument zmieniający Kierunki rozwoju funduszy pożyczkowych i poręczeniowych dla małych i średnich przedsiębiorstw w latach 2009 – 2013”*. Dokumenty wskazują działania organizacyjne i ekonomiczne, które mają służyć rozwojowi funduszy pożyczkowych i poręczeniowych w Polsce do 2013 r.

Celem podejmowanych działań jest dalsza poprawa dostępu, zwłaszcza mikro i małych przedsiębiorstw do zewnętrznych źródeł finansowania za pośrednictwem rozpoznawalnego systemu funduszy pożyczkowych i poręczeniowych, działającego zgodnie z powszechnie obowiązującymi i akceptowanymi standardami. Ujęte w dokumencie zadania mają na celu przede wszystkim systemowe dostosowanie tych instytucji finansowych i świadczonych przez nie usług do zmieniających się i zróżnicowanych, także terytorialnie, potrzeb przedsiębiorców.

Realizacja *„Kierunków ...”* wraz z działaniami podejmowanymi przez samorządy terytorialne powinna zapewnić efekt synergii i tym samym optymalne wykorzystanie potencjału funduszy pożyczkowych i poręczeniowych.

Przewiduje się, że w wyniku realizacji „Kierunków ...” kapitał funduszy pożyczkowych wzrośnie z 823 mln zł w 2007 r. do ok. 1 800 mln zł w 2013 r., natomiast funduszy poręczeniowych z 589 mln zł w 2007 r. do ok. 1 000 mln zł przy jednoczesnym wzroście mnożnika kapitałowego z 1 do 3. W roku 2013 udzielonych będzie ponad 40 tys. pożyczek i ok. 11 tys. poręczeń.

„Kierunki ...” adresowane są do funduszy pożyczkowych i poręczeniowych, które otrzymały wsparcie ze środków publicznych.

Nadzór nad realizacją działań ujętych w „Kierunkach ...” powierzony został Ministrowi Gospodarki, który prowadzi systematyczny monitoring i ocenia efekty ich wdrażania. Zgodnie z zaleceniami Rady Ministrów, pierwsze sprawozdanie obejmowało okres od daty przyjęcia przez Radę Ministrów tj. 3 lutego 2009 r. do 30 czerwca 2009 r. Zostało przyjęte przez Komitet Rady Ministrów w dniu 29 października 2009 r. i zgodnie z jego rekomendacją zostało przekazane do wiadomości Rady Ministrów w dniu 4 listopada 2009 r. Drugie sprawozdanie obejmowało okres od 1 lipca 2009 r. do 30 września 2009 r. Komitet Rady Ministrów przyjął je w dniu 23 listopada 2009 r. W dniu 3 grudnia 2009 r. sprawozdanie to zostało przekazane do wiadomości Rady Ministrów. Trzecie, roczne sprawozdanie obejmowało okres od 3 lutego 2009 r. do 31 grudnia 2009 r. Zostało przyjęte przez Komitet Rady Ministrów 13 lipca 2010 r. W dniu 23 lipca 2010 r. zostało przesłane do wiadomości członkom Rady Ministrów. Czwarte sprawozdanie obejmowało okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2010 r. Komitet Rady Ministrów przyjął je w dniu 1 czerwca 2011 r. W dniu 7 czerwca 2011 r. zostało przesłane do wiadomości członkom Rady Ministrów. Projekt sprawozdania za 2011 r. jest w toku przygotowania.

5. Ustawa z dnia 30 maja 2008 r. o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej

Ustawa o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej ma na celu stymulację wzrostu innowacyjności polskich przedsiębiorstw. Ustawa zwiększa możliwości wsparcia przedsięwzięć innowacyjnych środkami prywatnymi. Kredyt technologiczny jest udzielany firmom przez banki komercyjne współpracujące z Bankiem Gospodarstwa Krajowego, a jego częściowej spłaty, w postaci premii technologicznej, dokonuje Bank Gospodarstwa Krajowego. Premie technologiczne są wypłacane ze środków Funduszu Kredytu Technologicznego, który od 2009 r. jest zasilany finansowo w ramach działania 4.3. Kredyt technologiczny PO IG.

W dniu 23 maja 2011 r. weszły w życie korzystne dla przedsiębiorców zmiany do ww. ustawy polegające m.in. na uniezależnieniu spłaty kredytu technologicznego od wielkości sprzedaży towarów lub usług powstałych w wyniku inwestycji technologicznej oraz umożliwieniu obliczania premii technologicznej od wszystkich wydatków poniesionych na realizację inwestycji technologicznej (sfinansowanych z wkładu własnego oraz z kredytu technologicznego), nie zaś wyłącznie od wydatków sfinansowanych z kredytu technologicznego.

Zmiany te spowodowały ogromne zainteresowanie przedsiębiorców kredytem technologicznym i otrzymaniem wsparcia w formie premii technologicznej.

W ramach zorganizowanego przez Bank Gospodarstwa Krajowego w czerwcu 2011 r. naboru wniosków, już pierwszego dnia wartość premii technologicznych w złożonych projektach przekroczyła dostępną na ten nabór alokację. Spowodowało to konieczność zamknięcia naboru wniosków już po dwóch dniach od daty jego rozpoczęcia. Ogółem w ramach trwającego dwa dni naboru wpłynęło 156 projektów, z tego 147 prawidłowo złożonych na kwotę dofinansowania w wysokości ok. 423,73 mln zł.

W grudniu 2011 r. BGK zorganizował kolejny nabór wniosków. Również tym razem wystąpiła konieczność zamknięcia naboru wniosków już po dwóch dniach od daty jego rozpoczęcia. W dniach 6-7 grudnia do BGK wpłynęło 628 wniosków o łącznej wnioskowanej kwocie dofinansowania w wysokości ponad 1,6 mld zł. Wartość złożonych wniosków stanowi ok. 650% wartości środków finansowych przeznaczonych na realizację konkursu i ok. 120 % całej alokacji dla działania 4.3 PO IG.

6. Pilotażowe programy wsparcia finansowane ze środków krajowych

Przedsiębiorcy mogą również korzystać ze wsparcia oferowanego im w ramach programów pilotażowych finansowanych w całości ze środków krajowych (w ramach budżetu Ministra Gospodarki).

Takim programem wdrażanym przez PARP, który cieszy się bardzo dużym zainteresowaniem przedsiębiorców, jest program *Bon na innowacje*. Ma on zachęcać przedsiębiorców do kontaktów ze sferą naukową. Przedsiębiorca może uzyskać wsparcie w wysokości 15 tys. zł. Wsparciem w ramach bonu na innowacje mogą być objęte usługi w zakresie innowacji - dotyczące wdrożenia lub rozwoju produktu lub technologii.

W 2011 r. wnioski złożyło 972 wnioskodawców na łączną kwotę ok. 14,6 mln zł. Wsparcie wypłacono 543 przedsiębiorcom na kwotę ok. 8,1 mln zł.

Od początku realizacji tego programu do końca 2011 r. PARP wypłaciła wsparcie 1643 podmiotom na kwotę ok. 24,4 mln zł.

W 2011 r. uruchomiony został przez PARP nowy instrument dla przedsiębiorców *Wsparcie na uzyskanie grantu* wprowadzony rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 14 kwietnia 2011 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie udzielania przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości pomocy finansowej niezwiązanej z programami operacyjnymi (Dz. U. Nr 86, poz. 472).

Jego celem jest zachęcenie przedsiębiorców do uczestnictwa w międzynarodowych programach innowacyjnych oraz do współpracy ze środowiskiem naukowym.

Przedsiębiorca, który złożył wniosek projektowy (jako koordynator albo partner) w odpowiedzi na konkurs ogłoszony w ramach międzynarodowego programu innowacyjnego i otrzymał pozytywną ocenę formalną wniosku może wystąpić do PARP o wsparcie w celu pokrycia wydatków związanych z jego przygotowaniem i złożeniem. Wysokość wsparcia dla koordynatora projektu wynosi 75 tys. zł, a dla przedsiębiorcy uczestniczącego w projekcie jako partner – 35 tys. zł.

W 2011 r. wsparcie otrzymało 10 przedsiębiorców na kwotę ok. 317 tys. zł.

7. Wspieranie rozwoju Akademickich Inkubatorów Przedsiębiorczości

Działające na uczelniach wyższych inkubatory przedsiębiorczości zapewniają młodym przedsiębiorcom pomoc w zakładaniu własnego biznesu. Do powstawania i rozwoju akademickich inkubatorów przedsiębiorczości przyczyniło się m.in. wsparcie udzielane od 2004 r. przez Ministerstwo Gospodarki.

Od początku realizacji tego przedsięwzięcia do końca 2011 r. podpisanych zostało 90 umów ze szkołami wyższymi (z tego 12 umów w 2011 r.) na łączną kwotę ok. 1,2 mln zł. Wsparcie trafiło do 47 inkubatorów.

Wsparcie Ministerstwa pomaga wyposażyć inkubatory w niezbędny sprzęt biurowy i komputerowy, rozszerzyć ofertę dla beneficjentów i dotrzeć z nią do szerszego grona

potencjalnych odbiorców. Dzięki działalności inkubatorów powstało już wiele nowych firm, które z powodzeniem radzą sobie w rzeczywistości biznesowej.

8. Program ramowy na rzecz konkurencyjności i innowacji (ang. Competitiveness and Innovation Framework Programme - CIP)

Program ma na celu promowanie konkurencyjności europejskich przedsiębiorstw. Program stworzono przede wszystkim z myślą o małych i średnich przedsiębiorstwach. Jego zadaniem jest wspieranie działalności innowacyjnej (w tym innowacji ekologicznych), zapewnienie lepszego dostępu do środków finansowych oraz świadczenie na poziomie regionalnym usług wsparcia dla biznesu. Program ma zachęcać do szerszego i lepszego wykorzystania technologii informacyjnych i komunikacyjnych (ICT) oraz wspomagać rozwój społeczeństwa informacyjnego. Promuje on również wykorzystanie energii odnawialnej i efektywność energetyczną. Program będzie realizowany do 2013 r.

W dniu 31 grudnia 2007 r. uchwałą Rady Ministrów Nr 313/2007 został ustanowiony program wieloletni pod nazwą *Udział Polski w Programie ramowym na rzecz konkurencyjności i innowacji w latach 2008-2013*, którego koordynatorem jest Ministerstwo Gospodarki.

Program wieloletni zapewnia m.in. finansowanie dla działalności krajowych punktów kontaktowych, które mają za zadanie informowanie beneficjentów o przedsięwzięciach podejmowanych w ramach programu CIP oraz o możliwościach korzystania z oferowanych instrumentów. Punkty te są prowadzone przez następujące instytucje:

- Krajową Agencję Poszanowania Energii S.A. dla programu szczegółowego: *Inteligentna Energia – Program dla Europy*,
- Instytut Podstawowych Problemów Techniki PAN – Krajowy Punkt Kontaktowy Programów Badawczych Unii Europejskiej dla programów szczegółowych: *Program na rzecz przedsiębiorczości i innowacji* (z wyłączeniem instrumentów finansowych dla MSP), *Program na rzecz wspierania polityki w zakresie technologii informacyjnych i komunikacyjnych*,
- Związek Banków Polskich dla instrumentów finansowych dla MSP oferowanych w ramach CIP.

Na stronie internetowej www.cip.gov.pl znajdują się informacje o działalności tych punktów.

W ramach programu wieloletniego wsparcie finansowe otrzymują również polskie konsorcja, które weszły w skład nowej sieci europejskiej Enterprise Europe Network (EEN) zbudowanej na bazie ośrodków Euro Info oraz Innovation Relay Centre. KE finansuje działalność sieci EEN w maksymalnie 60%, natomiast pozostała część środków pochodzi z budżetów krajowych. W Polsce działa 30 ośrodków sieci EEN zgrupowanych w czterech konsorcjach. Sieć EEN oferuje m.in. profesjonalną pomoc firmom i instytucjom, które szukają za granicą odbiorców dla swoich technologii i know-how lub które poszukują innowacyjnych rozwiązań niedostępnych na lokalnych rynkach. Klienci sieci EEN znajdują partnerów do współpracy technicznej, umów licencyjnych, umów joint-venture, umów produkcyjnych, współpracy techniczno-handlowej lub wspólnych dalszych badań. Dzięki europejskiemu zasięgowi sieci i ścisłej współpracy poszczególnych ośrodków informacja o ofercie lub potrzebach technologicznych dociera do firm w każdej części Europy. Kojarzeniu partnerów służą intranetowa baza ofert i poszukiwań technologii, spotkania grup tematycznych, a także organizowane przy okazji targów i innych wydarzeń branżowych

rozmowy brokerskie i misje firm. Klienci sieci EEN mogą liczyć na pomoc organizacyjną, językową i doradczą w kontaktach z zainteresowanymi partnerami.

Na stronie internetowej www.een.org.pl znajdują się informacje na temat działalności sieci EEN w Polsce.

W 2011 r. kontynuowano realizację programu wieloletniego. Za pośrednictwem PARP, jego realizatora, przekazano środki do krajowych punktów kontaktowych oraz do ośrodków sieci EEN w łącznej wysokości ok. 8,9 mln zł.

W ramach Programu CIP oferowane są również instrumenty finansowe, które służą ułatwieniu MSP dostępu do finansowania w wybranych fazach ich rozwoju: przy zakładaniu przedsiębiorstwa, w fazie startu, ekspansji oraz na etapie transferu przedsiębiorstwa. Skorzystać z nich mogą instytucje finansowe takie jak banki, fundusze podwyższonego ryzyka, fundusze pożyczkowe i poręczeniowe. Dzięki tym instrumentom instytucje finansowe mogą rozwinąć ofertę dla MSP i zapewnić bardziej atrakcyjne warunki finansowe.

Do końca 2011 r. sześć polskich instytucji – trzy banki: BPH S.A., Pekao S.A., Paribas Bank Polska S.A., dwa fundusze poręczeniowe: POLFUND S.A. i Polski Fundusz Gwarancyjny Sp. z o.o. oraz Europejski Fundusz Leasingowy S.A. skorzystało z tych instrumentów i dzięki otrzymanym poręczeniom Europejskiego Funduszu Inwestycyjnego mogło złagodzić wymagania wobec przedsiębiorstw. Instytucje te zawarły umowy z EFI o łącznej wartości akcji finansowej dla MSP w wysokości ok. 3,9 mld zł. Do końca 2011 r. z instrumentów tych skorzystało ok. 2 tys. mikro, małych i średnich przedsiębiorców.

9. Baza wiedzy o nowych technologiach

Przedsiębiorcy mogli korzystać z Bazy wiedzy o nowych technologiach dostępnej pod adresem www.innowacje.gov.pl.

Baza służy gromadzeniu i udostępnianiu przedsiębiorcom ofert – technologii, urzędzeń i specjalistycznych usług badawczych - przygotowanych przez instytuty badawcze oraz przez przedsiębiorców, którym Minister Gospodarki nadał status Centrum Badawczo-Rozwojowego. Jej celem jest zwiększenie transferu nowych rozwiązań do praktyki gospodarczej. Przedsiębiorcy, którzy nie znajdują oferty spełniającej ich oczekiwania mają możliwość wprowadzania do Bazy zapytań o poszukiwane technologie.

Korzystanie z Bazy i jej przeglądanie jest bezpłatne i nie wymaga zarejestrowania się. Rejestracja jest niezbędna dla tworzenia treści w Bazie – aktualności, profili, ofert, zapytań (publikowanych po akceptacji przez Redaktora portalu – pracownika Ministerstwa Gospodarki).

10. Wspieranie udziału organizacji przedsiębiorców w pracach międzynarodowych grup lub organizacji branżowych.

Bezpośrednim celem przedsięwzięcia jest zapewnienie silniejszej i efektywniejszej reprezentacji interesów polskich małych i średnich przedsiębiorców na forum międzynarodowym oraz upowszechnianie polskich osiągnięć i doświadczeń za granicą, a także wspieranie integracji firm na rynku światowym. Dotowany jest udział organizacji zrzeszających przedsiębiorców w pracach międzynarodowych grup lub organizacji branżowych.

Dotacja przeznaczona jest na refundację opłaconych składek członkowskich w danym roku wynikających z przynależności do międzynarodowych grup lub organizacji branżowych.

Zgodnie z *Instrukcją dla uczestników projektu w 2011 roku* - o dotację mogły ubiegać się organizacje zrzeszające przedsiębiorców, które:

- zgodnie ze statutem nie działają w celu osiągnięcia zysku lub przeznaczają zysk na cele statutowe,
- zrzeszają przedsiębiorców zaliczanych do małych lub średnich przedsiębiorstw (min. 60% członków),
- dobrze znają problematykę sektora MSP,
- funkcjonują na rynku minimum 2 lata.

Refundacja opłaconych składek mogła być dokonywana nawet do 100% ich wysokości o ile nie przekraczała ustalonej maksymalnej kwoty dotacji. Maksymalna kwota dotacji dla danego Beneficjenta w roku 2011 wynosiła 40 000 zł brutto.

Ponadto, dodatkowe wsparcie w kwocie nie wyższej niż 20 000 zł, mogli otrzymać ci Beneficjenci, którzy opłacili dwie lub więcej składek i których łączne składki przekraczały maksymalną kwotę dotacji.

O wsparcie w kwocie większej - stanowiącej dwukrotność maksymalnej kwoty dotacji - mogły starać się organizacje pracodawców reprezentatywne zgodnie z Ustawą z dnia 6 lipca 2001 r. o Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych i wojewódzkich komisjach dialogu społecznego (Dz.U. z 2001r. nr 100, poz. 1080 z późn. zm.).

W 2011 r. zawarto 56 umów o udzielenie dotacji na łączną kwotę 1 646 778 zł. Średnia kwota dotacji na jednego Beneficjenta wyniosła ok. 29 000 zł. W ramach przedmiotowego projektu wsparcie uzyskała także Polska Izba Turystyki w kwocie 40 000 zł.

Obszar 7. Prowadzenie spraw związanych z wdrażaniem instrumentów wspierających inwestycje, w tym bezpośrednie inwestycje zagraniczne

1. Poddziałanie 6.2.1 Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka 2007-2013 *Wsparcie dla sieci centrów obsługi inwestorów i eksporterów*

Celem ogólnym projektu systemowego Ministra Gospodarki, realizowanego w ramach poddziałania 6.2.1 POIG, jest wzrost poziomu umiędzynarodowienia polskich firm poprzez ułatwienie przedsiębiorcom dostępu do kompleksowych, wysokiej jakości i nieodpłatnych usług informacyjnych w zakresie niezbędnym do planowania, organizowania i realizacji eksportu i/lub inwestycji poza granicami Polski. Cel ten obejmuje także działanie na rzecz zwiększania poziomu inwestycji zagranicznych w Polsce, poprzez ułatwienie dostępu potencjalnym inwestorom zagranicznym do informacji o warunkach podejmowania działalności gospodarczej w Polsce i instrumentach wsparcia rozwoju przedsiębiorczości, w tym zachętach inwestycyjnych. Docelowo projekt będzie realizowany poprzez krajową sieć 16 Centrów Obsługi Inwestorów i Eksporterów (COIE) składającą się z jednostek typu „one-stop-shop” funkcjonujących w strukturach Urzędów Marszałkowskich (UM), bądź innych jednostek wybranych przez UM do realizacji zadania. Jednostki te będą odpowiedzialne za realizację projektu na poziomie regionu. Planuje się, że wynikiem realizacji projektu będzie wzrost dostępności do nieodpłatnych usług informacyjnych wspierających eksport i polskie inwestycje za granicą i tym samym obniżenie stopnia rozproszenia informacji o rynkach zagranicznych. Przełoży się to w konsekwencji na wzrost poziomu umiędzynarodowienia działalności gospodarczej przedsiębiorstw i wzrost konkurencyjności ich oferty eksportowo-inwestycyjnej. Alokacja na realizację poddziałania 6.2.1 wynosi ok. 75 mln zł.

W rezultacie podjętych działań, Ministerstwo Gospodarki do końca 2011 r. zawarło 15 Porozumień Ramowych i Umów Wykonawczych na utworzenie jednostek COIE. Obecnie

prowadzone są dalsze działania mające na celu włączenie województwa Pomorskiego do projektu. Aktualny stan i spis województw, które włączyły się w realizację projektu dostępny jest na stronie portalu informacyjnego MG www.coie.gov.pl.

Obecnie COIE aktywnie prowadzi działania operacyjne świadcząc usługę *pro-eksport* mającą na celu wsparcie polskich przedsiębiorstw na rynkach zagranicznych oraz usługę *pro-biz* dla przedsiębiorstw zagranicznych zainteresowanych prowadzeniem działalności w Polsce. W ramach wsparcia polskich przedsiębiorstw eksperci COIE angażują się również we współpracę z poszczególnymi Wydziałami Promocji Handlu i Inwestycji Ambasad i Konsulatów RP.

Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego

1. Wykonywanie i koordynacja realizacji zadań w zakresie ochrony zabytków

W roku 2011 całokształt działań wynikających z polityki rządu w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego koordynował, tak jak w latach poprzednich, Generalny Konserwator Zabytków – Sekretarz Stanu w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Zadania związane z ochroną zabytków wykonywał on przy pomocy Departamentu Ochrony Zabytków. Istotne wsparcie dla tych działań Generalny Konserwator Zabytków uzyskał od utworzonego z dniem 1 stycznia 2011 roku Instytutu Dziedzictwa Narodowego z jego agendami terenowymi (będącego bezpośrednim następcą Krajowego Ośrodka Badań i Dokumentacji Zabytków) oraz utworzonego z dniem 1 marca 2011 r. Instytutu Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów (powstałego z przekształcenia Ośrodka Ochrony Zbiorów Publicznych). Również wojewódzcy konserwatorzy zabytków (i kierowane przez nich wojewódzkie urzędy ochrony zabytków) wspierali działania Generalnego Konserwatora Zabytków. Zadania specjalistyczne dotyczące ochrony konserwatorskiej własnych obiektów realizowali także dyrektorzy wybranych muzeów, jak np. Zamek Królewski na Wawelu, Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu czy Muzeum Zamkowe w Malborku.

Zadania związane z ochroną zabytków realizowano ze środków budżetu państwa, przydzielanych w ramach Programów MKiDN, a także budżetów wojewodów oraz jednostek samorządu terytorialnego. Podstawowe cele, na które przeznaczane są te środki, to ochrona i zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego, konserwacja, restauracja i rewaloryzacja zabytków oraz ich udostępnianie dla potrzeb społecznych.

„Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami”

W roku 2011 nadal trwały prace nad „Krajowym programie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami”, w którym zostaną określone kluczowe zagadnienia związane z ochroną zabytków, w tym: cele i kierunki działań w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, warunki i sposób finansowania planowanych działań oraz harmonogram ich realizacji.

Regulacje prawne

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego w 2011 roku przygotowało kolejne regulacje prawne, usprawniające system opieki nad zabytkami. Dotyczą one m.in. zapewnienia skutecznej ochrony zabytkom ujętym w ewidencji i niewpisanym do rejestru zabytków, a także liberalizacji przepisów dotyczących wywozu zabytków za granicę, w celu ułatwienia ich promocji.

W roku 2011 weszły w życie następujące rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego:

- z dnia 18 lutego 2011 r. w sprawie wzorów dokumentów oceny wskazującej czas powstania zabytku, wyceny zabytku oraz potwierdzenia wwozu zabytku na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 50 poz. 256),
- z dnia 18 kwietnia 2011 r. w sprawie wywozu zabytków za granicę (Dz. U. Nr 89 poz. 510),
- z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. Nr 113 poz. 661),
- z dnia 27 lipca 2011 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich, robót budowlanych, badań konserwatorskich, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków oraz badań archeologicznych (Dz. U. Nr 165 poz. 987).

Realizacja zadań wynikających z „Koncepcji polityki przestrzennej zagospodarowania kraju”

Nie ulega wątpliwości, że działania związane z ochroną zabytków stymulują rozwój turystyki. W działaniach podejmowanych przez organy administracji państwowej, samorządy terytorialne czy organizacje społeczne działające w sferze kultury, w tym w sferze ochrony zabytków, uwzględnia się możliwość ekonomicznego wykorzystania zagospodarowywanych zabytków dla celów turystycznych, z jednoczesnym poszanowaniem ich wartości zabytkowych. Coraz większy nacisk kładzie się na społeczny wymiar sprawowanej właściwie ochrony zabytków i opieki nad nimi tj. możliwość codziennej ludzkiej egzystencji w zabytkach i ich otoczeniu. Czynnikiem motywującym do tego typu działań są m. in. budowanie więzi międzyludzkich, kształtowanie poczucia tożsamości, duma z przynależności do „małych ojczyzn”, lokalny patriotyzm. Wiele przykładów dowodzi, że umiejętnie użytkowany i zarządzany zabytek może przysporzyć społecznościom lokalnym określonych korzyści, w tym także wynikających z rozwoju turystyki.

Zainteresowanie zarządów gmin, miast czy powiatów zabytkami na swoim terenie wynika również z przepisów ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie i opiece nad zabytkami, która nakłada na samorządy określone obowiązki w sprawowaniu opieki nad zabytkami. Należą do nich m.in. :

- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenia do poprawy stanu ich zachowania,
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych.

Jednostki samorządu terytorialnego (miasta, gminy, powiaty) – poza nielicznymi wyjątkami - są żywotnie zainteresowane zachowaniem i odpowiednim wykorzystaniem zasobów dziedzictwa kulturowego, gdyż przynosi to wymierne korzyści chociażby w postaci tzw. turystyki kulturowej (kulturalnej), co stanowi przesłankę do ubiegania się o środki finansowe pochodzące z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Samorządy, wspierane przez lokalne organizacje społeczne (np. regionalne towarzystwa kulturalne), najlepiej dostrzegają potrzebę zagospodarowania zabytków i zarządzania nimi. Zespoły zabytkowej zabudowy staromiejskiej lub pojedyncze zabytki, będące nośnikami wartości historycznych, kulturowych, patriotycznych bądź emocjonalnych, mogą przysporzyć także wymiernych korzyści finansowych (jako tzw. „produkt turystyczny”). Zabytek staje się wówczas elementem promującym środowisko lokalne, wizytówką regionu, miasta czy wsi, ale także (a może przede wszystkim) zapewnia miejsca pracy. Mechanizmy te docierają również do świadomości prywatnych właścicieli zabytków, którzy coraz częściej udostępniają je zwiedzającym.

Przed władzami wielu miast stoją duże wyzwania - jak wykorzystać substancję zabytkową tak, by harmonijnie połączyć funkcje gospodarcze i społeczne miasta (urzędy, instytucje użyteczności publicznej, placówki kultury) z codziennymi potrzebami mieszkańców. Wieloletnie doświadczenia w tej mierze dowodzą, że tylko skupienie w obrębie zespołu staromiejskiego funkcji zarówno publicznych, jak i mieszkalnych, pozwala na właściwe funkcjonowanie organizmu miejskiego. Wyprowadzenie mieszkańców poza obręb starówki pozbawia życia tę najbardziej nasyconą kulturowo tkankę miejską.

W studiach uwarunkowań i planach zagospodarowania przestrzennego dla różnych jednostek terytorialnych (gmin, powiatów) umieszcza się zapisy dotyczące wykorzystania zabytków dla celów turystycznych. Plany te realizuje się chociażby przez projektowanie, wyznaczenie oraz znakowanie tras turystycznych i szlaków historycznych, głównie spacerowych, ale także szlaków rowerowych, wodnych, kolejowych (w tym wąskotorowych), czy atrakcyjnych tras podziemnych, w których zachowała się substancja zabytkowa. Gwarantem powodzenia tych przedsięwzięć jest ścisła współpraca jednostek samorządu terytorialnego z organami ochrony zabytków i instytucjami kultury działającymi w tej sferze oraz Polską Organizacją Turystyczną; coraz większego znaczenia nabiera współpraca z władzami kościelnymi przy tworzeniu turystycznych szlaków pielgrzymkowych (np. Szlak Cysterski w Polsce, będący częścią sieci Europejskich Szlaków Cysterskich). W ramach tej współpracy wykorzystywana jest dokumentacja konserwatorska i wyniki badań historycznych, archeologicznych, architektonicznych, etc.

Pomnik historii

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, w art. 7 ustanawia formy ochrony zabytków. Jedną z nich jest uznanie zabytku przez Prezydenta RP za pomnik historii. Tego zaszczytne miano może dostąpić zabytek nieruchomy wpisany do rejestru zabytków lub park kulturowy o szczególnej wartości dla kultury narodowej. Pomniki historii o wyjątkowym znaczeniu dla dziedzictwa kulturowego mogą być wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego UNESCO.

Uznanie za pomnik historii czy wpis na Listę UNESCO ma dla właścicieli uhonorowanych w ten sposób obiektów wielkie prestiżowe znaczenie, jednakże nakłada również obowiązek szczególnej i stałej dbałości o te zabytki. Istnieją bowiem procedury umożliwiające skreślenie zabytków z tych list w przypadku stwierdzenia zaniedbań w utrzymaniu i zarządzaniu. Wprawdzie uhonorowanie zabytku mianem pomnika historii nie przekłada się wprost na określone korzyści finansowe (nie płyną na te zabytki dodatkowe środki budżetowe), jednakże bezsprzecznie jest to istotny atut przy ubieganiu się o dotacje na rewaloryzację i konserwację, w tym także ze środków unijnych.

W roku 2011 następujące obiekty zabytkowe zostały uznane przez Prezydenta RP za pomnik historii:

- Katowice - osiedle robotnicze Nikiszowiec,
- Kanał Elbląski,
- Żagań - poaugustiański zespół klasztorny,
- Nysa - zespół kościoła farnego pod wezwaniem św. Jakuba Starszego Apostoła i św. Agnieszki Dziewicy i Męczennicy,
- Kórnik - zespół zamkowo-parkowy wraz z kościołem parafialnym - nekropolią właścicieli,
- Pałace i parki krajobrazowe Kotliny Jeleniogórskiej,
- Duszniki Zdrój – młyn papierniczy,
- Żyrardów - XIX-wieczna Osada Fabryczna,
- Warszawa - zespół Stacji Filtrów Williama Lindleya,

W końcu 2011 r. na liście pomników historii znajdowało się 48 obiektów. Zależność pomiędzy uznaniem zabytku za pomnik historii czy wpisaniem na Listę Dziedzictwa Światowego UNESCO, a atrakcyjnością turystyczną wydaje oczywista. Wyróżnione w ten sposób zabytki powinny nakręcać turystyczną koniunkturę, zachęcać władze samorządowe do dbałości o ich stan zachowania, inwestowania w infrastrukturę i usługi (budowa hoteli różnych kategorii, gastronomia, sklepy, planowanie ruchu kołowego lokalnego i tranzytowego). Stwarza to dogodne warunki do generowania nowych miejsc pracy, podnoszenia poziomu życia mieszkańców, wzrostu świadomości wartości kulturowych środowiska lokalnego.

Zabytki a turystyka

Rozwój turystyki kulturalnej nadaje turystyce kwalifikowanej nową, wyższą jakość, polegającą na harmonijnym połączeniu wysiłku fizycznego (wędrowki piesze, rajdy rowerowe), kontaktu z przyrodą (różne formy krajobrazowe, siedliska fauny i flory) i estetyczno-intelektualnym przeżyciem (poznawanie zabytków i miejsc historycznych wg ustalonego klucza). W związku z tym wytyczane są liczne szlaki tematyczne. Wskazać tu można na szlaki archeologiczne, szlaki zabytków architektury (np. romańskiej czy gotyckiej), a także szlaki architektury drewnianej.

W 2011 roku wzrosło zainteresowanie władz lokalnych możliwościami wykorzystania zabytków do promocji turystyki. Można wymienić tu kilka najciekawszych przykładów realizacji na terenie kraju. Śląskie Centrum Dziedzictwa Kulturowego w Katowicach kontynuuje we współpracy z miejscową terenową służbą konserwatorską prace nad tworzeniem szlaków zabytków techniki w województwie śląskim. Duże nasycenie zabytkami dziedzictwa przemysłowego na Górnym Śląsku sprzyja wytyczaniu szlaków turystycznych. Wytypowano około 150 zabytków techniki i obiektów z różnych dziedzin przemysłu, które mogą stanowić dużą atrakcję turystyczną wybranej miejscowości, bądź regionu. Znalazły się na tej liście m.in. zespoły dawnych kopalń, podziemne wyrobiska górnicze, sztolnie, hałdy, zabytki hutnictwa, włókiennictwa, browarnictwa, wodociągów, radiofonii, kolejki wąskotorowe, wodne szlaki transportowe czy reprezentatywne osiedla robotnicze.

Zabytki techniki w Polsce, począwszy od największej w Europie neolitycznej kopalni krzemienia w Krzemionkach Opatowskich (woj. świętokrzyskie), kopalnie soli w Wieliczce i Bochni, najstarszy szyb wydobywania ropy naftowej w Bóbrce (woj. podkarpackie), zespół

architektury przemysłowej „Księży Młyn” w Łodzi, jak i cenne obiekty związane z rozwojem np. Centralnego Okręgu Przemysłowego czy wspomniane przykłady z Górnego Śląska, z każdym rokiem stają się coraz większą atrakcją turystycznych w skali ponadregionalnej, a nawet międzynarodowej.

Dużą atrakcją turystyczną są również dawne twierdze i inne ruiny konstrukcji militarno-obronnych z czasów wojen światowych w Europie (przykładowo Srebrna Góra, Kłodzko, Przemyśl, Kętrzyn, Międzyrzecki Rejon Umocniony). W Przemyślu np. realizuje się przedsięwzięcie - ścieżkę turystyczną o nazwie „Szlakiem cmentarzy z I wojny światowej”. Pomocne w realizacji tych zadań są bazy danych o zabytkach tworzone w ramach zadań dokumentacyjnych służb konserwatorskich.

Innym ważnym zadaniem realizowanym przez służby konserwatorskie jest wsparcie finansowe dla najważniejszych obiektów zabytkowych rewaloryzowanych dla potrzeb turystyki. Dotyczy to głównie siedzib instytucji kultury, ale także obiektów sakralnych, zabytkowych zespołów pałacowo-parkowych, zespołów historycznej zabudowy miejskiej (urbanistycznej) i wiejskiej (ruralistycznej) oraz innych zabytków mogących pełnić różnorakie funkcje związane z turystyką (hotele, pensjonaty, ośrodki odnowy biologicznej (spa), restauracje, etc.).

Aby działania w zakresie wykorzystania zabytków dla rozwoju turystyki były skuteczne, mechanizmy temu towarzyszące muszą być ciągle doskonałe, modernizowane i wzbogacane, zgodnie z europejskimi normami, muszą być dostosowane do wymogów współczesnego turysty i zaspokajać ambicje wszystkich kreatorów i odbiorców rządowego dokumentu „Kierunki rozwoju turystyki do 2015 roku”. Wymagania nowoczesnej turystyki nie mogą wszakże degradować bądź deprecjonować wartości historycznych, artystycznych czy kulturowych zabytków. Harmonia między tradycją a nowoczesnością jest warunkiem podstawowym utrzymania równowagi między ochroną zabytków a rozwojem turystyki.

2. Podejmowanie i wspieranie działań na rzecz promocji kultury polskiej za granicą

W Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego promocja kultury polskiej poza granicami kraju pozostaje w kompetencjach Departamentu Współpracy z Zagranicą (DWZ). Głównymi zadaniami DWZ są: koordynowanie całokształtu współpracy międzynarodowej w obszarze promowania kultury polskiej na arenie międzynarodowej oraz promowanie Polski przez kulturę, a także zapewnienie trwałej i znaczącej obecności kultury polskiej w procesach integracji europejskiej i dialogu międzynarodowego prowadzonego zarówno w ramach Unii Europejskiej, jak i na płaszczyźnie Unia Europejska – Kraje Trzecie. Struktura Departamentu przewiduje podział na dwa wydziały: Wydział Współpracy Dwustronnej oraz Wydział Współpracy z Unią Europejską.

W zakresie kompetencji Departamentu Współpracy z Zagranicą znajduje się również bezpośredni nadzór nad instytucjami podległymi Ministrowi Kultury i Dziedzictwa Narodowego: Instytutem Adama Mickiewicza (IAM), Międzynarodowym Centrum Kultury. Od czerwca 2010 r. DWZ koordynuje prace związane z ukonstytuowaniem oraz funkcjonowaniem Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia.

Działania w roku 2011:

A. Najważniejszym projektem realizowanym w 2011 roku było przygotowanie oraz realizacja Krajowego i Zagranicznego Programu Kulturalnego Polskiej Prezydencji.

Prezydencja w Radzie UE stanowiła wyjątkową okazję do kształtowania pozytywnego wizerunku Polski, przede wszystkim w krajach UE, ale również na szerszym forum międzynarodowym. Państwa w Europie i na świecie osiągające dobre wyniki w dziedzinie kreowania i promocji własnego wizerunku stawiają głównie na kulturę. Ciekawy program artystyczny angażujący bezpośrednio artystów polskich i międzynarodowych w projekt prezydencji był doskonałą okazją na spotkanie europejskich twórców, intelektualistów i działaczy organizacji pozarządowych.

Dlatego promocja Polski poprzez kulturę została potraktowana jako osobny, duży obszar działań polskiej prezydencji. Zadanie przygotowania i realizacji Zagranicznego Programu Kulturalnego Polskiej Prezydencji przypadło, zgodnie z decyzją Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Instytutowi Adama Mickiewicza. Program obejmował ponad 400 wydarzeń zorganizowanych w 10 stolicach świata: Brukseli, Berlinie, Londynie, Paryżu, Madrycie, Moskwie, Kijowie, Mińsku, Tokio i Pekinie. Do współpracy włączono polskie placówki zagraniczne, w tym Instytuty Polskie, zagranicznych partnerów i polskie instytucje kultury. Ważną część programu stanowiły także projekty wyłonione w ramach programu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Polska Prezydencja 2011 - Promesa”. Uzupełnieniem Programu realizowanego w 10 priorytetowych stolicach były projekty wyłonione przez MSZ w ramach konkursu wewnętrznego dla pozostałych polskich placówek zagranicznych.

Trzon Programu, który przebiegał pod hasłem *I, Culture. Made in the EU. Powered by Poland*, tworzyło 6 filarów, wśród których znalazły się ikony współczesnej polskiej kultury. Proza Stanisława Lema była inspiracją do powstania plenerowego spektaklu „**Planeta Lem**” przygotowanego przez Teatr Biuro Podróży. Jego premiera miała miejsce 1.07.2011 r. na festiwalu *Watch This Space* w National Theatre w Londynie. Kolejne spektakle odbyły się w Brukseli, Berlinie, Paryżu, Madrycie, Kijowie, Mińsku oraz Moskwie. Przedstawienie zobaczyło 10,5 tysiąca widzów. Do rąk czytelników trafił także komiks oparty na dwóch opowiadaniach ze słynnych „Bajek robotów”, przygotowany przez rysowników Andrzeja Klimowskiego i Danutę Szejbal.

We współpracy z Instytutami Polskimi i polskimi placówkami dyplomatycznymi powstał projekt **Czesław Miłosz-Audiobook**. Wybrane wiersze poety zabrzmiały w dziesięciu językach w wykonaniu gwiazd światowego filmu i teatru (Stephen Fry, Toru Watanabe, Barbara Nusse, Tang Gougiang, Sergiej Jursky, Jose Luis Gomez i Aitane Sanchez Gijon) oraz pisarzy i poetów (Sergiej Żadan, Taras Prohaško, Andriej Chadanowicz, Benno Barnard). Audiobooki były wkładkami do dzienników (*El Pais*), magazynów (*Magazine Littéraire*, *Times Literary Supplement*, *Ukraiński Tydzień*, *Inostrannaja Literatura*, *Dialog*, *Krytyka*, *Gendaishi-techo*, *Poetry*) lub tomików poezji *Czesław Miłosz - Gedichten's* (Holandia). Audiobooki dotarły do blisko pół miliona odbiorców. Wiersze we wszystkich wersjach językowych są dostępne w formacie MP3 do odsłuchania na portalu www.culture.pl oraz na stronach Instytutów Polskich i ambasad 10-ciu priorytetowych stolic. Audiobooki prezentowane były także przy okazji wydarzeń realizowanych przez Instytuty Polskie w ramach Roku Czesława Miłosza.

Karol Szymanowski, jeden z najwybitniejszych polskich kompozytorów, był kolejną ikoną polskiej prezydencji. Inscenizacja opery „**Król Roger**” w reżyserii Davida Pountney w Teatrze Wielkim-Operze Narodowej w Warszawie stanowiła uroczystą inaugurację

prezydencji. Koncertowe i kameralne wykonania utworów kompozytora zabrzmiały w salach koncertowych Brukseli (La Monnaie, Palais des Beaux-Arts), Berlina (Berliner Philharmonie), Mińska (Białoruska Filharmonia Narodowa), Kijowa (Filharmonia Narodowa i Narodowa Opera Ukrainy im. Tarasa Szewczenki), Londynu (Royal Festival Hall, Cadogan Hall), Madrytu (Teatro Real), Paryża (Theatre de Chatelet, Salle Pleyel), Warszawy (Filharmonia Narodowa), Pekinu (Centralne Konserwatorium Pekińskie) i Tokio (Asahi Concert Hall). W koncertach wzięło udział 45 tysięcy widzów.

Przewodnik do Polaków (ang. *Guide to the Poles*) to cykl filmów dokumentalnych (ang. *Beats of Freedom, Political Dress, Toys, Art of Freedom, Art of Disappearing*), które zabierają widzów w dokumentalną podróż do źródeł fenomenu współczesnej polskiej wolności i kreatywności. Filmy zostały przygotowane z myślą o tym, by w atrakcyjny a zarazem zaskakujący sposób pokazać światu Polaków i ich dokonania. Filmy zaprezentowano m.in. podczas festiwali w Mińsku, Tokio, Madrycie i Paryżu. Dotychczas w pokazach wzięło udział ponad 10 tysięcy widzów.

I, CULTURE Puzzle to interaktywny multimedialny projekt zrealizowany w przestrzeni publicznej 12 stolic (Berlin, Bruksela, Kijów, Kopenhaga, Londyn, Madryt, Mińsk, Moskwa, Paryż, Pekin, Tokio, Warszawa), których mieszkańcy wspólnie uszyli gigantyczne puzzle złożone z 12 kwadratów z wyszytym lokalnym wzorem. Połączone puzzle tworzą napis I, CULTURE. Ważną częścią projektu były badania i próba odpowiedzenia na pytanie o rolę rzemiosła we współczesnym świecie i współczesnej kulturze. I, Culture Puzzle odegrał też dużą rolę społeczną. Wokół projektu zaczęły tworzyć się społeczności inicjowane przez wolontariuszy i inicjatywy akcji artystycznych w przestrzeniach publicznych miast. Projekt stał się podsumowaniem międzynarodowej i międzykulturowej inicjatywy polskiej prezydencji, proklamując największe polskie atuty narodowe, takie jak kreatywność, niezłomność, otwartość i solidarność. W akcji animowanej przez artystkę Monikę Jakubiak uczestniczyło ponad 12 tysięcy osób i 240 wolontariuszy, a całość można było śledzić w Internecie.

I, CULTURE Orchestra, to pierwsza tego typu inicjatywa utworzona w ramach Partnerstwa Wschodniego. W jej skład wchodzi 110 młodych muzyków z Polski, Armenii, Azerbejdżanu, Białorusi, Gruzji, Mołdawii, Ukrainy. Pierwsze koncerty orkiestra zagrała w Gdańsku, mieście „Solidarności” i Sztokholmie. Honorowy patronat nad jesiennym tournée objął Prezydent RP Bronisław Komorowski. Pod dyrekcją Sir Nevilla Marrinera i Pawła Kotli orkiestra zagrała w Filharmonii Narodowej w Kijowie, Berliner Philharmonie, Conservatoire Royal de Bruxelles, Royal Festival Hall w Londynie, Teatro Real w Madrycie i Filharmonii Narodowej w Warszawie. W programie wszystkich koncertów znalazły się utwory Karola Szymanowskiego, których wysłuchało ponad 10 tysięcy osób.

Oprócz projektów filarowych w programie znalazły się pokazy najciekawszych spektakli, filmów, koncerty muzyki poważnej i współczesnej oraz wystawy i projekty realizowane w przestrzeni publicznej. Wiele z projektów przygotowanych specjalnie z okazji polskiej prezydencji zyskało ogromne uznanie widzów i krytyków, jak uznana przez Financial Times za wydarzenie roku wystawa *The Power of Fantasy. Modern and Contemporary Art from Poland* w brukselskim BOZAR, wystawa *Obok. Polska – Niemcy. 1000 lat historii w sztuce* w Martin Gropius Bau w Berlinie, wystawa *Złote czasy Rzeczypospolitej* w Pałacu Królewskim w Madrycie, czy wystawy Aliny Szapocznikow (Centrum Artystyczne WIELS, Bruksela) i Wilhelma Sasnala (Whitechapel, Londyn).

- Najważniejszym wydarzeniem w Hiszpanii była, zapowiadająca program kulturalny towarzyszący Polskiej Prezydencji w UE, wystawa „Złote Czasy Rzeczypospolitej. (Polska. Skarby i kolekcje artystyczne)” w Pałacu Królewskim w Madrycie. Wystawa została przygotowywana przez Muzeum Narodowe w Krakowie. Została objęta honorowym patronatem Króla Hiszpanii Juan Carlosa I oraz prezydenta Bronisława Komorowskiego. Celem ekspozycji było pokazanie dokonań kultury i sztuki Rzeczypospolitej od czasów panowania Kazimierza Wielkiego (1310–1370) do utraty niepodległości w 1795 roku, wysuwając na plan pierwszy okres największego rozwoju państwa w XVI i XVII wieku. W terminie od 1 czerwca do 4 września 2011 odwiedziło ją ok. 50.000 widzów.
- Najważniejszym wydarzeniem w Niemczech w roku 2011 była wystawa „OBOK” Polska Niemcy. 1000 lat historii w sztuce” prezentowana w Martin Gropius Bau w Berlinie w okresie 22.09.2011-09.01.2012. Wystawa przygotowana przez Zamek Królewski w Warszawie i Martin Gropius Bau w Berlinie prezentowała blisko 750 obiektów z ponad 200 polskich i europejskich kolekcji (muzea, biblioteki, archiwa, kolekcje prywatne), za pomocą których kurator wystawy Anda Rottenberg przedstawiła wielowątkowość ponad 1000 lat polsko-niemieckich relacji. Wystawa została otwarta przez prezydenta Bronisława Komorowskiego i Christiana Wulffa. Ekspozycja cieszyła się dużym zainteresowaniem, odwiedziło ją ponad 70.000 gości w tym Kanclerz Angela Merkel wraz z małżonkiem. Przy okazji wystawy zostały wydane katalogi w j. polskim i niemieckim zawierające obok opisów eksponatów ponad 50 esejów o polsko-niemieckich relacjach.
- Jednym z najważniejszych wydarzeń w Belgii w roku 2011 była wystawa polskiej sztuki współczesnej “The Power of Fantasy” w centrum sztuki Bozar. Punktem wyjścia pokazu były pojawiające się w polskiej sztuce wątki fantastyczne będące formą odpowiedzi na problemy tzw. "polskiej rzeczywistości". Była to jedna z największych zagranicznych prezentacji polskiej sztuki współczesnej. Zaprezentowanych zostało niemal 200 prac 36 polskich artystów m.in. Mirosława Bałki, Moniki Sosnowskiej, Wilhelma Sasnała, Roberta Kuśmirowskiego, Jakuba Juliana Ziółkowskiego. Wystawę odwiedziło ponad 15000 gości, w tym Przewodniczący Parlamentu Europejskiego Jerzy Buzek, czy Przewodniczący Rady Europejskiej Herman van Rompuy.

Polskie projekty prezentowane były w miejscach znanych i cenionych przez zagraniczną publiczność, jak m.in.: BOZAR (Bruksela), Palacio Real, Teatro Real (Madryt), Royal Festival Hall, Barbican (Londyn), Klub Pid Inn, Ahashi Concert Hall (Tokio), Konserwatorium Pekińskie, Filharmonia Narodowa (Kijów, Mińsk), Muzeum Sztuk Pięknych im. Puszkina, Centrum Meyerholda (Moskwa). Z kolei projekty interdyscyplinarne i projekty w przestrzeni publicznej, prezentowane w centralnych punktach miast lub w metrze, pozwalały dotrzeć do szerokiej publiczności.

Równoległe do działań realizowanych przez Instytut Adama Mickiewicza oraz Instytuty Polskie i ambasady w 10 wskazanych stolicach, program kulturalny prezydencji był wprowadzany w życie przez pozostałe placówki MSZ na wszystkich kontynentach.

Na czas prezydencji portal **Culture.pl** przekształcony został w oficjalną stronę polskiego i zagranicznego Programu Kulturalnego Polskiej Prezydencji. Można było na nim znaleźć nie tylko zapowiedzi aktualnych wydarzeń, ale także bogato ilustrowane relacje będące jedną z najmocniejszych stron portalu. Jego oglądalność systematycznie rosła - od lipca do grudnia zwiększyła się sześciokrotnie. Łącznie odwiedziło go w tym czasie prawie milion

użytkowników z całego świata. Ruszyła również przyjazna dla użytkowników aplikacja Hot culture na I Pad'a oraz I Phone'a. W uzupełnieniu do portalu Culture.pl uruchomiono także serwisy internetowe Krajowego Programu Kulturalnego (uwaganakulture.pl), specjalny portal dedykowany Europejskiemu Kongresowi Kultury (culturecongress.eu) oraz strony internetowe najważniejszych projektów Programu, takie jak: orchestra.iam.pl, czy przewodnikdopolakow.pl. **Culture.pl** – to realizowany przez IAM największy i najczęściej odwiedzany wielojęzyczny portal dedykowany kulturze polskiej z funkcjami społecznościowymi. Stan zasobów publicznych [widocznych dla użytkownika] portalu Culture.pl na koniec grudnia 2011 roku był następujący: ponad 29 tys. artykułów/stron WWW, w tym w wersji polskiej 21894 artykułów a w wersji angielskiej ok. 7405 artykułów; ponad 1010 galerii fotografii (z czego ponad 300 udostępnionych w wersji angielskiej); multimedia: ponad 270 filmów wideo (z czego ponad 69 udostępnionych w wersji angielskiej) i ponad 244 plików audio. W ramach rozszerzenia ofert został utworzony portal KulturaVIVA przeznaczony dla osób w wieku 50+ oraz portal Kidsculture.pl kierowany do najmłodszych.

Profesjonalne badania, które na zlecenie Ministerstwa Spraw Zagranicznych, przygotowała agencja konsultingowa Burson-Marsteller wykazały, że w opinii większości badanych respondentów promocja polskiej kultury była jednym z obszarów, w których polska Prezydencja wykazała się największą skutecznością działań. Element ten wskazali zarówno przedstawiciele Komisji Europejskiej, jak i polska społeczność pracująca w unijnych instytucjach. Według raportu media najbardziej entuzjastycznie patrzyły na przygotowany z okazji Prezydencji program kulturalny. W tym temacie pojawiło się najwięcej pozytywnych publikacji. Raport wskazuje też, że atrakcyjny Program Kulturalny Polskiej Prezydencji zdołał zainteresować przedstawicieli różnorodnych mediów i wpłynął na pozytywne postrzeganie zarówno samej Prezydencji, miast-gospodarzy imprez, organizatorów, jak i Polski.

B. Realizacja priorytetów Prezydencji w obszarze kultury, spraw audiowizualnych i prawa autorskiego

Oprócz koordynacji Krajowego i Zagranicznego Programu Kulturalnego Polskiej Prezydencji, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego realizowało także zaplanowane priorytety w trzech grupach roboczych Rady Unii Europejskiej: Komitecie ds. Kultury, Grupie ds. Audiowizualnych oraz Grupie ds. Własności Intelektualnej. W kontekście promocji kultury polskiej za granicą szczególne znaczenie ma doprowadzenie przez Polskę do końca prac związanych z ustanowieniem Znaku Dziedzictwa Europejskiego. Polska Prezydencja przyspieszyła procedurę przyjęcia Decyzji Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającej działanie Unii Europejskiej na rzecz Znaku Dziedzictwa Europejskiego, którą przyjęto 16.11.2011 r.

Prezydencja wypracowała także praktyczne aspekty wyboru przez Radę członków europejskiego panelu ekspertów Znaku, które znalazły odzwierciedlenie w postaci stosownej decyzji Rady. Panel oceniać będzie kandydatury obiektów, które ubiegać się będą o nadanie Znaku.

Obecnie w Polsce funkcjonuje jeszcze ZDE nadany w ramach inicjatywy międzyrządowej. Otrzymały go: Wzgórze Lecha w Gnieźnie, Katedra na Wawelu w Krakowie, Unia Polsko-Lubelska w Lublinie oraz Stocznia Gdańska. Obiekty posiadające w Polsce Znak Dziedzictwa Europejskiego zgodnie podkreślają, że pomagają on w wypromowaniu się w kraju i za granicą, a co za tym idzie zainteresowaniu turystów.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego rozpoczęło już przygotowania zmierzające do wdrażania zapisów nowego Znak w Polsce.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego zorganizowało także szereg konferencji i wydarzeń eksperckich. W dniach 6-7 lipca 2011 r. odbyła się w Warszawie konferencja „**Wschodni Wymiar Mobilności**” poświęcona kwestiom współpracy z krajami objętymi Partnerstwem Wschodnim w obszarze kultury, edukacji, nauki, młodzieży i sportu. Wydarzenie to zorganizowały wspólnie cztery polskie ministerstwa oraz Komisja Europejska. W konferencji uczestniczyło ponad 300 osób, z czego połowa przyjechała z krajów PW.

W dniach 18-20 lipca odbyła się konferencja ekspercka „**Kompetencje w Kulturze**” łącząca trzy filary - kulturę, sprawy audiowizualne i prawo autorskie. Głównym celem była dyskusja nad rolą kompetencji kulturowych rozumianych jako fundament dla umiejętności i postaw koniecznych w budowie nowoczesnego społeczeństwa: opartego na wiedzy, otwartego, zdolnego sprostać wyzwaniom współczesności i zapewnić konkurencyjność gospodarki europejskiej.

W dniach 8-11 września we Wrocławiu odbył się **Europejski Kongres Kultury**, który stał się miejscem refleksji nad perspektywami i możliwymi scenariuszami rozwoju kultury europejskiej. Kongres dał szansę pokazania kultury jako jednego z najbardziej żywotnych i zróżnicowanych obszarów cywilizacyjnych. W jego ramach odbyło się także **Nieformalne Spotkanie Ministrów Kultury i Spraw Audiowizualnych**.

W dniach 12-15 października Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego wraz z Ministerstwem Spraw Zagranicznych zorganizowało w Lublinie **Nieformalne spotkanie wyższych urzędników ministerstw kultury i urzędników odpowiadających za kulturę w ministerstwach spraw zagranicznych** państw członkowskich Unii Europejskiej. Celem spotkania była dyskusja na temat roli dyplomacji publicznej i kulturalnej w Unii Europejskiej, w tym o zadaniach i planach unijnych instytucji w polizbońskiej rzeczywistości.

Z kolei w dniach 8-9 grudnia w Warszawie odbyło się posiedzenie **Europejskiego Obserwatorium do Spraw Towarów Podrabianych i Piractwa** poświęcone wymianie doświadczeń państw członkowskich UE dotyczących metodologii badania zjawisk fałszerstwa i piractwa, prowadzenia kampanii społecznych oraz strategii krajowych w zakresie egzekwowania praw własności intelektualnej. Posiedzenie zorganizowały wspólnie MKiDN, Komisja Europejska oraz OHIM - Urząd ds. Harmonizacji Rynku Wewnętrznego.

Organizując ww. wydarzenia Ministerstwo dążyło do zaprezentowania polskiej kultury, dziedzictwa i walorów turystycznych poszczególnych regionów gościom odwiedzającym nasz kraj. Dlatego też podjęto decyzję o organizacji poszczególnych wydarzeń nie tylko w Warszawie, ale także we Wrocławiu i Lublinie. W czasie spotkań goście zwiedzili, m.in. Centrum Nauki Kopernik, Wilanów, Centrum Sztuki Współczesnej - Zamek Ujazdowski, Kazimierz Dolny, zabytki lubelskiej starówki, odbyli także rejs po Wiśle, obejrzeli animowany film „Świtez”, wysłuchali koncertu zespołu Motion Trio, uczestniczyli w koncercie Krzysztofa Pendereckiego z Aphex Twinem i Johnnym Greenwoodem w Hali Stulecia we Wrocławiu, czy w wydarzeniach lubelskich festiwalu „Najstarsze Pieśni Europy” i „Konfrontacje Teatralne”.

C. Europejska Stolica Kultury

Głównym założeniem udziału Polski w projekcie Europejska Stolica Kultury 2016, który wynika z zobowiązań Polski w ramach członkostwa w UE, było wyłonienie w procedurze selekcyjnej jednego polskiego miasta, które w 2016 r. będzie pełnić honory

Europejskiej Stolicy Kultury. Projekt niesie z sobą bardzo duży potencjał promocyjny, również w kontekście międzynarodowym. Zadaniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego była promocja udziału w konkursie na poziomie krajowym oraz zapewnienie realizacji jego dwóch głównych etapów.

W odpowiedzi na ogłoszenie Ministra KiDN do konkursu zgłosiło się 11 miast: Białystok, Bydgoszcz, Gdańsk, Katowice, Lublin, Łódź, Poznań, Toruń, Szczecin, Warszawa, Wrocław. W październiku 2010 r., po przeprowadzeniu etapu pre-selekcji, do finału starań o tytuł Europejskiej Stolicy Kultury zakwalifikowały się: Gdańsk, Katowice, Lublin, Warszawa i Wrocław.

W dniach 13-18.06.2011 r. przedstawiciele międzynarodowej Komisji Selekcyjnej odbyli wizyty studyjne we wszystkich miastach biorących w II etapie, gdzie spotkali się z przedstawicielami miast, instytucji kultury, artystami i organizacjami pozarządowymi. Zapoznali się z motywacją miast do udziału w konkursie, planami na rok 2016, a także stanem inwestycji infrastrukturalnych. W dniach 20-21.06.2011 r. w Pałacu na Wodzie w Łazienkach Królewskich w Warszawie odbyło się posiedzenie 13-osobowej Komisji, która oceniła złożone wnioski i zapoznała się z prezentacjami miast kandydujących do tytułu ESK 2016 r. oraz przeprowadziła dyskusje z ich przedstawicielami. Na tej podstawie Komisja wskazała Wrocław jako najlepszego kandydata do tytułu Europejskiej Stolicy Kultury w roku 2016. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego ten wybór notyfikował unijnym instytucjom. Oficjalnej nominacji Wrocławia dokona Rada ds. Edukacji, Młodzieży, Kultury i Sportu podczas majowego posiedzenia w Brukseli.

D. Program polsko-ukraińskich działań kulturalnych towarzyszących EURO 2012

Geneza programu sięga jesieni 2008 roku, kiedy to podpisane zostały dwa dokumenty, budujące podstawy prawne dla tych działań: List Intencyjny w sprawie współpracy w przygotowaniach oprawy kulturalno-turystycznej finałów EURO 2012 pomiędzy Ministrem Kultury i Dziedzictwa Narodowego RP a Ministerstwem Kultury i Turystyki Ukrainy oraz Umowa pomiędzy Rządem RP a Gabinetem Ministrów Ukrainy o współpracy w dziedzinie informacji. Ze strony polskiej na dokumencie podpis złożył Bogdan Zdrojewski, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, ze strony ukraińskiej – Anatolij Murachowskyj, Wiceprzewodniczący Państwowego Komitetu Telewizji i Radiofonii Ukrainy.

W roku 2010 i 2011 kontynuowano przygotowania do głównego projektu: **„Europejski Stadion Kultury 2012”**, którego podstawowym zamierzeniem jest inauguracja „Europejskiego Miasteczka Młodych – Rzeszów 2011”. Rzeszów, miasto nieobjęte organizacją meczów Euro, jest predestynowane do tego wydarzenia z uwagi na lokalizację i wieloletnią współpracę ze Lwowem, ukraińskiego miasta gospodarza UEFA 2012. Celem przyświecającym temu przedsięwzięciu jest zintegrowanie polskiej i ukraińskiej młodzieży podczas spotkań o wymiarze kulturalnym, organizowanych w związku z przygotowaniem do Mistrzostw Europy w piłce nożnej przez Polskę i Ukrainę w 2012 roku.

W konsekwencji realizacji działań przygotowawczych w styczniu 2011 r. została podpisana umowa pomiędzy MKiDN a Prezydentem Rzeszowa o współpracy przy realizacji tego projektu. **„Europejski Stadion Kultury” odbył się w dniach 12-14 sierpnia 2011r.** w przestrzeni całego miasta. Stanowiło ono odzwierciedlenie kreatywnej strony przygotowań do Mistrzostw Europy w piłce nożnej. W ramach inauguracji projektu zaprezentowane zostały dokonania młodych twórców, którzy cechują się nowoczesnym, dynamicznym i otwartym podejściem do sztuki.

W bogatej ofercie wydarzeń artystyczno-kulturalnych, znalazły się m. in.: występy zespołów polskiej i ukraińskiej sceny muzycznej, koncerty orkiestr filharmonicznych, ekspozycje fotograficzne, projekcje filmów, pokazy multimedialne, spektakle teatralne, warsztaty, wizualizacje, spotkania literackie oraz konferencje, na których poruszano tematy związane z szeroko pojętą kulturą Polski i Ukrainy. Wszystko to w towarzystwie przedsięwzięć o charakterze rekreacyjno-sportowym oraz rozrywkowym, m. in. cyklicznych imprez tanecznych.

Finałowa edycja „Europejskiego Stadionu Kultury” odbędzie się w dniach 29 czerwca -1 lipca 2012 r. w Rzeszowie.

E. Istotnym obszarem działalności Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz instytucji podległych jest Partnerstwo Wschodnie.

Był to jeden z priorytetów polskiej Prezydencji, również w grupach prowadzonych przez przedstawicieli Ministerstwa. Polska przeprowadziła szereg działań informacyjnych na temat możliwości współpracy dostępnych w ramach Partnerstwa. Jednym z najważniejszych wydarzeń była konferencja „Wschodni Wymiar Mobilności”, która odbyła się w dn. 6-7 lipca 2011 r. w Warszawie. Była ona poświęcona zaprezentowaniu istniejących i przyszłych możliwości współpracy w obszarze kultury, edukacji, nauki, sportu i społeczeństwa obywatelskiego. Głównym celem polskiej Prezydencji było umożliwienie podmiotom z krajów objętych Partnerstwem Wschodnim uczestnictwa w unijnych programach w nowej perspektywie finansowej 2014-2020.

Oprócz tego, w 2011 roku powstała Wschodnioeuropejska Sieć Sztuk Performatywnych (East European Performing Arts Platform) z siedzibą w Lublinie. Została ona zainicjowana przez Instytut Adama Mickiewicza. EEPAP jest projektem na rzecz rozwoju sztuk performatywnych (tańca i teatru) w Europie Środkowej i Wschodniej. Projekt obejmuje 18 państw tego rejonu Europy: Armenię, Azerbejdżan, Gruzję, Mołdawię, Ukrainę, Białoruś, Słowację, Czechy, Węgry, Rumunię, Bułgarię, Bośnię i Hercegowinę, Słowenię, Chorwację, Serbię, Macedonię, Kosowo, Polskę. W tej chwili obejmuje ponad 70 uczestników – niezależnych twórców teatralnych i tanecznych, kuratorów, krytyków oraz niezależne ośrodki artystyczne. Pierwsze spotkanie EEPAP miało miejsce w Krakowie podczas Krakowskich Reminiscencji Teatralnych, w tym samym czasie trwał zjazd największej sieci teatralnej IETM oraz sieci sztuk performatywnych Support the Performing Arts Circulation in Europe: SPACE.

W spotkaniu wzięli udział przedstawiciele niezależnych ośrodków artystycznych, niezależni twórcy teatralni i taneczni, kuratorzy oraz krytycy z 18 państw: Armenii, Azerbejdżanu, Gruzji, Mołdawii, Ukrainy, Białorusi, Słowacji, Czech, Węgier, Rumunii, Bułgarii, Bośni i Hercegowiny, Słowenii, Chorwacji, Serbii, Macedonii, Kosowa i Polski. Prezentacja idei EEPAP nastąpiła w Lublinie w październiku w ramach Kongresu Kultury Partnerstwa Wschodniego.

F. Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia

Jednym z priorytetów MKiDN, realizowanych w ramach współpracy kulturalnej z zagranicą są działania na rzecz rozwoju i pogłębiania polsko-rosyjskich relacji dwustronnych. Istotną rolę odgrywają tu, już funkcjonujące w Polsce i rozpoczynające swoją działalność z dniem 1 stycznia 2012 r. w Rosji, Centra Polsko-Rosyjskiego i Rosyjsko-Polskiego Dialogu i Porozumienia, podległe bezpośrednio ministrom kultury. Powołanie obu Centrów stanowi ważny krok na drodze kształtowania nowego typu wzajemnych stosunków polsko-rosyjskich.

Do zadań Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia należą m.in. prowadzenie badań naukowych, upowszechnianie w społeczeństwie polskim i rosyjskim wiedzy o wzajemnych stosunkach, historii, kulturze i dziedzictwie obu narodów, prowadzenie działalności edukacyjnej w Polsce i w Rosji, inicjowanie dialogu polsko-rosyjskiego przez organizowanie konferencji, wykładów, seminariów i dyskusji. Zadaniem Centrum jest także utrzymywanie kontaktów z ośrodkami szkoleniowymi, naukowymi i politycznymi w Polsce i Rosji, wspieranie wymiany młodzieży i studentów, wspieranie środowisk naukowych, akademickich, organizacji pozarządowych, samorządowych i gospodarczych.

Kluczowe etapy tworzenia Centrum po stronie polskiej zostały zrealizowane w 2011 roku. Było to, m.in. uchwalenie Ustawy z dnia 25 marca 2011 r. o Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia, powołanie przez Ministra KiDN dr. Sławomira Dębskiego na Dyrektora Centrum, powołanie członków Rady Centrum oraz wybór polskiej części Międzynarodowej Rady Centrum.

Jednym z pierwszych przedsięwzięć Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia, które zostało zorganizowane przy współpracy z Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego był I Polsko-Rosyjski Kongres Mediów we Wrocławiu w dniach 22-24 czerwca 2011 r. Konferencja zebrała bardzo pozytywne opinie w środkach masowego przekazu. W kongresie uczestniczyło kilkudziesięciu dziennikarzy z obu krajów. W dniach 13-14 października 2011 r. w Poznaniu odbyła się międzynarodowa konferencja „Wrogowie, sojusznicy, towarzysze broni: polsko-rosyjskie stosunki wojskowe w pierwszej połowie XX wieku” zorganizowana przez Instytut Historii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza wraz z Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia oraz Stałego Przedstawiciela Polskiej Akademii Nauk przy Rosyjskiej Akademii Nauk. W 2011 roku trwały także prace nad uruchomieniem programu wymiany młodzieży obu krajów. Program został zainaugurowany 25 stycznia 2012 r. Planowane jest wspieranie i finansowanie projektów, których integralną częścią są elementy edukacyjne, przybliżające wiedzę o współczesnej Polsce i Rosji oraz pogłębiające wiedzę o historii i kulturze obu narodów.

G. Instytut Adama Mickiewicza

Inne działania statutowe Instytutu Adama Mickiewicza, który wspiera udział polskich artystów w międzynarodowych przedsięwzięciach, to liczne projekty w obszarze filmu, sztuk wizualnych, muzyki, teatru i innych dziedzin. Wymieniając najważniejsze należy wspomnieć m.in.: Przegląd polskich filmów krótkometrażowych „Polish Shorts we Francji, „Dni Filmu Polskiego” na Ukrainie, Festiwal polskiego kina „film POLSKA” w Berlinie, Polski Teatr w Moskwie w ramach Festiwalu Złota Maska w Moskwie, Polish Theatre Showcase w czasie Warszawskich Spotkań Teatralnych, Wystawę „Sztuka na Jeziorze” w Budapeszcie, Wystawę „Yael Bartana... i zadziwi się Europa” na Międzynarodowej Wystawie Sztuki w Wenecji, Wystawę indywidualną Wilhelma Sasnala w Whitechapel Gallery, Polski showcase “Don`t Panic We`re from Poland” na festiwalu Liverpool Sound City, czy Koncert „Chopin na pięć fortepianów” w Pekinie.

IAM organizuje również liczne wizyty studyjne dla kuratorów i dyrektorów wiodących instytucji kultury za granicą. W 2011 roku Polskę odwiedzili, m.in. goście z Wielkiej Brytanii, Izraela, Niemiec, Stanów Zjednoczonych, Francji, Finlandii, Rosji, którzy uczestniczyli w OFF Festival, Warszawskich Spotkaniach Teatralnych, Międzynarodowym Festiwalu Teatralnym „Dialog”, Festiwalu Muzyki i Filmu TRANSATLANTYK.

W ramach Programu Ministra „**JA, KULTURA! Promocja kultury polskiej za granicą 2011**”, 34 projekty realizowane za granicą otrzymało wsparcie z budżetu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego o łącznej wysokości 1,8 miliona złotych. W 2011 r. IAM

zarządzał także Programem Ministra „Polska Prezydencja 2011 Promesa”, którego głównym celem była promocja i prezentacja historycznych oraz aktualnych wartościowych zjawisk i tendencji w polskiej kulturze w ramach programu kulturalnego Przewodnictwa Polski w Radzie UE w II połowie 2011 roku. Budżet programu wyniósł blisko 20 milionów zł. Podpisano 106 umów na realizację projektów, z czego najwięcej dotyczyło teatru, muzyki klasycznej, sztuk wizualnych i filmu. Oprócz tego, IAM realizuje program „Kultura Polska na Świecie”, który ma na celu wspieranie udziału polskich artystów, twórców i przedstawicieli kultury w projektach międzynarodowych i na zagranicznych konferencjach, głównie w zakresie wsparcia kosztów podróży i zakwaterowania. W 2011 roku do programu zostało zgłoszonych 580 wniosków, z czego liczba wniosków rozpatrzonych pozytywnie wynosi 353. Na wsparcie artystów (332 wnioski) wydano prawie 790 tysięcy złotych.

H. Międzynarodowe Centrum Kultury

Międzynarodowe Centrum Kultury obchodziło w roku 2011 dwuzestolecie swojej działalności, któremu podporządkowano wiele działań instytucji (blisko 30 spotkań/dyskusji z udziałem wybitnych osobistości świata kultury, nauki i polityki, uroczystości w Teatrze im. J. Słowackiego, okolicznościowa publikacja). Galeria MCK przygotowała 6 wystaw, w tym: „Transmigracje. Mysłowski, Puntos” – dialog sztuki współczesnej z historią; wyjątkowy, ósmy już pokaz we współpracy z Gabinetem Rycin PAU Biblioteki Naukowej PAU i PAN w Krakowie „My i Oni. Zawiła historia odmienności”; włączoną w oprawę kulturalną polskiej Prezydencji w Radzie UE, prezentację „Pomarańczowa Alternatywa. Happeningiem w komunizm” oraz „Polowanie na awangardę. Zakazana sztuka w Trzeciej Rzeszy” realizowaną w ramach Sezonu Kultury Nadrenii Północnej-Westfalii w Polsce 2011-2012.

Ośrodek Edukacji MCK realizował zajęcia V oraz VI edycji studiów podyplomowych Akademia Dziedzictwa oraz przygotował IV i V edycję programu stypendialnego Thesaurus Poloniae, z którego skorzystało 11 osób z Azerbejdżanu, Ukrainy, Mołdawii, Czech, Gruzji, USA, Białorusi i Japonii. Ośrodek zorganizował także dwa spotkania Komitetu Sterującego Panelu Ekspertów ds. Dziedzictwa Kulturowego Grupy Wyszegradzkiej oraz kurs dla pracowników administracji konserwatorskiej z państw regionu, którego tematem było zarządzanie miejscami wpisanymi na Listę Światowego Dziedzictwa w Polsce i na Słowacji.

Kolejny projektem zrealizowanym przez Ośrodek było seminarium pt. Heritage Awareness przygotowane w grudniu 2011 r. w Indiach. Równocześnie prowadzone były rozmowy z przedstawicielami Studienstiftung des deutschen Volkes, dotyczące polsko-niemieckiego programu zaplanowanego do realizacji w roku 2012. Ponadto w związku z konkursem grantowym ogłoszonym przez Departament Wdrażania Programów Rozwojowych MSZ został złożony wniosek o grant na szkolenie konserwatorów obiektów zabytkowych z krajów Partnerstwa Wschodniego.

W czerwcu 2011r. Ośrodek zaangażowany był także w przygotowanie wizyty przedstawicieli Rotary Club Bad Hamburg oraz wizyty pana Karni Singh Jasol z Fort Mehrangarh Museum w Jodhpur.

MCK jako koordynator polskiej sieci Eurośródziemnomorskiej Fundacji Dialogu Kultur im. Anny Lindh, zrealizował wspólny projekt „Swoi – obcy” oraz przygotował październikowe spotkanie narodowych koordynatorów Fundacji Anny Lindh zakwalifikowane jako spotkanie eksperckie w ramach polskiej Prezydencji w Radzie UE.

Nakładem wydawnictwa MCK ukazały się kolejne publikacje w tym m.in. nagrodzona podczas 15. Targów Książki w Krakowie - „Pomarańczowa Alternatywa”. Pracownia Dokumentacji udostępniła dorobek MCK w postaci wirtualnej wystawy „Panorama 20 lat MCK” oraz formalnie otworzyła swój zasób dla odbiorców zewnętrznych.

3. Realizacja i koordynacja resortowych i międzyresortowych programów edukacji kulturalnej, w tym edukacji kulturalnej dzieci i młodzieży i działań mających na celu umożliwienie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w życiu kulturalnym.

W roku 2011 zadania określone w „Kierunkach rozwoju turystyki do 2015 roku” Departament Szkolnictwa Artystycznego i Edukacji Kulturalnej (DEK) realizował poprzez program ministra pn. Edukacja kulturalna. Wśród zadań wspomaganych finansowo w ramach ww. programu były także te przyczyniające się do wzbogacenia oferty turystycznej i wypoczynkowej skierowanej do dzieci i młodzieży. Interdyscyplinarny charakter działań zrealizowanych w ramach tych przedsięwzięć pozwalał na łączenie szeroko pojętej edukacji twórczej z elementami aktywnego wypoczynku. Projekty te stanowiły alternatywną formę spędzania wolnego czasu, wspomagając rozwój kreatywności i emocjonalny uczestników, zwiększając wiedzę na temat szeroko pojętej kultury, zarówno tej w wymiarze europejskim, polskim jak i lokalnym. Podejmowane inicjatywy były niekiedy integralną częścią imprez o charakterze turystyczno-rekreacyjnym, a tym samym przyczyniły się do podniesienia atrakcyjności oferty turystycznej regionów, poprzez prezentowanie dziedzictwa i współczesności kulturowej.

Celami programu „Edukacja kulturalna” w roku 2011 były:

- aktywizacja i inspiracja zachowań twórczych,
- rozwijanie ekspresji twórczej i kreatywności,
- poszerzanie oferty artystycznej edukacji pozaszkolnej skierowanej do dzieci i młodzieży.

Beneficjentami środków finansowych w roku ubiegłym były: organizacje pozarządowe, samorządowe instytucje kultury (galerie, domy i ośrodki kultury, biblioteki, centra kultury, muzea), kościoły i związki wyznaniowe, podmioty gospodarcze działające w sferze kultury.

Do wydarzeń o charakterze turystyczno-edukacyjnym wspieranych finansowo w ramach wymienionego programu należą min. interdyscyplinarne warsztaty twórcze, gry i zabawy twórcze, pokazy, występy artystyczne, spektakle, wystawy, instalacje, happeningi etc. Przedsięwzięcia te często dotyczyły okresu wakacyjnego i stanowiły ciekawą ofertę spędzenia czasu, także dla dzieci i młodzieży nie wyjeżdżających poza miejsce zamieszkania. Wśród dofinansowanych w ramach programu wydarzeń są także te o charakterze ludycznym, skierowane są do dużego grona odbiorców, uwzględniające potrzeby turystyki rodzinnej, nakierowanej na aktywność i edukację poprzez zabawę. Wśród zadań edukacyjnych dofinansowanych w roku 2011 ważną grupę stanowią te, skierowane do osób z niepełnosprawnościami. Rzadko mają one jednak charakter turystyczny, czy wypoczynkowy. Skoncentrowane są raczej na promocji twórczości osób z niepełnosprawnościami oraz rozwojem twórczym. Osobną grupę projektów tworzą działania adresowane do osób starszych, niekiedy o charakterze integracyjnym, łączące przedstawicieli różnych pokoleń (np. dziadków i wnuki). W tego rodzaju projektach odnaleźć można elementy związane z wypoczynkiem i rekreacją.

Poniżej przedstawione są przykłady przedsięwzięć edukacyjnych dofinansowanych w ramach programu „Edukacja kulturalna” w roku 2011, które wzbogacają ofertę spędzania czasu wolnego poprzez aktywną edukację i działalność twórczą:

Lp.	ORGANIZATOR	NAZWA ZADANIA
1.	Fundacja WYSPArt	<i>Ogrody tymczasowe – rewitalizacja zaniedbanych przestrzeni miejskich</i>
2.	Centrum Sztuki Dziecka w Poznaniu	<i>18. Biennale Sztuki dla Dziecka – Sztuka dla Dziecka – tradycja we współczesności</i>
3.	Fundacja „Krzyżowa” dla Porozumienia Europejskiego	<i>Europejskie Lato Artystyczne. Krzyżowa 2011</i>
4.	Europejskie Centrum Bajki im. Koziałka Matołka w Pacanowie	<i>9. Festiwal Kultury Dziecięcej Pacanów 2011</i>
5.	Fundacja Vox Artis Promocja Polskiej Sztuki Współczesnej	<i>KontenerART</i>
6.	Fundacja AVE w Warszawie	<i>IV Międzynarodowe Juwenalia III Wieku</i>
7.	Fundacja Edukacji i Sztuki Filmowej Macieja Ślesickiego i Bogusława Lindy LATERNA MAGICA	<i>4. Ogólnopolskie Spotkania Filmowe „Kameralne Lato”</i>
8.	Legnickie Centrum Kultury im. H. Karlińskiego	<i>XIX Letnia Akademia Filmowa – warsztaty Filmu Animowanego</i>
9.	Stowarzyszenie Kultury Teatralnej „Pieśń Kozła”	<i>Brave Kids 2011</i>
10.	Stowarzyszenie Willa Decjusza	<i>Międzynarodowa Letnia Akademia Sztuki, 2011</i>
11.	Mazowieckie Centrum Kultury i Sztuki w Warszawie	<i>Karawana Europa 2011</i>
12.	Stowarzyszenie Edukacji i Postępu STEP	<i>Sesilus</i>

Ekspertzy zewnętrzni oceniający aplikacje uznali, że pomoc finansową powinny uzyskać przedsięwzięcia artystyczno-edukacyjne o otwartej formule, wykorzystujące aktywne formy pracy z uczestnikami oraz podmioty działające na rzecz małych społeczności lokalnych, które poprzez działania artystyczne wspierają ich rozwój, nie tylko w sferze kultury. Dofinansowywane działania skupiają się na propagowaniu idei edukacji wspomaganej interaktywnymi działaniami animacyjnymi. Program „Edukacja kulturalna” zakłada stymulowanie prac nad wypracowaniem i promowaniem modelu edukacji polegającej na tworzeniu projektów prowadzonych w formule „z uczestnikami” nie zaś „dla uczestników”, łączonym z edukacją szkolną.

Efektywność prowadzonych działań edukacyjno-animacyjnych, wyraża się w aktywności potencjalnych odbiorców oraz zbudowaniu partnerstwa w działaniu artystycznym, które sprzyja procesowi edukacyjnemu. Edukacja kulturalna odbywająca się poprzez działania animacyjne przyczynia się do budowania więzi społecznych, rozumienia inności, akceptacji różnorodności i budowania zaufania, co ma fundamentalne znaczenie dla zaistnienia spójności społecznej oraz zwiększania kapitału społecznego. Niezwykle ważny jest fakt zachęcenia do uczestnictwa w działaniach różnych grup społecznych: dzieci i młodzieży szkolnej, także zagrożonych wykluczeniem.

Uczestnicy opisywanych zdarzeń edukacyjno-animacyjnych zyskują nowe doświadczenia poprzez kontakt z nowymi grupami społecznymi i mierzą się z nowymi rolami społecznymi (twórcy, uczestnika zabawy twórczej, uczestnika wycieczki itp.). Uczestnictwo w przedsięwzięciach edukacyjnych rozbudza ponadto aktywność, buduje wspólnotę przeżyć, więzy koleżeńskie, odwagę, także w myśleniu twórczym.

Funkcją zajęć edukacji kulturalnej jest również pokazanie ścisłych związków pomiędzy kulturą a turystyką i wypoczynkiem. Uprawianie turystyki, a zwłaszcza turystyki kulturowej czy kulturowo-edukacyjnej może przyczynić się do korzystnych przemian społecznych. Rozwijają się wówczas wrażliwość na różnorodne zjawiska zachodzące w sferze kultury, zainteresowanie dla tej sfery, co w konsekwencji prowadzi do lepszego zrozumienia zachowań własnych oraz otoczenia.

4. Opracowania i aktualizacja informacji na temat cyklicznych imprez organizowanych w kraju

Narodowe Centrum Kultury na zlecenie Ministra Kultury corocznie gromadzi informacje na temat cyklicznych i najważniejszych wydarzeń odbywających się w Polsce. Rokrocznie spis tych wydarzeń znajduje się w wydawanym drukiem kalendarzu wydarzeń kulturalnych. NCK wydaje polską i angielską wersję językową kalendarza. Informacje do tej publikacji zbierane są za pośrednictwem ankiety, którą instytucje mogą wypełnić na stronie internetowej Narodowego Centrum Kultury, a także poprzez bezpośrednie kontaktowanie się z instytucjami. Dystrybucja kalendarza odbywa się za pośrednictwem instytucji kultury, agent turystycznych oraz innych podmiotów. Dodatkowo wszelkie informacje zawarte w kalendarzu dostępne są na stronie internetowej Narodowego Centrum Kultury. Ponadto informacji na temat imprez organizowanych w kraju dostarczają portale internetowe www.culture.pl, www.mkidn.gov.pl, www.platformakultury.pl

5. Prowadzenie działań na rzecz ochrony dziedzictwa kultury ludowej

Bogactwo, różnorodność i wartości dziedzictwa kulturowego polskiej wsi, zarówno w jej tradycyjnym, historycznym wymiarze, jak w postaci współczesnych kontynuacji i inspiracji ludowością są częścią bogactwa etno-historycznego wszystkich regionów etnograficznych Polski. Coraz częściej społeczności lokalne wykorzystują zasoby ludowego dziedzictwa kulturowego w promocji turystycznej własnych regionów. Lokalni twórcy ludowi, zespoły folklorystyczne, miejscowi poeci i gawędziarze, ale także produkty i marki regionalne stają się częścią oferty kulturalnej i promocji regionów. Niewątpliwie istotnym działaniem, jest wzmacnianie świadomości regionalnej, a także zachęcanie społeczności do angażowania się w sprawy własnej lokalności i własnego dziedzictwa kulturowego.

Oferta kulturalna regionów, będąca najczęściej integralną częścią oferty turystycznej, obejmuje przedsięwzięcia w sposób szczególnie oddziaływujące na ruch turystyczny. Należą do niej wystawy, festiwale, przeglądy, koncerty prezentujące i popularyzujące kulturę tradycyjną różnych regionów Polski i świata, a także towarzyszące im kiermasze, jarmarki, pokazy rękodzieła ludowego, które na stałe wpisały się w ofertę turystyczną regionów i miejscowości, stanowiąc jeden z elementów szeroko pojmowanej turystyki kulturalnej. Skierowane do dużego grona odbiorców, poprzez swój interdyscyplinarny charakter uwzględniają wymagania różnych grup odbiorców. Stwarzają możliwość aktywnego wypoczynku, przyciągają liczną grupę turystów i wczasowiczów, przyczyniając się do zachowania i promowania dorobku kulturowego poszczególnych miejscowości i regionów. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego wspiera różne przejawy działalności w zakresie kultury ludowej, dbając szczególnie o zachowanie tradycji i przekaz dziedzictwa kulturowego oraz upowszechnianie wśród społeczeństwa prawdziwych wartości kultury

ludowej. Zadania z zakresu kultury ludowej Ministerstwo realizuje w ramach programów MKiDN. W 2011 roku Minister Kultury ogłosił program *Dziedzictwo Kulturowe, priorytet 3. Kultura Ludowa* adresowany do samorządowych instytucji kultury, organizacji pozarządowych, podmiotów gospodarczych oraz kościołów i związków wyznaniowych. Celem programu było wzmocnienie poczucia tożsamości regionalnej, zachowanie, dokumentowanie i przekaz autentycznych wartości kultury tradycyjnej z uwzględnieniem elementów podlegających lokalnym i społecznym zmianom oraz promowanie różnorodnych form popularyzacji kultury ludowej. W ramach priorytetu *Kultura Ludowa* MKiDN wspierało następujące rodzaje zadań:

- warsztaty, kursy, szkolenia i inne działania o charakterze edukacyjnym służące przekazywaniu umiejętności i tradycji szczególnie w formie tzw. „warsztatów tradycyjnych rzemiosł”, „szkół tradycji” i „szkół ginących zawodów”, w tym specjalistyczne szkolenia dla animatorów, instruktorów kultury i nauczycieli,
- tworzenie programów i projektów edukacyjnych dotyczących zagadnień tradycyjnej kultury regionalnej o atrakcyjnej i nowoczesnej formule skierowanych do dzieci i młodzieży, które z jednej strony wykorzystują najnowsze techniki multimedialne, a z drugiej strony osobisty kontakt ze źródłem tej kultury,
- tworzenie źródeł służących dokumentowaniu i archiwizowaniu zjawisk kultury ludowej; ich gromadzenie, ochrona, udostępnianie i popularyzacja;
- konkursy, przeglądy, festiwale sztuki i rękodzieła ludowego, w tym nowatorskie formy przybliżające współczesnemu odbiorcy unikalne elementy kultury ludowej,
- działania na rzecz ochrony unikalnych elementów kultury tradycyjnej, szczególnie w zakresie architektury regionalnej oraz dziedzictwa niematerialnego: gwar, muzyki, tańca, z uwzględnieniem ich lokalnych cech i kontekstów społeczno-kulturowych,
- projekty i działania o charakterze artystycznym, wykorzystujące elementy sztuki ludowej i rękodzieła, promujące m.in. współczesne wzornictwo, wprowadzające twórcze podejście do tradycji (kreatywność i własna inwencja, spontaniczność), jednak przy zachowaniu charakterystycznych cech lokalnego stylu oraz dawnych manier wykonawczych.

Przykłady zadań wspieranych w 2011 r. przez MKiDN w ramach priorytetu 3. Kultura Ludowa programu „Dziedzictwo Kulturowe”, które wzbogacają ofertę turystyczną różnych regionów naszego kraju:

LP.	NAZWA ORGANIZATORA	NAZWA ZADANIA
1.	Biuro Promocji Zakopanego	XLIII Międzynarodowy Festiwal Folkloru Ziem Gorskich w Zakopanem
2.	Wojewódzki Ośrodek Kultury w Lublinie	45 Ogólnopolski Festiwal Kapel i Śpiewaków Ludowych
3.	Centrum Kultury w Lublinie	Jarmark Jagielloński
4.	Kurpiowskie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne	XLII Konkurs Palma Kurpiowska Łyse 2011

5.	Regionalny Ośrodek Kultury w Bielsku-Białej	48. Tydzień Kultury Beskidzkiej w tym 42. Festiwal Folkloru Górali Polskich 22. Międzynarodowe Spotkania Folklorystyczne
6.	Gminny Ośrodek Kultury w Wojciechowie	XVII Ogólnopolskie Warsztaty Kowalskie i Ogólnopolskie Targi Sztuki Kowalskiej
7.	Pilski Dom Kultury	22 Międzynarodowy Festiwal Folklorystyczny „Bukowińskie Spotkania”
8.	Małopolskie Centrum Kultury SOKÓŁ w Nowym Sączu	ŚWIĘTO DZIECI GOR
9.	Ośrodek Brama Grodzka – Teatr NN w Lublinie	"Zaczarowany Lublin. Festiwal legend i podań ludowych Lubelszczyzny"
10.	Muzeum Okręgowe w Tarnowie	Konkurs Malowana Chata - edycja 48
11.	Towarzystwo Kultury Teatralnej	Sejmiki Wiejskich Zespołów Teatralnych 2011
12.	Fundacja NADwyraz w Krakowie	Szlak Tradycyjnego Rzemiosła – rozwój i animacja
13.	Gminny Dom Kultury w Lipnicy Murowanej	"Lipnickie palmy – dziedzictwo przodków" 53. Konkurs Lipnickich Palm i Rękodzieła Artystycznego im. Jozefa Piotrowskiego
14.	Fundacja "Unia Nadwarciańska" w Słupcy	VII Ogólnopolski Festiwal Kultury Słowiańskiej i Cysterskiej w Łądzie nad Wartą
15.	Kaszubski Uniwersytet Ludowy	Modra Szkoła- ochrona dziedzictwa kaszubskiej kultury ludowej- 2011
16.	Centrum Kultury i Promocji Gminy Bobowa	XII Międzynarodowy Festiwal Koronki Klockowej w Bobowej
17.	BUKOWIAŃSKIE CENTRUM KULTURY DOM LUDOWY	45 Jubileuszowe "Sabałowe Bajania"
18.	Miejski Ośrodek Kultury w Rabce - Zdroju	XXXV Karpacki Festiwal Dziecięcych Zespołów Regionalnych
19.	Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu	OGOLNOPOLSKIE KONFRONTACJE KAPEL DUDZIARSKICH

Minister właściwy do spraw kultury fizycznej

Głównym dokumentem wytyczającym kierunki działań Ministerstwa Sportu i Turystyki w obszarze sportu jest „Strategia rozwoju sportu w Polsce do 2015 roku”- dalej *Strategia*, przyjęta na posiedzeniu Rady Ministrów w dniu 23 stycznia 2007 r. W dokumencie tym określono wizję i kierunek rozwoju sportu, tworząc główny cel strategiczny – *Aktywne i Sprawne Społeczeństwo*, oraz zdefiniowano trzy priorytety działań: Popularyzacja sportu dla wszystkich, wzrost poziomu wyników sportowych oraz rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej.

W tym kontekście, realizacja zadań statutowych ministra właściwego ds. kultury fizycznej tworzy warunki i otoczenie społeczne dla coraz bardziej intensywnego rozwoju

turystyki w Polsce, w zgodzie z założeniami zawartymi w „*Kierunkach rozwoju turystyki do 2015 roku*”.

Zgodnie ze *Strategią*, do priorytetu I przypisano zadanie „*Popularyzacja sportu dla wszystkich*” dotyczące obszarów działania „*Sprawność fizyczna dzieci i młodzieży*” oraz „*Aktywność fizyczna społeczeństwa*”, ukierunkowane na promocję aktywności fizycznej dla zdrowia oraz zwiększenie powszechnej aktywności sportowej naszego społeczeństwa. Powyższe zadania Ministerstwo realizuje we współpracy z organizacjami pozarządowymi, których cele statutowe obejmują zadania w obszarze kultury fizycznej oraz z jednostkami samorządu terytorialnego, m.in. poprzez udzielanie dotacji celowych. Dotacje udzielane są z budżetu państwa i funduszy celowych, w ramach otwartych konkursów ofert. W ogłaszanych corocznie konkursach z zakresu rozwoju sportu dzieci i młodzieży, rozwoju sportu osób niepełnosprawnych oraz upowszechniania aktywności fizycznej różnych grup społecznych, wyznaczane są zadania i priorytety ukierunkowane na promocję prozdrowotnych, społecznych, edukacyjnych i wychowawczych wartości sportu, rozszerzenie dostępu do aktywności sportowej oraz upowszechnienie różnych form i programów sportu dla wszystkich. Priorytetowo traktowane są także działania z zakresu integracji społecznej w sporcie i poprzez sport osób niepełnosprawnych oraz wyrównywania dostępu do sportu i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu o podłożu finansowym.

W ramach programu „Sport wszystkich dzieci”, realizowanego ze środków Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej, wspierane są między innymi działania na rzecz wypoczynku dzieci i młodzieży pn. „Organizacja obozów sportowych w okresie wolnym od nauki”. Zadanie to skierowane jest do dzieci i młodzieży z uczniowskich klubów sportowych i stowarzyszeń działających w sferze kultury fizycznej. Celem sportowych wakacji jest zapewnienie uczestnikom zdrowego wypoczynku o charakterze sportowym, poza miejscem zamieszkania, podczas którego prowadzona jest praca wychowawczo - edukacyjna w zakresie kształtowania nawyków systematycznej aktywności ruchowej i zdrowego stylu życia oraz szkolenia sportowego w różnych sportach. W roku 2011 w obozach sportowych, dofinansowanych przez Ministerstwo kwotą 3 382 000 PLN, uczestniczyło ponad 20 tys. dzieci i młodzieży. W podobnych przedsięwzięciach w ramach programu Sport wszystkich dzieci zrealizowano projekty Animator sportu dzieci i młodzieży oraz Organizator sportu dzieci i młodzieży w środowisku wiejskim, w których 6 700 specjalistów prowadziło szkolenie sportowe dla około 120 tys. uczestników.

Ze środków Funduszu Zajęć Sportowych dla Uczniów, dofinansowaniem objęto zajęcia sportowe dla ponad 127 tys. uczniów szkół podstawowych i gimnazjów. Priorytetowo traktowane były zajęcia nauki pływania i bezpieczeństwa uczniów wypoczywających nad wodą. Na zadania przeznaczone kwotę w wysokości 14 220 000 PLN.

Realizując priorytet integracji społecznej w sporcie i poprzez sport oraz wyrównywania dostępu do sportu i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu Ministerstwo Sportu i Turystyki wspólnie z innymi instytucjami m.in. Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwem Edukacji Narodowej, Ministerstwem Zdrowia i Ministerstwem Sprawiedliwości rozwija program społeczno-edukacyjny *Przeciwdziałanie poprzez sport agresji i patologii wśród dzieci i młodzieży*, finansowany ze środków Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej. W 2011 roku Ministerstwo wspierało akcję podobnym zakresie jak w latach poprzednich tj. dofinansowanie zadań dotyczyło organizacji imprez oraz obozów sportowych dla dzieci i młodzieży (w ramach akcji „Sportowe Wakacje”), a także różnorodnych działań związanych z promocją w/w programu. Ponadto poczyniono szereg kolejnych działań w zakresie realizacji i dalszego wdrażania programu, m.in. zorganizowano dwa spotkania programowe z przedstawicielami Ministerstwa Sprawiedliwości oraz przy

współpracy z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych wydano zaktualizowany poradnik dla uczestników i realizatorów programu. W ramach akcji „Sportowe Wakacje”, w lipcu i sierpniu 2011r. zorganizowano 5 turnusów obozów sportowych z programem ukierunkowanym na „przeciwdziałanie poprzez sport agresji i patologii wśród dzieci i młodzieży”. Organizatorem przedsięwzięcia był Policyjny Klub Sportowy „Gwardia” Szczytno, a uczestnikami dzieci i młodzież szkolna oraz młodzież z zakładów poprawczych w liczbie 170 osób, z województw objętych programem. Obozy zostały zrealizowane na obiektach Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie. W programie przedsięwzięcia znalazły się zajęcia sportowe.

Programem popularyzacji sportowego i zdrowego trybu życia objęto również grupę społeczną jaką są studenci. Wsparcie zadań realizowanych przez Zarząd Główny Akademickiego Związku Sportowego pozwala na rozwój sportowej rywalizacji uczelnianej i międzyuczelnianej oraz tworzenie uczelnianych klubów akademickich dla ponad 130 tys. studentów, którzy uczestniczyli w zadaniach zrealizowanych przez AZS.

Największą sportową imprezą sportu powszechnego od wielu lat jest w Polsce Sportowy Turniej Miast i Gmin. W jego ramach w ostatnim tygodniu maja w 2011 roku wzięło udział 528 miast i gmin oraz blisko 3 000 tys. uczestników wzięło udział w zawodach sportowo-rekreacyjnych przeprowadzonych w całej Polsce. Rodziny realizujące swoje zamiłowania sportowe startowały w Amatorskich Mistrzostwach Polski w narciarstwie, kolarstwie górskim, tenisie ziemnym oraz w pływaniu. Cykl takich imprez dla rodzin od eliminacji wojewódzkich do ogólnopolskich finałów organizuje Stowarzyszenie Family Cup.

Na zlecenie Ministerstwa Sportu i Turystyki przeprowadzona została ponadto przez Akademicki Związek Sportowy Środowisko Warszawa we współpracy z jednostkami AZS w 20 miastach całej Polski Ogólnopolska Kampania promowania sprawności fizycznej – Test Coopera dla Wszystkich. Celem przedsięwzięcia była promocja szeroko rozumianej kultury fizycznej, w szczególności zdrowego i aktywnego sposobu spędzania czasu wolnego oraz uświadomienie wpływu aktywności fizycznej na stan zdrowia i samopoczucie.

Zadania ważne dla solidarności z rodakami za granicą i sprzyjające w szczególności sposobowi rozwojowi turystyki, realizowane były w ramach rządowego programu współpracy z Polonią i Polakami za granicą. Dwie największe imprezy zorganizowane przez Stowarzyszenie Wspólnota Polska - *Światowe Zimowe Igrzyska Polonijne w Zakopanem* oraz *Igrzyska Polonijne Młodzieży Szkolnej im. Jana Stypuły w Łomży* - zgromadziły łącznie blisko 2 tys. uczestników, którzy jako reprezentanci środowisk polonijnych z całego świata przybyli do Polski, przyczyniając się do zwiększenia zainteresowania Polską jako kierunkiem turystycznym w swoich krajach zamieszkania.

Od czterech lat Ministerstwo Sportu i Turystyki organizuje ponadto na terenie całego kraju imprezy marszowe, włączając się w obchody Światowego Dnia Marszu, podczas których aktywnie spędza wolny czas około 27 tys. piechurów. Dla przykładu w 2011 roku przeprowadzona została w Warszawie kolejna impreza gromadząca jednocześnie biegających i maszerujących w łącznej liczbie ponad 12 tys. uczestników. Tymi samymi ulicami poprowadzono trasę biegu „Biegnij Warszawo” i trasę marszu „Maszeruję –Kibicuję”.

Podsumowując, w zawodach i imprezach organizowanych w ramach zadań zleconych dofinansowanych przez Ministerstwo Sportu i Turystyki wzięło udział blisko 5 mln uczestników, spędzając aktywnie i zdrowo swój wolny czas, podnosząc swoją sprawność fizyczną i poprawiając samopoczucie i stan zdrowia oraz realizując swoje zainteresowania sportowe.

Jednym z zadań Ministerstwa Sportu i Turystyki wymienionych w *Strategii* jest również stwarzanie warunków do rozbudowy sieci ogólnodostępnych obiektów sportowych, służących upowszechnianiu sportu dla wszystkich. Poprzez wsparcie finansowe udzielane inwestorom MSiT wpływa zarówno na poprawę oraz unowocześnienie istniejącej bazy sportowej, jak i na zwiększenie liczby nowych obiektów sportowych, a w wymiarze społecznym, na zwiększenie dostępu społeczeństwa do infrastruktury sportowej. Odbywa się to zgodnie z przyjętą strategią działań Ministerstwa, m.in. poprzez realizację funkcjonujących programów inwestycyjnych, jak również poprzez wdrażanie nowych programów, uwzględniających bieżące potrzeby i priorytety w zależności od wysokości środków finansowych pozostających w gestii Ministra Sportu i Turystyki.

W roku 2011 kontynuowano w Ministerstwie następujące programy inwestycyjne:

- rządowy program budowy kompleksów boisk sportowych „Moje boisko-Orlik 2012” polegający na budowie nowoczesnego, ogólnodostępnego, bezpłatnego kompleksu boisk sportowych – dofinansowywanych z dotacji celowej budżetu państwa – inwestorzy przy wsparciu Ministerstwa zrealizowali w 2011 roku 468 obiektów.

Nadrzędnym celem uruchomienia programu było nadrobienie wieloletnich zaległości w budowie infrastruktury sportowej, przeznaczonej głównie dla dzieci i młodzieży oraz zapewnienie szerokiego, nieodpłatnego dostępu do nowoczesnych obiektów sportowych. Obok wymiaru sportowego, infrastrukturalnego i finansowego, istotnym założeniem programu był także jego aspekt społeczny, determinujący powstawanie nowych podmiotów szczebla lokalnego, zrzeszających zarówno uczestników jak i organizatorów przedsięwzięć prowadzonych na nowopowstałych obiektach sportowych. Temu przedsięwzięciu towarzyszy szereg działań, m.in. projekt „Animator - Moje Boisko ORLIK 2012”.

Ze środków Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej dofinansowano w 2011 r. działalność 2261 animatorów, którzy na kompleksach sportowych ORLIK zorganizowali zajęcia i imprezy sportowe dla 1,7 mln uczestników.

Ze środków Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej realizowano m.in.:

- program dotyczący rozwoju infrastruktury sportowo-rekreacyjnej w województwach, którego celem jest wspomaganie finansowe rozwoju bazy sportowej na terenie całego kraju, dający społeczeństwu szeroki dostęp do infrastruktury sportowej, zgodnie z zasadami planowania „wojewódzkich wieloletnich programów rozwoju bazy sportowej”. W roku 2011 zakończono i rozliczono realizację 219 takich zadań,
- program „Budowy wielofunkcyjnych boisk sportowych ogólnie dostępnych dla dzieci i młodzieży”, dotyczący rozwoju infrastruktury sportowo-rekreacyjnej w województwach, którego celem jest wspomaganie finansowe rozwoju bazy sportowej na terenie całego kraju, dającej społeczeństwu szeroki dostęp do infrastruktury sportowej, zgodnie z zasadami planowania „wojewódzkich wieloletnich programów rozwoju bazy sportowej” Program ten, dedykowany jest w szczególności środowiskom lokalnym, mający na celu zwiększenie popularyzacji uprawiania sportu dzieci i młodzieży poprzez poprawę stanu podstawowej otwartej infrastruktury sportowej. W roku 2011 zakończono i rozliczono 105 inwestycji,
- programu „Budowa pełnowymiarowych płyt piłkarskich ze sztuczną nawierzchnią”. W 2011 r. zakończono i rozliczono 10 takich zadań,
- „Program rozwoju inwestycji o szczególnym znaczeniu dla sportu”, mający przyczynić się do istotnej poprawy warunków szkoleniowo-treningowych, ale też

dzięki któremu można organizować w kraju imprezy sportowe najwyższej rangi międzynarodowej. W ramach programu zakończono i rozliczono 22 zadania,

- program Budowy Składanych Lodowisk Sezonowych oraz Lodowisk Stałych "Biały Orlik", dzięki któremu dofinansowano w 2011 r. ze środków budżetu państwa 62 lodowiska.

Wszystkie podjęte w 2011 r. działania przyczyniły się do zwiększenia ogólnego uczestnictwa społeczeństwa w sporcie, zachęcanie do aktywności fizycznej, jak również dostępności społeczeństwa do nowoczesnych obiektów sportowych.

Jednym z priorytetowych zadań realizowanych przez Ministerstwo Sportu i Turystyki w roku 2011 w ramach powyższych programów, wynikających m.in. z założeń przyjętych w *Strategii* było zmniejszanie dystansu, jaki w dziedzinie infrastruktury sportowej dzieli Polskę od krajów europejskich, jak również wyrównanie dysproporcji w nasyceniu poszczególnych regionów kraju infrastrukturą sportowo-rekreacyjną. Szczególnie problem ten dotyczył stadionów piłkarskich, pełnowymiarowych basenów pływackich i ogólnodostępnych obiektów rekreacyjnych.

Nowopowstające obiekty powinny mieć najwyższy standard wykonawczy, spełniający normy międzynarodowych federacji sportowych, co minister właściwy ds. kultury fizycznej zabezpiecza, zobowiązując wnioskodawców do spełnienia wymogów właściwych międzynarodowych organizacji sportowych.

Minister właściwy do spraw nauki, do spraw szkolnictwa wyższego

Studia przygotowujące kadre dla gospodarki turystycznej prowadzone są obecnie przede wszystkim na kierunku *Turystyka i rekreacja*, którego nazwę określa rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 13 czerwca 2006 r. w sprawie nazw kierunków studiów (Dz. U. Nr 121, poz. 838). Standardy kształcenia na ww. kierunku studiów reguluje rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 lipca 2007 r. w sprawie standardów kształcenia dla poszczególnych kierunków oraz poziomów kształcenia, a także trybu tworzenia i warunków, jakie musi spełniać uczelnia, by prowadzić studia międzykierunkowe oraz makrokierunki (Dz. U. Nr 164, poz. 1166).

Kierunek studiów *Turystyka i rekreacja* jest prowadzony zarówno w uczelniach publicznych jak i niepublicznych. Studia na tym kierunku prowadzone są zarówno w trybie stacjonarnym jak i niestacjonarnym:

- 39 uczelni publicznych prowadzi studia stacjonarne. Przyjęci na studia pierwszego stopnia: 4376 osób. Przyjęci na studia drugiego stopnia: 2440 osób.
- 36 uczelni publiczne prowadzi studia niestacjonarne. Przyjęci na studia pierwszego stopnia: 1088 osób. Przyjęci na studia drugiego stopnia: 953 osób.
- 47 uczelni niepublicznych prowadzi studia stacjonarne. Przyjęci na studia pierwszego stopnia: 1450 osób. Przyjęci na studia drugiego stopnia: 319 osób.
- 49 uczelni niepublicznych prowadzi studia niestacjonarne. Przyjęci na studia pierwszego stopnia: 3740 osób. Przyjęci na studia drugiego stopnia: 1849 osób.

Należy zaznaczyć, że ideą przeprowadzonej reformy systemu szkolnictwa wyższego, która znalazła odzwierciedlenie w ustawie z dnia 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy – *Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule naukowym w dziedzinie sztuki oraz o zmianie niektórych innych ustaw*, która weszła

w życie 1 października 2011 r., jest między innymi przekazanie polskim uczelniom większej autonomii w zakresie kształtowania oferty edukacyjnej, tym samym również uczelniom kształcącym na kierunku *Turystyka i rekreacja*.

Reforma szkolnictwa wyższego wprowadziła do polskiego systemu szkolnictwa wyższego Krajowe Ramy Kwalifikacji. Kwestia ta została uregulowana poprzez nadanie nowego brzmienia art. 9 ustawy – *Prawo o szkolnictwie wyższym*. Zniesiono obowiązujący dotychczas pkt. 2) w art. 9 ww. ustawy, na podstawie którego określone zostały standardy kształcenia dla poszczególnych kierunków oraz poziomów studiów, w tym wymiar godzin, który powinien być przewidziany w programie kształcenia. Przepisy dotyczące Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego będą obowiązywały dla programów kształcenia, które rozpoczną się od roku akademickiego 2012/2013.

Poprzez odstąpienie od standardów kształcenia nie będzie wskazywany przez ministra właściwego ds. szkolnictwa wyższego obowiązkowy zakres zajęć, z wymiarem godzin dydaktycznych. Minister właściwy ds. szkolnictwa wyższego określił natomiast efekty kształcenia dla poszczególnych obszarów kształcenia z uwzględnieniem poziomów i profili studiów (Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2011 r. w sprawie Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego – Dz. U. Nr 253, poz. 1520), a także wydał rozporządzenie w sprawie efektów kształcenia dla poszczególnych kierunków studiów (Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 4 listopada 2011 r. w sprawie wzorcowych efektów kształcenia – Dz. U. Nr 253, poz. 1521). Uczelnia przygotowująca program kształcenia będzie mogła wykorzystać taki wzorcowy opis, bądź też przygotować własny opis autorski. Możliwość swobodnego tworzenia kierunków nie będzie dotyczyła jedynie zawodów regulowanych, w tym regulowanych zawodów medycznych, gdyż w tym zakresie obowiązują w Polsce przepisy Unii Europejskiej, obejmujące także reguły procesu kształcenia.

Dzięki wprowadzonym zmianom zwiększy się autonomia programowa uczelni. Likwidacji ulegną sztywne centralne standardy kształcenia, a uczelnie zyskają swobodę w tworzeniu nowych autorskich kierunków studiów. Programy będą tworzone przy wsparciu autorytetów naukowych, pracodawców i ekspertów w dziedzinie gospodarki. Prognozuje się, że w najbliższych latach będą powstawały zupełnie nowe kierunki studiów, które będą integrowały różne części programów kształcenia już prowadzonych, a także będą uzupełniane o nowe efekty kształcenia, uznane za kluczowe dla rozwoju danego obszaru w tym turystyki. Nowe mechanizmy wprowadzane są w oparciu o funkcjonujące w Europie tzw. Ramy Kwalifikacji. Dzięki Krajowym Ramom Kwalifikacji (KRK) dyplomy polskich uczelni będą mogły być porównywane z dyplomami z innych krajów europejskich.

Kluczową kwestią, wprowadzonych zmian w systemie szkolnictwa wyższego było silniejsze powiązanie treści kształcenia z wymogami rynku pracy poprzez zwiększenie współpracy uczelni z otoczeniem gospodarczym – jest to istotny element także w kształceniu na kierunku studiów *Turystyka i rekreacja*. Ma nastąpić dzięki włączeniu przedstawicieli pracodawców w opracowywanie programów kształcenia, a także wzięcie udziału w procesie dydaktycznym. Do ustawy – *Prawo o szkolnictwie wyższym* wprowadzono obowiązek prowadzenia kierunku studiów w profilu kształcenia. Każdy program kształcenia powinien określić profil, w którym studia są prowadzone. Wyróżniono dwa profile kształcenia – profil praktyczny, obejmujący moduł zajęć służących zdobywaniu przez studenta umiejętności praktycznych oraz profil ogólnoakademicki, obejmujący moduł zajęć służących zdobywaniu przez studenta pogłębionych umiejętności teoretycznych. Profil kształcenia określany jest bez

względu na poziom i formę studiów. Udział pracodawców jest niezwykle istotny w programie kształcenia o profilu praktycznym.

Studia o profilu praktycznym powinny charakteryzować się przede wszystkim prowadzeniem zajęć związanych z praktycznym przygotowaniem do wykonywania zawodu w warunkach właściwych dla danego zakresu działalności zawodowej i umożliwieniem wykonywania przez studentów odpowiednich czynności praktycznych, w tym prowadzenia tych zajęć przez osoby posiadające doświadczenie zawodowe w tym zakresie. Studia o profilu praktycznym mają przede wszystkim realizować efekty kształcenia umożliwiające wykonywanie konkretnego zawodu, poprzez silniejszą współpracę w tym zakresie z potencjalnymi pracodawcami oraz odbywanie praktyk studenckich jako integralnego elementu procesu kształcenia.

Podstawowa jednostka organizacyjna uczelni prowadząca studia pierwszego stopnia o profilu praktycznym będzie mogła zaliczyć do minimum kadrowego (od roku akademickiego 2012/2013), w miejsce nauczyciela akademickiego posiadającego tytuł naukowy lub stopień naukowy doktora habilitowanego lub osoby, która nabyła uprawnienie równoważne z uprawnieniami doktora habilitowanego na podstawie art. 21a ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, dwie osoby posiadające stopień naukowy doktora, a także w miejsce nauczyciela akademickiego posiadającego stopień naukowy doktora, dwie osoby posiadające tytuł zawodowy magistra i znaczne doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią w dziedzinie związanej z kierunkiem studiów.

Wprowadzono także przepis umożliwiający uczelni prowadzenie studiów o profilu praktycznym z udziałem podmiotów gospodarczych, gdzie sposób prowadzenia i organizację tych studiów określi umowa zawarta w formie pisemnej między uczelnią a danym podmiotem gospodarczym.

Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania

Wypoczynek i czas wolny dzieci i młodzieży

W roku 2011 na wypoczynek dzieci i młodzieży w budżecie państwa przeznaczono niemal 30 mln zł. Środki te rozdysponowane zostały przez kuratoria oświaty, a organizatorzy wypoczynku wyłanianiani byli głównie w otwartych konkursach ofert, ogłaszanych na podstawie przepisów *Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* lub *Ustawy prawo zamówień publicznych*.

Zgodnie z § 5 *Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 stycznia 1997 r. w sprawie warunków, jakie muszą spełniać organizatorzy wypoczynku dla dzieci i młodzieży szkolnej, a także zasad jego organizowania i nadzorowania* (Dz. U. Nr 12 poz. 67 z 1997 r. z późn. zm.) przy rekrutacji uczestników priorytetowo traktowane były dzieci i młodzież z mniejszymi szansami edukacyjnymi, jak również dzieci niepełnosprawne.

Rekrutacja dzieci odbywała się we współpracy w gminami, szkołami, ośrodkami pomocy społecznej. W ramach wypoczynku realizowane były programy nastawione na szeroko rozumianą edukację pozaformalną, nastawione na rozwój rekreacyjno – sportowy oraz turystyczno – krajoznawczy, a także programy leczniczo – profilaktyczne i rehabilitacyjne. W niektórych województwach dofinansowany był również wypoczynek w miejscu zamieszkania, w formie półkolonii realizujących ciekawe programy edukacyjne i warsztaty rozwijające szeroką gamę zainteresowań dzieci i młodzieży. Ze środków

finansowych na wypoczynek w budżecie państwa skorzystało niemal 80 000 dzieci i młodzieży (z czego 30% dzieci skorzystało z wypoczynku sfinansowanego w całości).

W roku 2011 Ministerstwo Edukacji Narodowej przeprowadziło nabór ofert na realizację zadania publicznego dotyczącego organizacji wyjazdów terapeutyczno – edukacyjnych dla dzieci z terenów poszkodowanych w wyniku nawałnic na podstawie art. 11 a ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Na zadanie to przeznaczono prawie 900 000 złotych. Wyjazdy zostały zorganizowane dla 856 dzieci z województw: dolnośląskiego, lubelskiego, łódzkiego, małopolskiego, mazowieckiego, podkarpackiego i podlaskiego.

Jednym z priorytetów wprowadzanej od roku 2009 reformy programowej Ministerstwa Edukacji Narodowej jest zapewnienie harmonijnego rozwoju każdego ucznia poprzez umożliwienie mu uzupełnienia obowiązkowych zajęć o zajęcia rozwijające indywidualne pasje, zainteresowania i umiejętności dopełniające wiedzę szkolną. Zadanie to realizowane jest w systemie oświaty wielopłaszczyznowo. Istotną rolę w tym zakresie spełniają placówki wychowania pozaszkolnego, realizując systemowo zadania edukacyjne, wychowawcze, kulturalne, profilaktyczne, opiekuńcze, prozdrowotne, sportowe i rekreacyjne.

Realizując priorytety reformy programowej Ministerstwo Edukacji Narodowej wspiera programy rozwijające kompetencje kulturowe, kształtujące zainteresowania i uzdolnienia uczniów oraz kształtujące umiejętność spędzania czasu wolnego dzieci i młodzieży organizując otwarte konkursy ofert.

W roku 2011 ogłoszono konkurs pn. „*ŻYJ z PASJĄ!*” *Program wspierania uzdolnień i zdrowego stylu życia dzieci i młodzieży*. Konkurs obejmował m.in. moduł pn. „Odkrywanie i rozwijanie talentów dzieci i młodzieży”. Celem konkursu było wsparcie między innymi nowych programów ukierunkowanych na odkrywanie i rozwijanie w uczniach talentów, w tym także kształtowanie u młodych ludzi poczucia tożsamości kulturowej, poszanowania dla lokalnych tradycji i umiejętności spędzania czasu wolnego. Na realizację zadań przeznaczono 1 500 000,00 zł. Ponadto ogłoszono konkursy w zakresie wsparcia międzynarodowej wymiany młodzieży oraz wypoczynku dzieci i młodzieży polonijnej. Projekty zrealizowane w ramach tych konkursów zakładały m.in. kształtowanie kompetencji kulturowych uczestników. Na realizację obu tych konkursów Ministerstwo Edukacji Narodowej przeznaczyło ponad jeden milion złotych. W ubiegłym roku Ministerstwo Edukacji Narodowej finansowo wsparło również wydawnictwa edukacyjne, informacyjne z zakresu krajoznawstwa i turystyki szkolnej. Dofinansowanie przekazane zostało w formie otwartego konkursu ofert na realizację zadań publicznych. Celem konkursu było wydanie publikacji dotyczących krajoznawstwa i turystyki szkolnej, propagujące krajoznawstwo i turystykę dzieci i młodzieży, ułatwiające i zachęcające do aktywnego i bezpiecznego spędzania czasu wolnego poprzez poznawanie środowiska naturalnego Polski.

Publikacje zawierały praktyczne informacje o dostępnej i atrakcyjnej dla młodych turystów bazie noclegowej i żywieniowej, szlakach turystycznych, a także ciekawostki turystyczne, numery telefonów alarmowych i informacyjnych, adresy stron internetowych dotyczących krajoznawstwa i turystyki oraz elementy zachęcające młodych ludzi do aktywnego i bezpiecznego spędzania czasu wolnego od zajęć szkolnych przez poznawanie kraju, dziedzictwa kulturowego i jego środowiska przyrodniczego. Na ten cel przeznaczono kwotę 114 000 zł.

Promocja zdrowia

W ramach wspierania wychowawczej funkcji szkoły i placówki w zakresie promocji zdrowia i zachowań prozdrowotnych, Ministerstwo Edukacji Narodowej w 2011 r. kontynuowało popularyzowanie Programu „*Szkoła Promująca Zdrowie*”, realizowanego w Polsce przez Ośrodek Rozwoju Edukacji (ORE) - jednostkę podległą resortowi edukacji, w ramach Europejskiej Sieci Szkół dla Zdrowia w Europie – SHE. Szkoły promujące zdrowie tworzą warunki, które sprzyjają dobremu samopoczuciu społeczności szkolnej, a także zachęcają wszystkich członków tej społeczności do podejmowania działań na rzecz zdrowia własnego i innych ludzi oraz tworzenia zdrowego środowiska.

Działania na rzecz promocji zdrowia wśród dzieci i młodzieży podejmowała w 2011 r. Rada Programowa ds. Promocji Zdrowia i Profilaktyki Problemów Dzieci i Młodzieży, której przewodniczącą jest Pani prof. dr hab. med. Barbara Woynarowska. Rada została powołana na mocy, zainicjowanego przez Ministra Edukacji Narodowej, *Porozumienia o współpracy między Ministrem Edukacji Narodowej, Ministrem Zdrowia oraz Ministrem Sportu i Turystyki sprawie promocji zdrowia i profilaktyki problemów dzieci i młodzieży*, zawartego w dniu 23 listopada 2009 r. Na mocy tego porozumienia został również powołany Krajowy Koordynator ds. Promocji Zdrowia. W ramach realizacji ww. Porozumienia, ustanowiono Krajowy Certyfikat Szkoła Promująca Zdrowie. W dniu 4 listopada 2011 r. przedstawiciele kolejnych 20 szkół otrzymali to znaczące wyróżnienie. Krajowy Certyfikat Szkoła Promująca Zdrowie posiada obecnie 66 szkół w Polsce. Obecnie w Polsce, we wszystkich województwach, jest ponad 2 000 szkół w sieci szkół promujących zdrowie. Realizując zapisy Porozumienia, Minister Edukacji Narodowej zainicjował opracowanie dokumentu pn. *Stanowisko Ministra Edukacji Narodowej, Ministra Zdrowia oraz Ministra Sportu i Turystyki w sprawie działań podejmowanych przez szkoły w zakresie zdrowego żywienia*.

Ministerstwo Edukacji Narodowej w 2011 r. przystąpiło ponadto do realizacji projektu *HEPS (Healthy Eating and Physical Activity in Schools) „Zdrowe Żywienie i Aktywność Fizyczna w Szkole”*. W ramach upowszechniania polskiego projektu pilotażowego *„Ruch i zdrowie żywienie w szkole”*, opartego na założeniach projektu HEPS, zorganizowano szkolenie dla liderów projektu oraz wojewódzkich koordynatorów szkół promujących zdrowie, którzy prowadzą obecnie szkolenia dla zainteresowanych rad pedagogicznych. W ramach realizacji projektu HEPS upowszechniono również pakiet czterech poradników HEPS wśród szkół, a także przetłumaczono i przekazano do sieci szkół promujących zdrowie pakiet scenariuszy dla nauczycieli z zakresu promocji zdrowia, w tym dotyczących aktywności fizycznej i zdrowego żywienia.

Zrealizowany został również otwarty konkurs ofert na realizację zadania publicznego pn. *„Zdrowe dzieci to nasz kapitał – szkolne projekty popularyzujące zdrowy styl życia w szkołach oraz w społecznościach lokalnych”*. Konkurs skierowany był m.in. do jednostek samorządu terytorialnego, które są organami prowadzącymi przedszkola, szkoły lub placówki oświatowo-wychowawcze. Celem konkursu było wyłonienie najkorzystniejszych ofert wnioskodawców, którzy zaplanują oraz wdłużą w przedszkolach lub/i w szkołach projekty obejmujące jednocześnie działania z zakresu: promowania zdrowego stylu życia, w tym zdrowego życia i aktywności fizycznej wśród dzieci i młodzieży oraz upowszechniania koncepcji szkoły promującej zdrowie wśród innych szkół oraz w społeczności lokalnej. Na realizację tego zadania przeznaczono środki publiczne w wysokości 590 000 zł.

Podstawa programowa

Nowa podstawa programowa obowiązująca od roku szkolnego 2009/2010 od klas pierwszych szkoły podstawowej i gimnazjum została określona rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w *sprawie podstawy programowej*

wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2009 r. Nr 4, poz. 198) i uwzględnia cele wychowawcze i treści kształcenia w zakresie m.in. kształtowania tożsamości kulturowej, regionalnej i europejskiej oraz edukacji zdrowotnej.

Działalność edukacyjna szkoły jest określona przez:

- szkolny zestaw programów nauczania, który uwzględniając wymiar wychowawczy obejmuje całą działalność szkoły z punktu widzenia dydaktycznego;
- program wychowawczy szkoły obejmujący wszystkie treści i działania o charakterze wychowawczym;
- program profilaktyki dostosowany do potrzeb rozwojowych uczniów oraz potrzeb danego środowiska, obejmujący wszystkie treści i działania o charakterze profilaktycznym.

Szkolny zestaw programów nauczania, program wychowawczy szkoły oraz program profilaktyki tworzą spójną całość i muszą uwzględniać wszystkie wymagania opisane w podstawie programowej. Ich przygotowanie i realizacja są zadaniem zarówno całej szkoły, jak i każdego nauczyciela.

W procesie kształcenia ogólnego szkoła podstawowa kształtuje u uczniów postawy obywatelskie, postawy poszanowania tradycji i kultury własnego narodu oraz innych kultur i tradycji. Ważnym zadaniem szkół jest także edukacja zdrowotna, której celem jest kształtowanie u uczniów nawyku dbałości o zdrowie własne i innych ludzi oraz umiejętności tworzenia środowiska sprzyjającego zdrowiu.

Treści z zakresu edukacji zdrowotnej znajdują się również w wielu obszarach kształcenia zintegrowanego w klasach I-III szkoły podstawowej, np. w obszarze wychowania fizycznego, edukacji przyrodniczej i edukacji społecznej oraz na kolejnych etapach kształcenia w szkole podstawowej, gimnazjum i w szkołach ponad-gimnazjalnych w przedmiotach: *przyroda, biologia, wychowanie fizyczne* w dziale dotyczącym edukacji zdrowotnej.

Problematyka ochrony zdrowia i zachowań prozdrowotnych uwzględniona jest w odpowiednim zakresie w podstawie programowej kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół na każdym etapie edukacyjnym. W klasach I-III (edukacja wczesnoszkolna) w szkole podstawowej w zakresie:

- edukacji społecznej - uczeń powinien znać symbole narodowe (barwy, godło, hymn narodowy) i najważniejsze wydarzenia historyczne; orientować się, że są ludzie szczególnie zasłużeni dla miejscowości, w której mieszka, dla Polski i świata; znać najbliższą okolicę, jej ważne obiekty, tradycje; wiedzieć w jakim regionie mieszka; uczestniczyć w wydarzeniach organizowanych przez lokalną społeczność;
- edukacji przyrodniczej – uczeń powinien znać podstawowe zasady racjonalnego odżywiania się: rozumieć konieczność kontrolowania stanu zdrowia i stosować się do zaleceń stomatologa i lekarza; dbać o zdrowie i bezpieczeństwo własne i innych ludzi;
- wychowania fizycznego i edukacji zdrowotnej – uczeń powinien realizować się w sprawności fizycznej i treningu zdrowotnym; brać udział w sportach całego życia i wypoczynku; znać zasady bezpieczeństwa i edukacji zdrowotnej.

Podstawa programowa zaleca realizację edukacji przyrodniczej także poza szkołą w środowisku naturalnym.

Na II etapie edukacyjnym w szkole podstawowej w klasach IV-VI szczególnie w zakresie przedmiotu *przyroda i wychowanie fizyczne* uczniowie poznają krajobraz najbliższej okolicy, prowadzą orientację w terenie, szkice, plany, mapy, podstawowe formy rekreacji, turystyki oraz podstawowe zasady uprawiania wybranych przez uczniów dyscyplin sportowych. Ponadto na tym etapie realizowano tzw. ścieżki edukacyjne: edukacji ekologicznej, prozdrowotnej i w ramach ścieżki edukacyjnej wychowanie do życia w rodzinie odrębny moduł edukacji regionalnej – dziedzictwo kulturowe w regionie i moduł wychowania patriotycznego i obywatelskiego.

W gimnazjum (III etap edukacyjny) w ramach przedmiotów:

- wiedza o społeczeństwie – uczeń poznaje przykłady zbiorowości grup, społeczności, wspólnot, jak być obywatelem w sensie formalnym, uprawnienia i obowiązki oraz cechy dobrego obywatela, zagadnienie patriotyzmu, narodu i mniejszości narodowych, państwa i władzy demokratycznej itp.,
- geografia – uczeń dokonuje obserwacji i pomiarów w terenie; potrafi korzystać z planów, map, fotografii, rysunków, wykresów, danych statystycznych, tekstów źródłowych oraz technologii informacyjno-komunikacyjnych w celu gromadzenia, przetwarzania i prezentowania informacji geograficznych; uczeń rozwija w sobie ciekawość świata poprzez zainteresowanie własnym regionem, Polską, Europą, i światem; świadomość wartości i poczucie odpowiedzialności za środowisko przyrodnicze i kulturowe własnego regionu i Polski; patriotyzm i poczucie tożsamości (lokalnej, regionalnej, narodowej) przy jednoczesnym poszanowaniu innych narodów i społeczności – ich systemów wartości i sposobów życia,
- wychowanie fizyczne – uczeń dba o sprawność fizyczną, prawidłowy rozwój, zdrowie fizyczne, psychiczne i społeczne oraz rozumie związek aktywności fizycznej ze zdrowiem; w zakresie edukacji zdrowotnej uczeń wyjaśnia czym jest zdrowie, zna czynniki wpływające pozytywnie i negatywnie na zdrowie, zachowania sprzyjające i zagrażające zdrowiu, dokonuje wyborów korzystnych dla zdrowia.

W szkołach ponadgimnazjalnych w roku szkolnym 2010/2011 i 2011/2012 (zasadnicza szkoła zawodowa, liceum, technikum) na IV etapie edukacyjnym obowiązywała jeszcze podstawa programowa z 2002 roku.

Kształcenie zawodowe

Kształcenie zawodowe w sektorze turystyki, hotelarstwa i gastronomii ujęte jest w następujące zawody:

- Technik obsługi turystycznej,
- Technik hotelarstwa,
- Technik organizacji usług gastronomicznych,
- Technik turystyki wiejskiej,
- Kelner,
- Kucharz,
- Kucharz małej gastronomii,
- Pracownik pomocniczy obsługi hotelowej.

Podstawy programowe kształcenia w zawodach określa rozporządzenie ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania. W roku 2011 powstały podstawy dla trzech zawodów: technik organizacji usług gastronomicznych, kucharz małej gastronomii oraz pracownik pomocniczy obsługi hotelowej.

Liczbę uczniów oraz liczbę absolwentów w ww. zawodach w roku szkolnym 2011/2012 przedstawia poniższa tabela (według stanu na dzień 30 września 2011 r.).

	ZSZ	T	TU	SP	Absolwenci
Technik obsługi turystycznej	-	13 074	-	8 775	1 492
Technik hotelarstwa	-	39 474	-	5 282	11 688
Technik organizacji usług gastronomicznych	-	18 757	-	800	3 831
Technik turystyki wiejskiej	-	310	-	45	37
Kelner	-	5 257	-	141	1 360
Kucharz	-	14 335	3 165	1 026	3 861
Kucharz małej gastronomii	30 351	-	-	-	12 375
Pracownik pomocniczy obsługi hotelowej	1 022	-	-	-	222

Absolwenci szkół prowadzących kształcenie zawodowe mogą przystępować do państwowego zewnętrznego egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe (egzaminu zawodowego), organizowanego przez okręgowe komisje egzaminacyjne. Egzamin zawodowy jest formą oceny poziomu opanowania wiadomości i umiejętności z zakresu danego zawodu, ustalonych w standardach wymagań będących podstawą do przeprowadzenia egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe.

Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego

1. Regionalne Programy Operacyjne

W ramach perspektywy finansowej 2007–2013 Departament Koordynacji i Wdrażania Programów Regionalnych w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego pełni rolę Instytucji Koordynującej Regionalne Programy Operacyjne (dalej „IK RPO”), a Zarządy Województw pełnią rolę Instytucji Zarządzających poszczególnymi programami (dalej „IZ”).

W ramach Regionalnych Programów Operacyjnych na dofinansowanie projektów w zakresie turystyki przewidziano ogółem **731 323 920 EUR¹** (środki UE), co po przeliczeniu wg. kursu EBC 4,1013 daje kwotę **2 999 378 793 PLN**, co stanowi 4,2 % ogólnej alokacji dostępnej na realizację RPO.

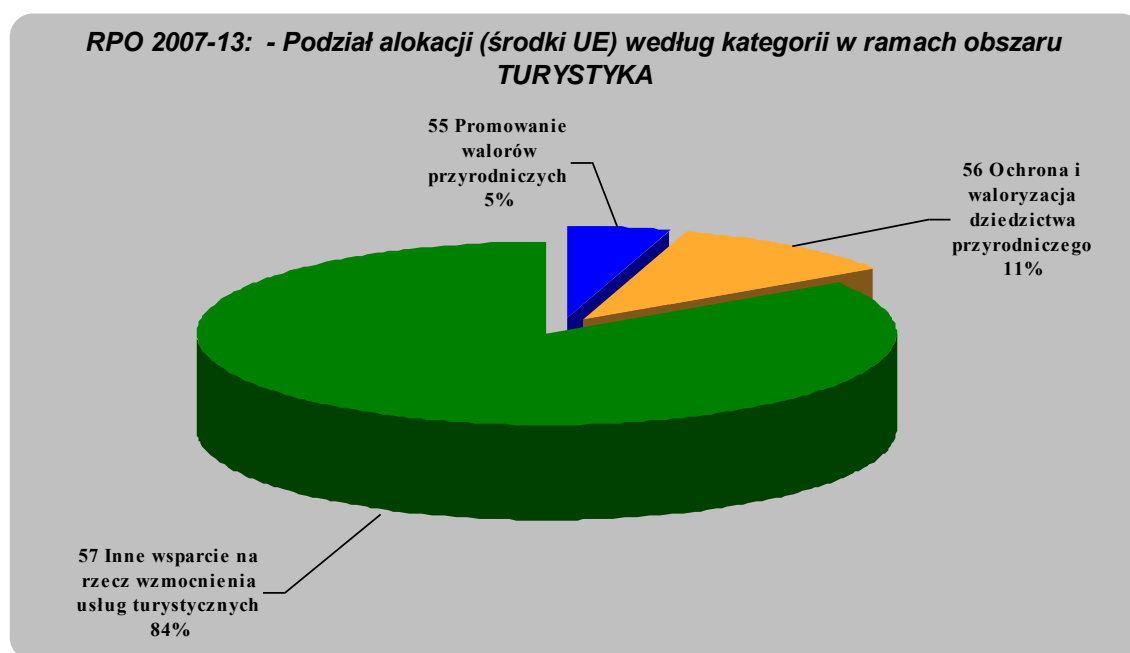
Poniżej zaprezentowane dane zostały przedstawione w oparciu o następujące trzy kategorie interwencji funduszy strukturalnych na lata 2007-2013: 55 „Promowanie walorów przyrodniczych”, 56 „Ochrona i waloryzacja dziedzictwa przyrodniczego” oraz 57 „Inne wsparcie na rzecz wzmocnienia usług turystycznych”.

Postęp finansowy w ramach RPO

Poniższy wykres prezentuje wielkość środków przeznaczonych na turystykę w RPO w ramach trzech kategorii interwencji, tj. 55, 56 i 57.

¹ Kategoria 55 - 34 794 093 EUR, kategoria 56 - 79 451 992 EUR, kategoria 57 - 617 077 835 EUR.

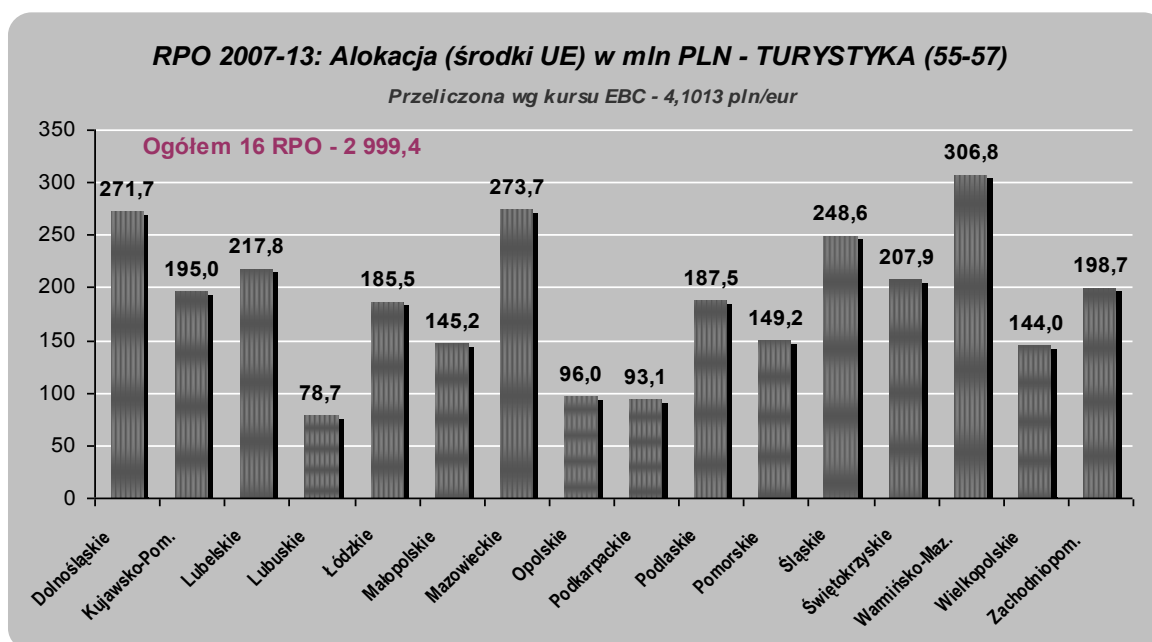
Wykres 1. Podział kategorii interwencji w ramach komponentu turystyka

Źródło: Instytucja Koordynująca RPO na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013.

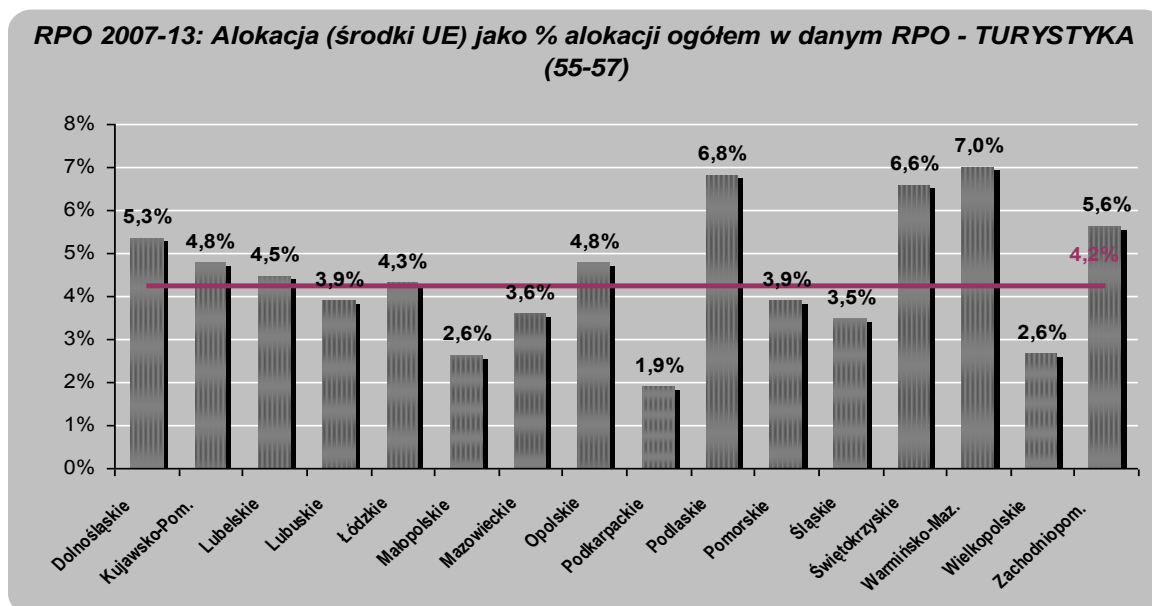
W ramach obszaru turystyka najwięcej środków UE przeznaczono na kategorię 57 (inne wsparcie na rzecz wzmocnienia usług turystycznych), co stanowi 84% ogólnej alokacji dostępnej w ramach RPO na realizację projektów z zakresu turystyki. Natomiast 11% tej alokacji przeznaczono na kategorię 56 (ochrona i waloryzacja dziedzictwa przyrodniczego). Najmniej środków dostępnych w ramach turystyki przeznaczono na kategorię 55 (promowanie walorów przyrodniczych), co odpowiada 5% ogólnej alokacji dostępnej w ramach RPO na realizację projektów z zakresu turystyki. W porównaniu z rokiem 2010, nastąpiło zwiększenie o 5% dostępnych środków w ramach kategorii 57 kosztem kategorii 55. Następny wykres przedstawia podział alokacji w 16 RPO w PLN.

Wykres 2. Podział alokacji w ramach RPO w mln PLN – środki UE w obszarze turystyka

Źródło: Instytucja Koordynująca RPO na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013.

Wykres 3. Procentowy udział alokacji przewidzianej na realizację projektów w zakresie turystyki w danym województwie w stosunku do całej dostępnej alokacji dla danego województwa

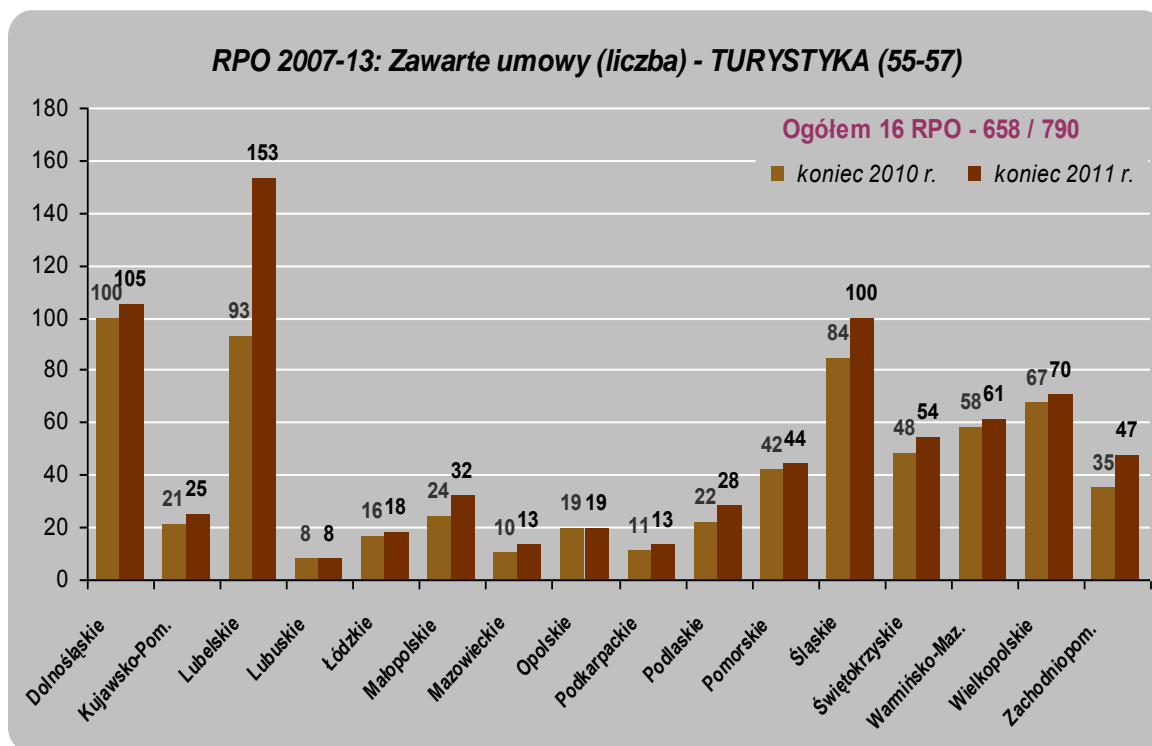

Źródło: Instytucja Koordynująca RPO na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013

Najwięcej środków na realizację projektów z zakresu turystyki przeznaczono w województwie warmińsko-mazurskim (7% całej alokacji dostępnej dla tego województwa w ramach RPO

w latach 2007-2013 – 306,8 mln PLN). Najmniej środków na realizację projektów z obszaru turystyka przeznaczono w województwie podkarpackim (1,9 % dostępnej alokacji na realizację RPO w tym województwie – 93,1 mln PLN).

Wykres 4. Liczba zawartych umów w obszarze turystyka w ramach RPO

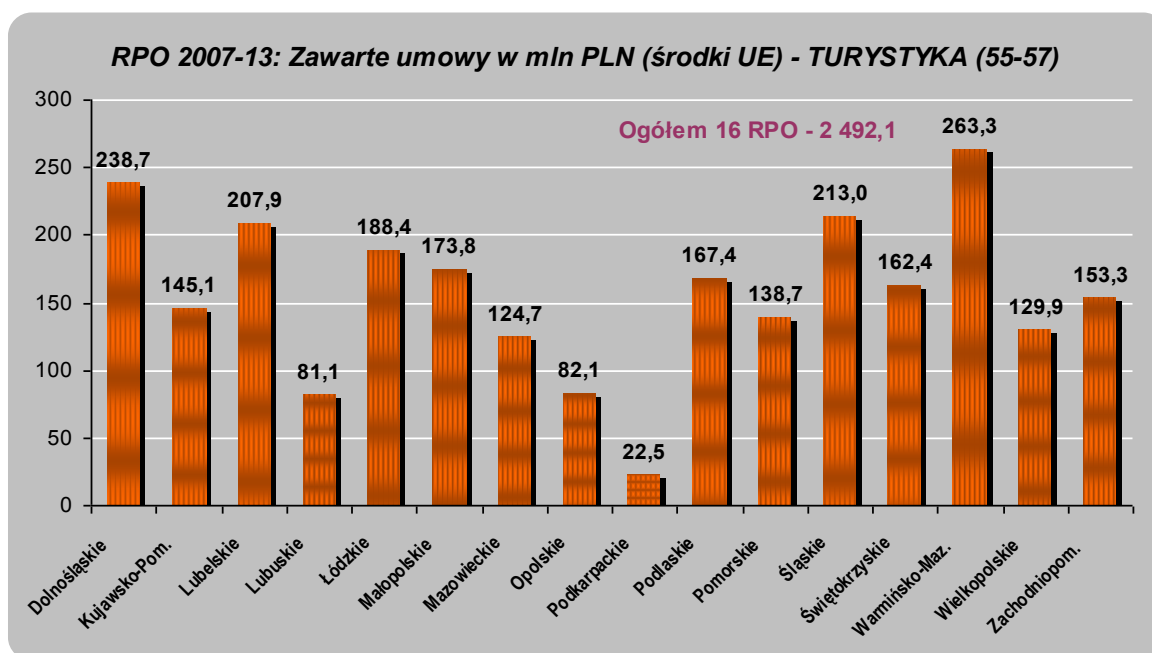

Źródło: Instytucja Koordynująca RPO na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013.

Wykres 4 odzwierciedla znaczny przyrost podpisanych w 2011 roku umów dotyczących projektów z zakresu turystyki w porównaniu z 2010 rokiem. Na koniec 2010 roku łączna liczba podpisanych umów w tym zakresie wyniosła 658, natomiast na koniec 2011 roku – 790.

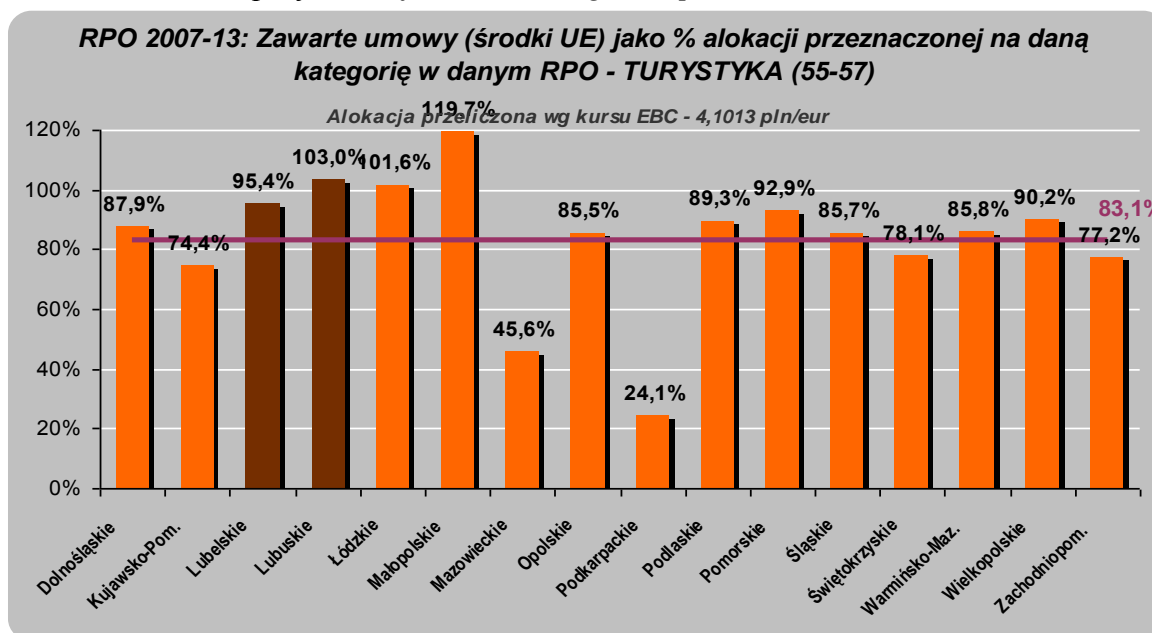
Z danych przedstawionych na wykresie 4 wynika, że w 2011 r. skali kraju zawarto łącznie 132 umowy w ramach komponentu turystyka. Najwięcej projektów turystycznych realizowanych jest w województwie lubelskim - 153 projekty. Drugim w kolejności województwem realizującym największą liczbę projektów turystycznych jest województwo śląskie - 100 projektów. Natomiast w województwie lubuskim, w 2011 roku nie podpisano żadnej umowy o dofinansowanie projektów z zakresu turystyki.

Wykres 5. Wartość podpisanych umów-środki UE w ramach RPO, wg. stanu na 31.12.2011 r.

Źródło: Instytucja Koordynująca RPO na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013

Wykres 6. Procentowy udział zawartych umów w ramach komponentu turystyka w RPO w stosunku do dostępnej alokacji w ramach tego komponentu

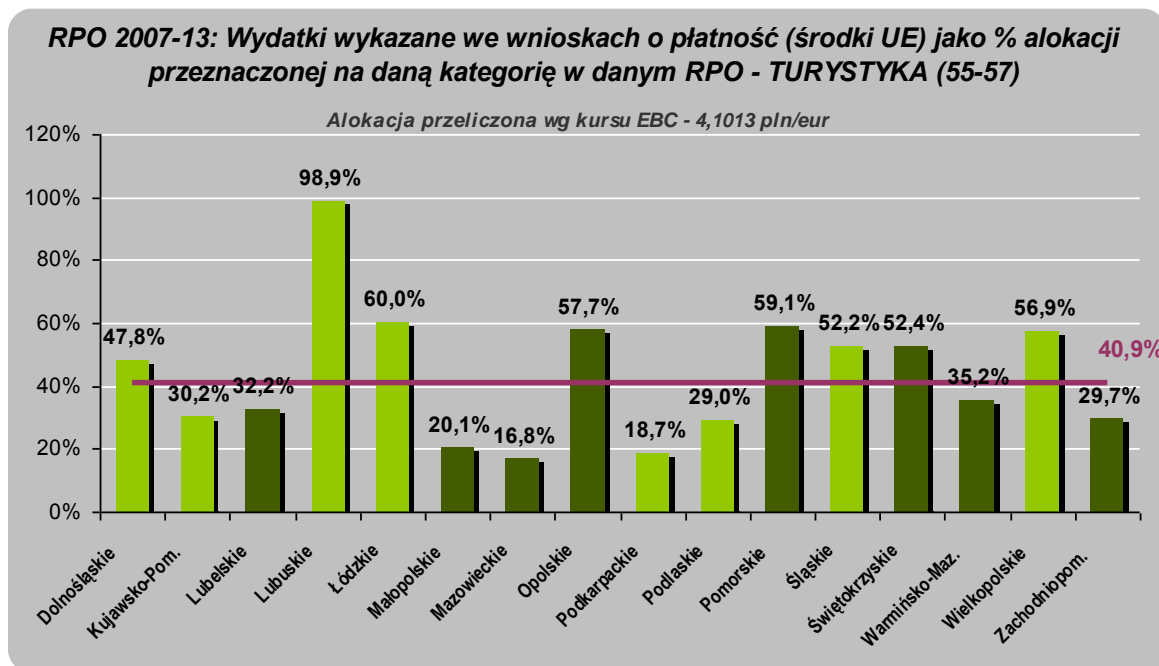

Źródło: Instytucja Koordynująca RPO na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013

Z przedstawionych na wykresach 4, 5 i 6 danych wynika, iż w skali kraju w ramach komponentu turystyka podpisano łącznie 790 umów o łącznej wartości dofinansowania (środki UE) 2 492 mld PLN (czyli o 401,9 mln PLN więcej niż na koniec 2010 r.). Najwięcej środków dostępnych na realizację komponentu turystyka zakontraktowano w województwie małopolskim (119,7% indykatywnej alokacji przyznanej na obszar turystyka w tym województwie, co odpowiada 31 podpisanym umowom o łącznej wartości dofinansowania – środki UE 173,8 mln PLN). Natomiast w województwie warmińsko – mazurskim podpisano

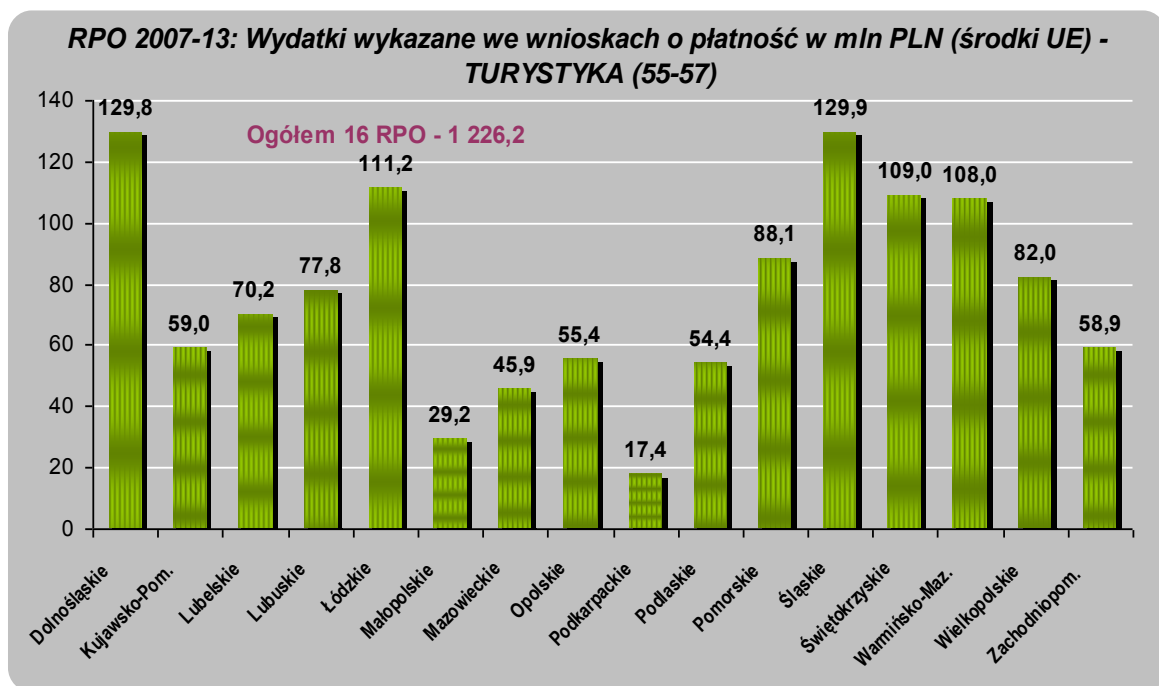
umowy o najwyższej wartości - 263,3 mln PLN, co odpowiada 86% indykatywnej alokacji przyznanej na obszar turystyka. Najmniej środków z zakresu turystyki zakontraktowano w województwie podkarpackim - 13 umów konsumujących 24% indykatywnej alokacji.

Wykres 7. Procentowy udział złożonych wniosków o płatność z obszaru turystyka do alokacji dostępnej w obszarze turystyka

Źródło: Instytucja Koordynująca RPO na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013

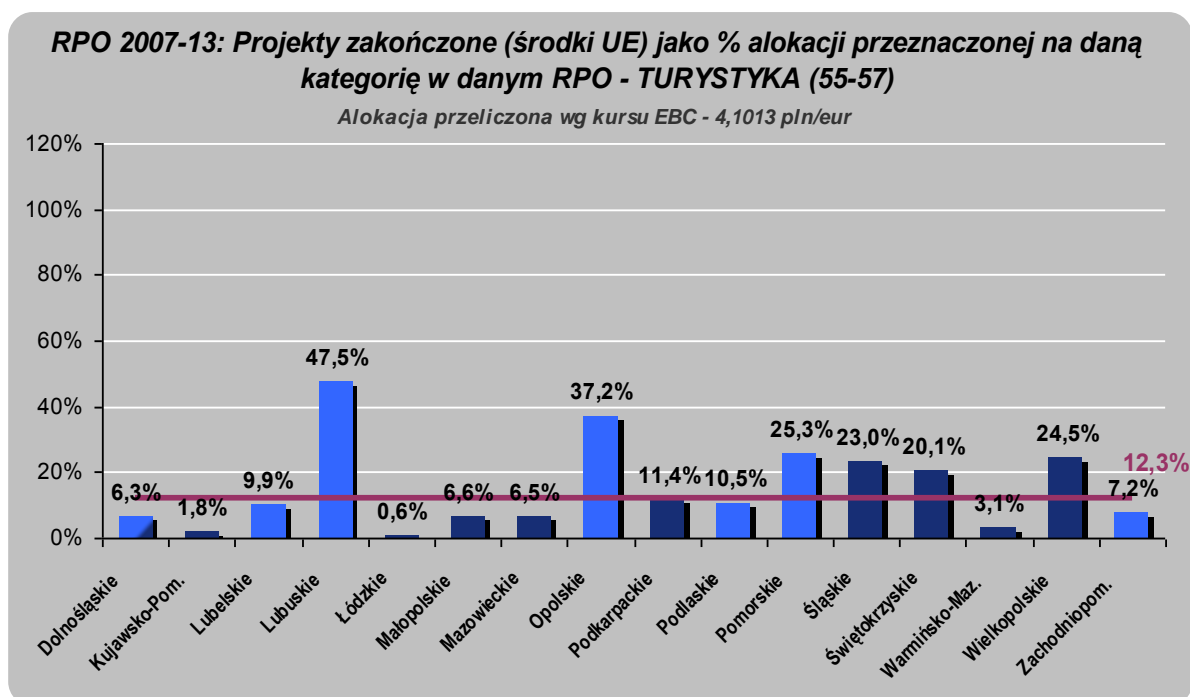
Wykres 8. Wartość złożonych wniosków w ramach obszaru turystyka

Źródło: Instytucja Koordynująca RPO na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013

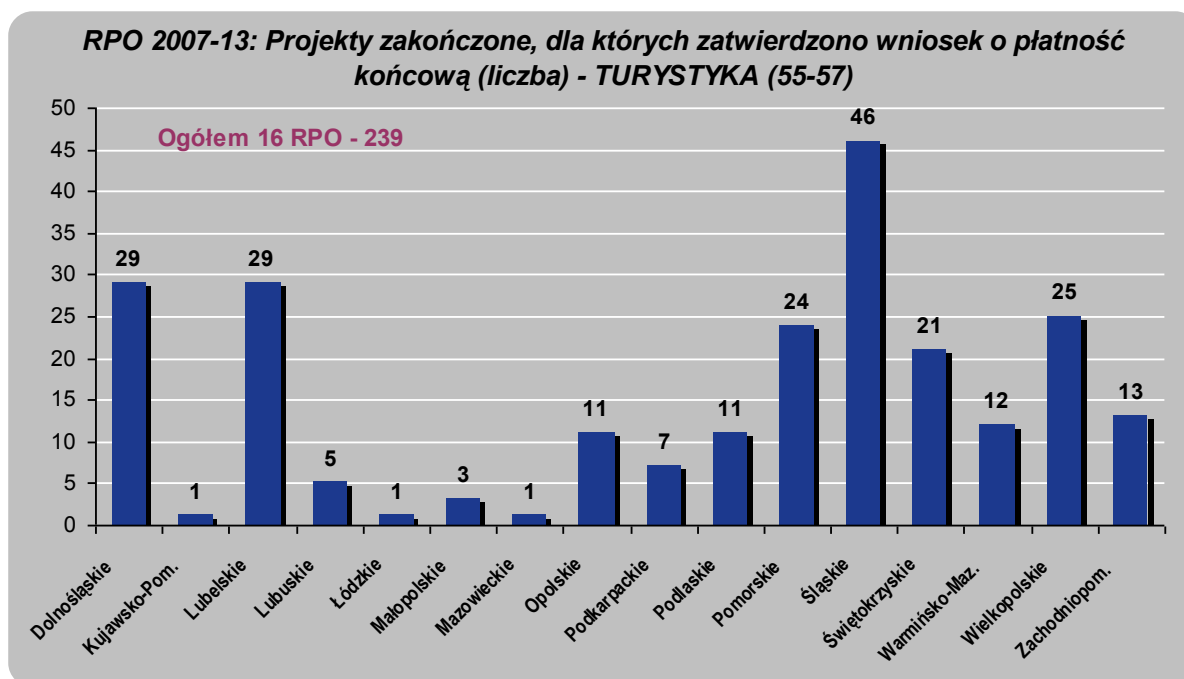
Z przedstawionych na wykresach 7 i 8 danych wynika, iż w skali kraju łączna wartość złożonych wniosków o płatność (środki UE) w obszarze turystyka wyniosła 1226,2 mln PLN. Na poziomie kraju średnie wykorzystanie alokacji przeznaczonej na turystykę wyniosło 40,9%. Najniższy udział procentowy złożonych wniosków o płatność w obszarze turystyka w stosunku do indykatywnej alokacji przyznanej na ten komponent odnotowano w województwie mazowieckim – 16,8 %, co odpowiada 49,9 mln PLN, natomiast najniższą kwotę wskazaną we wnioskach o płatność odnotowano w województwie podkarpackim – 17,4 mln PLN, co odpowiada 18,7% indykatywnej alokacji przyznanej na obszar turystyka.

Wykres 9. Zakończone projekty jako procent alokacji przeznaczonej na kategorię turystyka w ramach RPO (stan na koniec 2011 r.)

Źródło: Instytucja Koordynująca RPO na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013

Wykres 10. Zakończone projekty dla których zatwierdzono wniosek o płatność końcową w liczbach w ramach RPO (stan na koniec 2011 r.)

Źródło: Instytucja Koordynująca RPO na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013

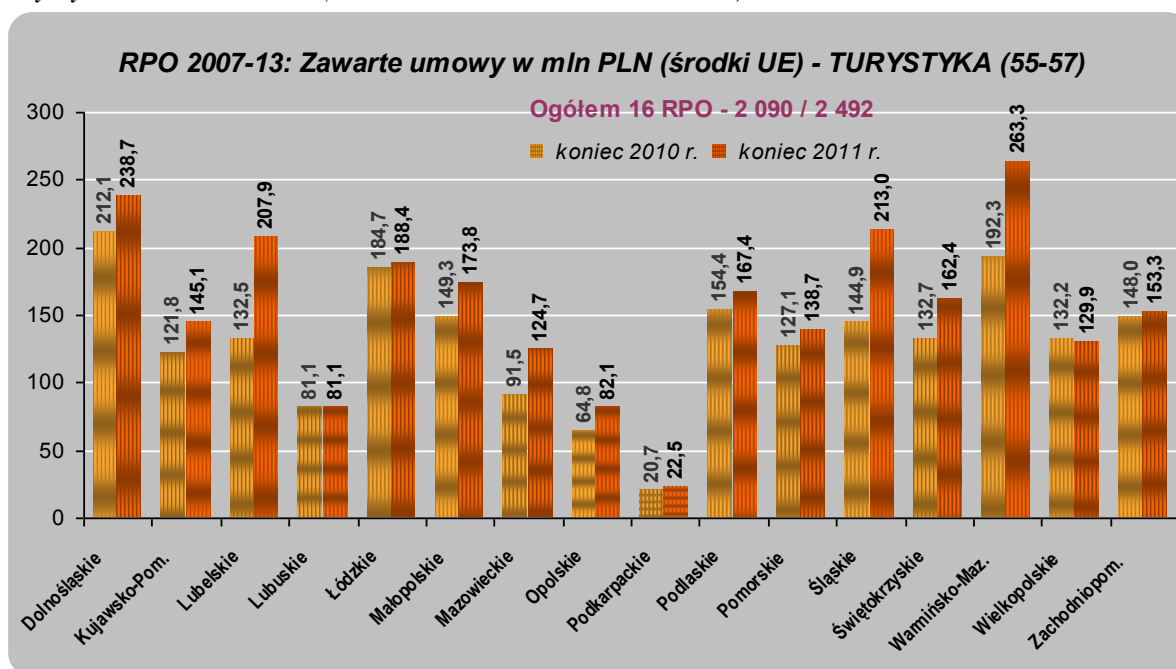
Na wykresach 9 i 10 zostały zaprezentowane dane odnośnie projektów zakończonych.

Dane na wykresie 9 przedstawiają projekty zakończone jako procent alokacji przeznaczony na trzy kategorie interwencji (55-57) w 16 RPO.

Porównanie postępu finansowego we wszystkich RPO zgodnie ze stanem na koniec 2010 i 2011 roku

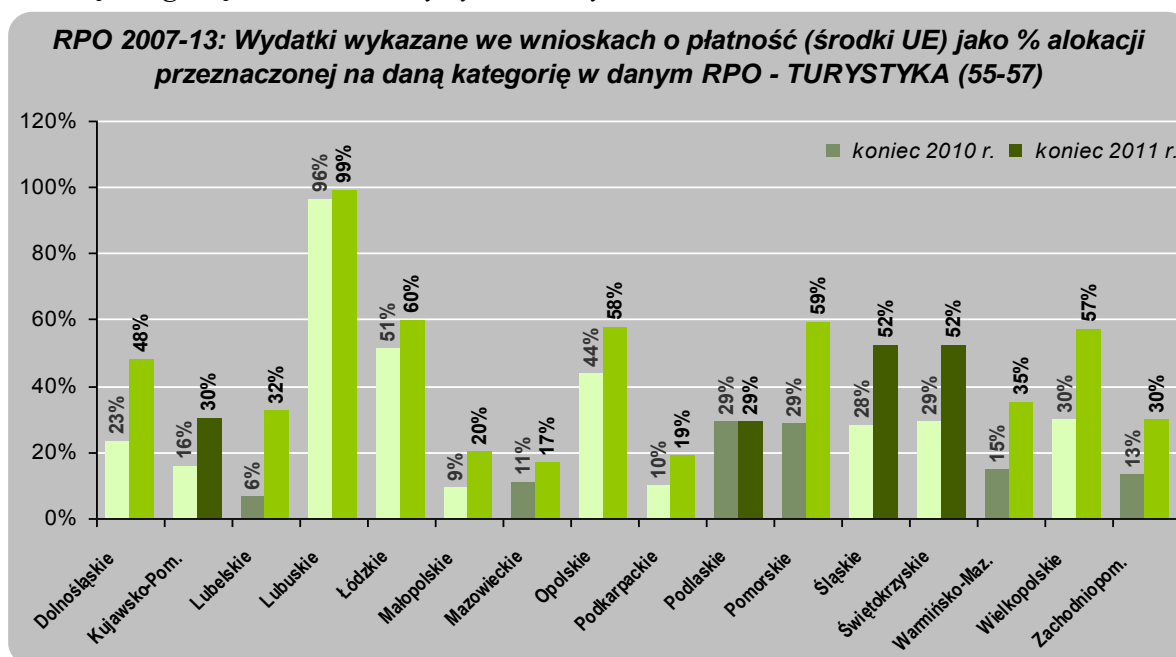
Porównując wartość podpisanych umów (środki UE) na realizację projektów na koniec 2010 i 2011 r., (wykres 11) odnotowano zauważalny wzrost wartości zawartych umów w 2011 roku. Na koniec 2010 r. łączna wartość podpisanych umów (środki UE) wyniosła 2 090,1 mld PLN natomiast na koniec 2011 r. – 2 492 mld PLN. Oznacza to wzrost wartości podpisanych umów o 1/6. Najwyższy przyrost wartości zarówno w ujęciu procentowym jak i wartościowym odnotowano w województwie lubelskim – o 75,4 mln PLN. W województwie lubuskim, w tym samym okresie, nie podpisano żadnej nowej umowy o dofinansowanie projektów z zakresu turystyki.

Wykres 11. Wartość zawartych umów (środki UE) o dofinansowanie projektów z zakresu turystyki w ramach RPO (stan na koniec 2010 r. i 2011 r.)

Źródło: Instytucja Koordynująca RPO na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013

Wykres 12. Wydatki wykazane we wnioskach o płatność jako % alokacji przeznaczonej na daną kategorię w obszarze turystyka w danym RPO

Źródło: Instytucja Koordynująca RPO na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013

Wykres 12 przedstawia przyrost wydatków wykazanych we wnioskach o płatność jako procent alokacji przeznaczonej na kategorię interwencji (55-57) dotyczące turystyki wg stanu na koniec 2010 i 2011 r. Najwyższy przyrost w 2011 r. w stosunku do końca 2010 r. odnotowano w województwach: pomorskim – o 30%, wielkopolskim – o 27% i lubelskim – o 26%. W województwie podlaskim nie odnotowano żadnego wniosku o płatność w 2011 r.

Postęp rzeczowy w ramach RPO

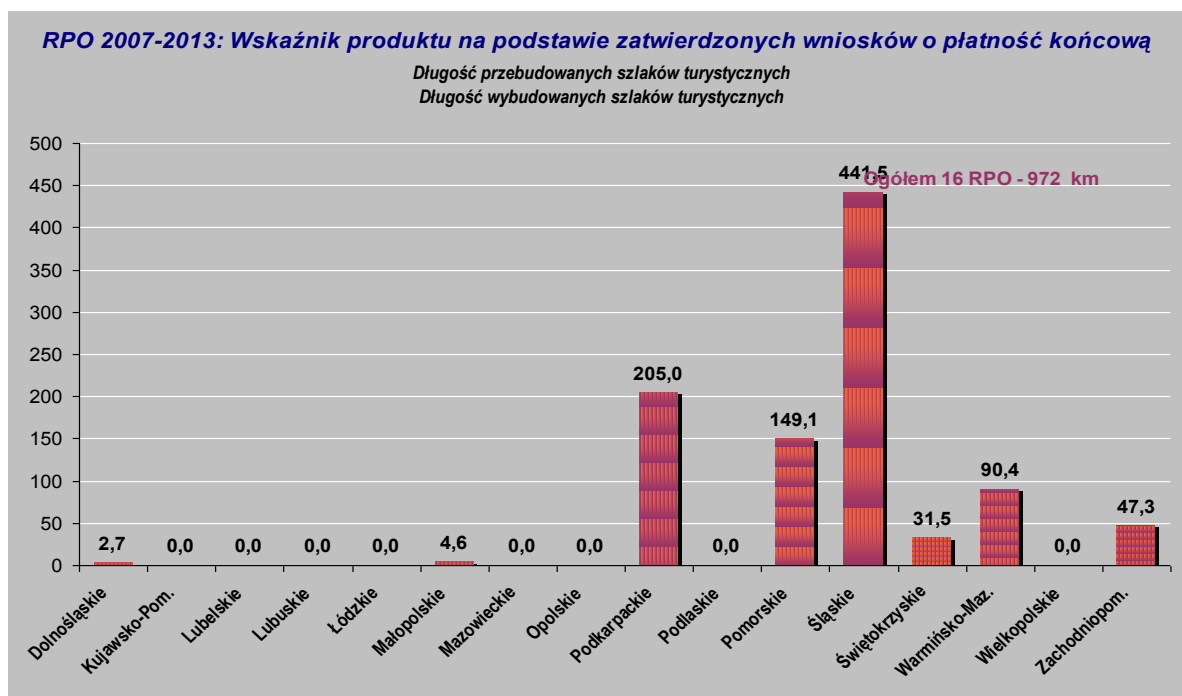
Dane odnośnie wskaźników produktu i rezultatu zostały wygenerowane z Krajowego Systemu Informatycznego KSI (SIMIK 2007-2013) z podpisanych umów i złożonych wniosków o płatność końcową według stanu na dzień 31 grudnia 2011 r. wg kodów interwencji o numerach: 55, 56 i 57 (kategorie związane z obszarem turystyka). Osiągnięte wartości odnoszą się do projektów w ramach, których wpłynął wniosek o płatność końcową, natomiast dane dotyczące szacowanych wartości dotyczą podpisanych umów o dofinansowanie.

Szlaki turystyczne

Przez szlak turystyczny należy rozumieć wyznaczoną w terenie i oznakowaną trasę przeznaczoną do celów turystycznych i rekreacyjnych. Szlaki zostały podzielone na: piesze, rowerowe, wodne (żeglarskie i kajakowe), jezdzieckie, narciarskie, historyczne, przyrodnicze, motorowe, pielgrzymkowe, inne szlaki turystyczne.

W samym 2011 r. wybudowano bądź przebudowano 858,9 km szlaków turystycznych w skali kraju, a od początku wdrażania RPO wybudowano/przebudowano łącznie 972 km szlaków turystycznych. Najwięcej wybudowanych/przebudowanych szlaków turystycznych od początku wdrażania RPO powstało w województwie śląskim – 441,5 km, podkarpackim – 205 km, podlaskim – 149,1 km, najmniej w województwie dolnośląskim - 2,7 km.

Wykres 13. Wskaźnik produktu Długość szlaków turystycznych wybudowanych i przebudowanych do końca grudnia 2011 r. w podziale na poszczególne województwa

Źródło: Instytucja Koordynująca RPO na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013

Biorąc jednak pod uwagę podpisane umowy o dofinansowanie projektów (wykres 15), przewiduje się wybudowanie lub przebudowanie łącznie 4971 km szlaków turystycznych.

Wykres 14. Planowana do osiągnięcia wartość wskaźnika Długość szlaków turystycznych w podziale na poszczególne województwa

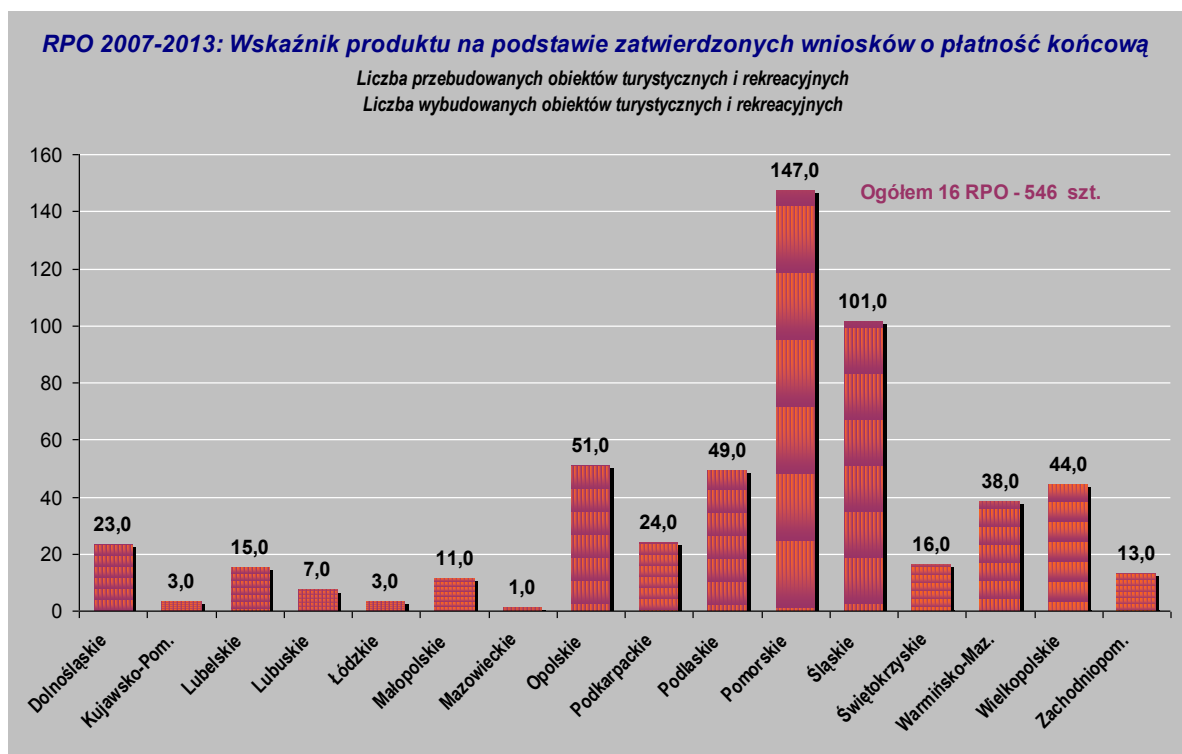
Źródło: Instytucja Koordynująca RPO na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013

Docelowo najwięcej szlaków turystycznych zostanie wybudowanych lub przebudowanych w województwie śląskim, tj. 1 612,4 km oraz w województwie warmińsko-mazurskim, tj. 993,8 km i wielkopolskim – 840,2 km. Natomiast najmniej szlaków turystycznych zostanie przebudowanych lub wybudowanych w województwie łódzkim, tj. 0,2 km oraz w województwie kujawsko-pomorskim, tj. 1,3 km. Należy zaznaczyć, iż w dwóch województwach, tj. mazowieckim i lubuskim, do dnia 31 grudnia 2011 r. nie podpisano żadnej umowy zawierającej ww. wskaźniki kluczowe.

Obiekty turystyczne i rekreacyjne

Przez obiekty infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej rozumie się urządzenia, obiekty lub siedziby instytucji o charakterze turystycznym lub rekreacyjnym służące do świadczenia usług i zaspokojenia potrzeb związanych z bierną i aktywną turystyką (m.in. baza noclegowa, baza gastronomiczna itp.) lub rekreacją (m.in. obiekty sportowe, stadiony, hale sportowe). Przebudowa obiektu ma na celu podniesienie jego standardu bez zmiany charakteru funkcjonalnego.

Wykres 15. Liczba wybudowanych/przebudowanych obiektów turystycznych i rekreacyjnych w poszczególnych województwach na podstawie zatwierdzonych wniosków o płatność końcową

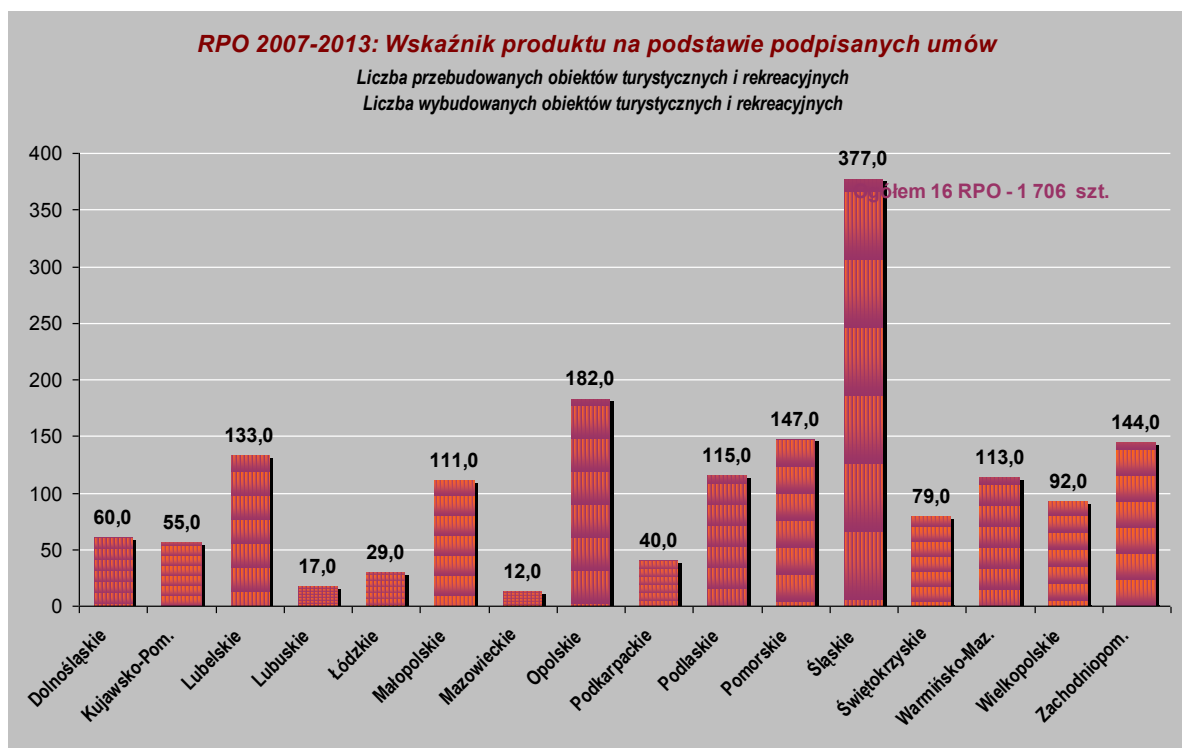

Źródło: Instytucja Koordynująca RPO na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013

Wykres 15 wskazuje, iż do końca 2011 r. łącznie w skali kraju wybudowano lub przebudowano 546 obiektów turystycznych i rekreacyjnych. Najwięcej obiektów turystycznych i rekreacyjnych zostało wybudowanych lub przebudowanych w województwie pomorskim – 147 szt., śląskim – 101 szt., w województwie opolskim – 51 szt.², a najmniej w województwie mazowieckim – 1 szt. Należy zaznaczyć, iż w 2011 r. nastąpił wzrost liczby obiektów wybudowanych lub przebudowanych o 469 szt. w stosunku do danych z końca 2010 r.

² Znaczna wartość wskaźników wynika z uwzględnienia w ramach obiektów turystycznych i rekreacyjnych budowy drobnej infrastruktury związanej z wytyczaniem ścieżek rowerowych.

Wykres 16. Liczba planowanych do wybudowania/przebudowy obiektów turystycznych i rekreacyjnych w poszczególnych województwach na podstawie podpisanych umów

Źródło: Instytucja Koordynująca RPO na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013

W ramach 16 RPO docelowo planuje się wybudowanie lub przebudowanie 1 706 obiektów turystycznych i rekreacyjnych. Najwięcej obiektów turystycznych i rekreacyjnych zostanie wybudowanych lub przebudowanych w następujących województwach: śląskim - 377 szt., opolskim - 182 szt. oraz pomorskim – 147 szt.³ Najmniejszą liczbę obiektów turystycznych i rekreacyjnych przewidziano do wybudowania lub do przebudowy w województwach: mazowieckim – 12 szt. i lubuskim – 17.

Bezpośrednio utworzone miejsca pracy

Tabela 1 przedstawia liczbę bezpośrednio utworzonych miejsc pracy w wyniku realizacji projektów z zakresu turystyki.

Tabela 1. Liczba utworzonych miejsc pracy w 16 RPO (wg zakończonych projektów)

Lp.	Nazwa województwa	Liczba miejsc pracy na koniec 2010	Liczba miejsc pracy na koniec 2011
1.	Dolnośląskie	0	8,5
2.	Kujawsko-Pomorskie	0	0
3.	Lubelskie	23	96,5
4.	Lubuskie	18	56
5.	Łódzkie	0	0

³ Znaczna wartość wskaźników wynika z uwzględnienia w ramach obiektów turystycznych i rekreacyjnych budowy drobnej infrastruktury związanej z wytyczaniem ścieżek rowerowych

6.	Małopolskie	0	11
7.	Mazowieckie	0	9
8.	Opolskie	27	33
9.	Podkarpackie	0	15
10.	Podlaskie	30	43
11.	Pomorskie	0	2
12.	Śląskie	0	1,5
13.	Świętokrzyskie	2	19
14.	Warmińsko-Mazurskie	7	9
15.	Wielkopolskie	4	37,33
16.	Zachodniopomorskie	3	4
Ogółem		114	344,83

Z powyższego zestawienia wynika, iż w efekcie realizacji projektów z zakresu turystyki na koniec 2011 roku łącznie powstało 344 miejsc pracy. Najwięcej miejsc pracy powstało w województwie lubelskim – 96,5 oraz w lubuskim – 56. Na podstawie tabeli 1 można stwierdzić, że w roku 2011 nastąpił 3-krotny wzrost liczby miejsc pracy w wyniku realizacji projektów w obszarze turystyki w odniesieniu do roku 2010.

2. Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej 2007 – 2013

W ramach PO RPW alokacja ogółem przeznaczona na działania z zakresu turystyki wynosi 186 363 679,47 euro (764 333 358,6 PLN), w tym dofinansowanie ze środków UE - 161 338 127,43 euro (661 696 062 PLN).⁴

Na dzień 31 grudnia 2011 r. w ramach Programu realizowanych, bądź przygotowywanych do realizacji było sześć projektów związanych z branżą turystyczną:

Oś priorytetowa III:

- Arena Ostróda Centrum Targowo Konferencyjne Warmii i Mazur;
- Modernizacja i rozbudowa infrastruktury Targów Kielce jako Międzynarodowego Ośrodka Wystawienniczo-Kongresowego,
- Realizacja II etapu budowy Regionalnego Centrum Targowo-Wystawienniczego w Lublinie,
- Lubelskie Centrum Konferencyjne.

Oś priorytetowa V:

- Promocja zrównoważonego rozwoju turystyki,
- Trasy rowerowe w Polsce Wschodniej.

⁴ Kwoty w euro na podstawie Szczegółowego opisu osi priorytetowych PO RPW 2007 – 2013, do przeliczenia kwot na PLN został użyty kurs z dnia 30.12.2011 r., 1 euro = 4,1013 PLN.

Tabela 1. Kategorie interwencji dotyczące projektów w ramach turystyki w PO RPW

Kategoria interwencji	Projekty PO RPW
24 – „Ścieżki rowerowe”	Działanie V.2 - Trasy rowerowe w Polsce Wschodnie (1 projekt indywidualny)
57 – „Inne wsparcie na rzecz wzmocnienia usług turystycznych”	Działanie III.2 - Infrastruktura turystyki kongresowej i targowej (obecnie realizowanych jest 5 projektów indywidualnych) Działanie V.1 - Promowanie zrównoważonego rozwoju turystyki (1 projekt indywidualny)

Źródło: Instytucja Zarządzająca PO RPW

Stan realizacji projektów w poszczególnych działaniach:

Działanie III.2 Infrastruktura turystyki kongresowej i targowej

Projekt „ARENA OSTRÓDA Centrum Targowo-Konferencyjne Warmii i Mazur”

Termin realizacji projektu: 25 stycznia 2011r. - 1 lipca 2012r., umowa o dofinansowanie została podpisana 23 lutego 2011 r. Beneficjentem projektu jest organizator targów meblowych w Ostródzie, firma Demuth Alfa. Całkowita wartość inwestycji to ponad 93 mln PLN.

Projekt zakłada rozbudowę i modernizację obecnej infrastruktury targowej. W miejscu istniejących hal powstanie kompleks wystawienniczy o większej powierzchni i nowoczesnych rozwiązaniach technicznych. Łączna powierzchnia targowa wyniesie 19 tys. m², natomiast powierzchnia konferencyjna 1,7 tys. m². Oba powstałe budynki zostaną ze sobą połączone tak, aby stanowiły kompleks. W głównej hali wystawienniczej - o powierzchni ok. 15 000m² będzie można wydzielić 500 stoisk targowych o powierzchni od 15 do 25m². W halach adaptowanych przewidziano możliwość urządzenia ok. 150 stoisk targowych o powierzchni od 15 do 25m². Sale konferencyjne wyposażone będą w urządzenia audio-video z możliwością prowadzenia konferencji multimedialnych, z zespołami tłumaczy. Pierwsze przetargi na roboty budowlane zostały ogłoszone w II kwartale 2011r.

Aktualnie trwają roboty budowlane hal targowych. Planowana data zakończenia projektu to 30 września 2012r.

Projekt „Modernizacja i rozbudowa infrastruktury Targów Kielce jako Międzynarodowego Ośrodka Wystawienniczo-Kongresowego”

Okres realizacji projektu to lata 2009 – 2013, umowa o dofinansowanie została podpisana 19 maja 2009 r. Beneficjentem projektu są Targi Kielce S.A. Całkowita wartość inwestycji to 204,7 mln zł. Zakres projektu przedstawia się następująco:

1. Budowa hali „G”, która stanowi centralny obiekt Targów Kielce.

Obiekt jedno kondygnacyjny z antresolami - pomiędzy istniejącymi halami. Ten etap projektu obejmował również budowę bramy wejściowej do Targów Kielce z systemem kas, stanowisk obsługi wystawców i zwiedzających, systemem bramek i kołowrotek zintegrowanych z elektronicznym systemem ewidencji, rejestracji i obsługi wystawców i zwiedzających. Powierzchnia netto hali wynosi 6.650,83m². Hala ta została wybudowana i odebrana w całości w IV kwartale 2010 r.

2. Budowa hali „F”.

Obiekt jedno kondygnacyjny z antresolą na której zlokalizowane będą funkcje towarzyszące socjalno – gastronomiczne. Powierzchnia użytkowa hali to 4.753,97 m². Budowa obiektu została zakończona w IV kwartale 2010 r.

3. Budowa Centrum Kongresowego z rozbudową istniejącego budynku administracyjnego.

Budowla z funkcją garażu i magazynów. 4 kondygnacje oraz wieża widokowa z salą bankietową. Budynek jest w pełni dostępny dla osób niepełnosprawnych, w tym z dysfunkcją ruchu oraz z dysfunkcją słuchu i wzroku. Centrum Kongresowego zaprojektowano na 918 miejsc (1 sala na 550 miejsc i 4 sale po 92 miejsca). Planuje się również rozbudowę istniejącego budynku administracyjnego jako elementu niezbędnego w celu stworzenia nowych stanowisk pracy. Powierzchnia netto obiektu wynosi 10.386,90 m². Po przeprowadzeniu postępowania przetargowego, w grudniu 2010 roku podpisano umowę na realizację tej hali. Budowa ma potrwać do czerwca 2013r.

4. Zagospodarowanie terenu, które obejmuje m.in. budowę dróg, placów i parkingów wewnętrznych.

Wszystkie inwestycje zaprojektowano w sposób zapewniający pełny dostęp dla osób niepełnosprawnych, w tym z dysfunkcją ruchu oraz dysfunkcją słuchu i wzroku. Uwzględniono również budowę systemu monitoringu.

We wrześniu 2009 r. Beneficjent rozpoczął pierwsze roboty budowlane, przystępując do budowy hali G. Następnie w 2010r. dodatkowo rozpoczęto budowę kolejnej hali F. Obie hale zostały ukończone w IV kwartale 2010r. W ramach projektu realizowane są również działania związane z promocją projektu. Do końca czerwca 2013 r. kontynuowana będzie budowa Centrum Kongresowego z rozbudową budynku administracyjnego.

Ponadto aktualnie trwają prace nad przygotowaniem dokumentów niezbędnych do rozszerzenia projektu, czyli uzyskiwanie decyzji środowiskowej, pozwoleń na budowę, opracowaniu zaktualizowanej dokumentacji aplikacyjnej.

Projekt „Realizacja II etapu budowy Regionalnego Centrum Targowo -Wystawienniczego w Lublinie ”

Okres realizacji projektu to lata: 2011 – 2012, umowa o dofinansowanie została podpisana 3 czerwca 2011 r. Beneficjentem projektu są Targi Lublin S.A. Całkowita wartość inwestycji to 46,5 mln zł.

Projekt polega na budowie hali wystawienniczej wraz z częścią kasowo - recepcyjną i salami konferencyjnymi wraz z zapleczem administracyjnym oraz na przebudowie istniejącego obiektu.

Realizacja projektu zakłada:

- powstanie powierzchni wystawienniczej w nowym obiekcie: 8 tys.m²,
- modernizację powierzchni wystawowej w istniejącej hali: 2,5 tys.m²,

- budowę 2 sal konferencyjnych na 150 osób każda oraz dostosowaniu istniejącego obiektu do możliwości organizacji konferencji na 1 500 osób,
- powstanie zewnętrznego placu wystawienniczego: 5 tys.m2,
- stworzenie prawie 500 nowych miejsc parkingowych.

Elementy te złożą się na możliwość organizacji wydarzeń kulturalnych i sportowych dla 5 000 osób (jednorazowo) w nowopowstałym obiekcie.

Dodatkowo zostanie urządzony i zagospodarowany teren o powierzchni ponad 7 ha. Aktualnie trwają prace budowlane na zewnętrznym terenie wystawienniczym oraz budowa nowej hali, ukończono natomiast nawierzchnię na nowopowstałym parkingu oraz budowę ronda. Ponadto, dokonano zakupu wyposażenia w postaci 6 zestawów komputerowych, 2 notebooków i 2 projektorów multimedialnych. W ramach promocji wykonano tablice informacyjne, ściankę promocyjną, opracowano i wykonano także stronę internetową projektu.

Projekt „Lubelskie Centrum Konferencyjne”

Okres realizacji projektu przypada na lata 2011 – 2014, umowę o dofinansowanie podpisano 24 sierpnia 2011r. Beneficjentem projektu jest Samorząd Województwa Lubelskiego. Całkowita wartość inwestycji to 89,5 mln PLN.

Przedmiotem projektu jest budowa obiektu wystawienniczo – kongresowo - konferencyjnego. Parter budynku zostanie przeznaczony na halę wystawienniczą (2 500 m²), a piętro na salę konferencyjną (2 200 m²) oraz pomieszczenia biurowe (200m²).

Dodatkowo, w otoczeniu budynku usytuowane zostaną edukacyjne place zabaw. Przewiduje się stworzenie sześciu tematycznych placów zabaw.

W dniu 8 lutego 2012 r. przekazano plac budowy wykonawcy i rozpoczęto prace budowlane. Planowane zakończenie realizacji projektu to III kwartał 2014 r.

Należy dodać, że w okolicy Lubelskiego Centrum Konferencyjnego powstanie również nowa siedziba Urzędu Marszałkowskiego oraz prywatny biurowiec, Centrum Spotkania Kultur (obecnie Teatr w Budowie), plac Teatralny oraz wyremontowane zostaną Teatr Muzyczny i Filharmonia w Lublinie.

Działanie V.1, projekt „Promocja zrównoważonego rozwoju turystyki”

Okres realizacji projektu to okres: 1 lipca 2008 r. - 31 grudnia 2012 r., umowa o dofinansowanie została zawarta 15 lutego 2010 r. Beneficjentem projektu jest Polska Organizacja Turystyczna (POT). Projekt jest realizowany w partnerstwie z Regionalnymi Organizacjami Turystycznymi pięciu województw Polski Wschodniej. Całkowita wartość projektu to 23,9 mln PLN.

Główny cel projektu stanowi wzrost zainteresowania ofertą turystyczną pięciu województw Polski Wschodniej poprzez dotarcie z przekazem promocyjnym prezentującym walory makroregionu do jak najszerszej grupy odbiorców. Projekt składa się z dwóch komponentów:

1. Opracowanie Studium uwarunkowań atrakcyjności turystycznej Polski Wschodniej - analiza segmentów turystyki oraz typów turystów odgrywających kluczową rolę w regionalnych gospodarkach makroregionu (zadanie zostało zrealizowane w 2010 r.).
2. Promocja Polski Wschodniej jako miejsca aktywnego wypoczynku (realizacja w latach 2010 - 2012):

- Strona internetowa www.pieknywschod.pl (uruchomiona w lipcu 2010 r.) stanowi bazę na bieżąco aktualizowanych atrakcji turystycznych i wydarzeń. Strona posiada obcojęzyczne wersje językowe: angielską, niemiecką, ukraińską.
- Kampania multimedialna (przewidziana do realizacji w okresie od sierpnia 2010 r. do sierpnia 2012 r.), wykorzystująca prasę, radio, telewizję, Internet, reklamę zewnętrzną (89% budżetu).

W IV kwartale 2011 r. rozpoczęto intensyfikację działań kampanii outdoorowej w największych miastach Polski: Warszawa, Łódź, Kraków, Gdańsk oraz aglomeracja śląska.

Na 2012 r. zaplanowano rozpoczęcie działań promocyjnych w ramach kampanii skierowanej do turystów z Niemiec i Ukrainy.

- Kampania PR i BTL (below the line – działania reklamowe skierowane do konkretnego klienta nie będące reklamą w środkach masowego przekazu) realizowana równoległe z kampanią multimedialną, a obejmującą między innymi wizyty studyjne, konkursy, imprezy promocyjne.

Odbiorcami kampanii promocyjnej w ramach projektu mają być turyści krajowi i zagraniczni, w tym: poszukiwacze inności, turyści aktywni oraz turyści rodzinni.

8 września 2011 r. beneficjent projektu zorganizował konferencję prasową, na której przedstawiono dotychczasowe rezultaty kampanii promocyjnej, w tym również wyniki badania dotyczącego rozpoznawalności kampanii „Piękny Wschód” (wyniki badań posłużyły planowaniu dalszych działań promocyjnych w tym również kampanii promocyjnej na rynkach: niemieckim i ukraińskim).

Efekty projektu na podstawie badania przeprowadzonego po roku realizacji projektu:

- wykorzystano 36 tytułów prasowych, kampania dotarła z przekazem do ponad 15 mln osób z grupy docelowej,
- wykorzystano 6 layoutów prasowych,
- wykorzystano 227 stacji radiowych (ogólnopolskie, lokalne i ponadregionalne), kampania dotarła z przekazem do ponad 17 mln osób),
- wyprodukowano 3 spoty 30” i zmontowano na ich bazie 3 spoty 15”, 17 mln osób z grupy docelowej co najmniej raz zetknęło się z reklamą w TV,
- 6 miliardów odsłon reklam internetowych,
- www.pieknywschod.pl, - ponad 580 mln odsłon, ponad 260 tysięcy unikalnych użytkowników.

Działanie V.2, projekt „Trasy rowerowe w Polsce Wschodniej”

Beneficjentem projektu są samorządy pięciu województw Polski Wschodniej. Za koordynację przygotowania projektu (studium wykonalności) odpowiada Minister Rozwoju Regionalnego. Całkowity koszt inwestycji to ponad 300 mln zł.

Projekt składa się z dwóch komponentów: infrastrukturalnego i promocyjnego.

- Projekt infrastrukturalny obejmuje wytyczenie i oznakowanie tras rowerowych oraz budowę i inne roboty budowlane w zakresie dróg (ścieżek) dla rowerów o utwardzonej nawierzchni, które umożliwiają bezpieczne przemieszczanie się turysty rowerowego oraz łączą miejsca kluczowe z punktu widzenia ruchu rowerowego (dworce kolejowe i autobusowe, parkingi, atrakcje turystyczne). Zbudowana zostanie również podstawowa infrastruktura towarzysząca (stojaki na rowery, wiaty postojowe, wiaty widokowe, itp. oraz inne urządzenia niezbędne do zapewnienia bezpiecznego przejazdu po drogach (ścieżkach) rowerowych realizowanych w ramach Programu).

- W ramach projektu promocyjnego zostaną zrealizowane działania promocyjne, obejmujące m.in. stworzenie identyfikacji wizualnej trasy, szerokie działania informacyjno-promocyjne oraz zaprojektowanie i zbudowanie portalu internetowego dla użytkowników tras rowerowych.

Dobiegają końca prace nad przygotowaniem studium wykonalności inwestycji. Wyznaczony został przebieg trasy rowerowej w poszczególnych województwach, a także zakres wymaganych inwestycji wraz z podziałem kosztów. W ramach studium wykonalności do przygotowania pozostała jeszcze analiza finansowa i szczegółowy harmonogram realizacji kompleksowej inwestycji w poszczególnych województwach Polski Wschodniej.

MRR spodziewa się zakończenia prac nad przygotowaniem studium wykonalności najpóźniej w I kwartale 2012 r., co oznacza iż od tego momentu beneficjenci projektu (samorządy województw i partnerzy) będą mogli rozpocząć prace przygotowawcze polegające na uzyskaniu stosownych pozwoleń i przygotowaniu dokumentacji technicznej. Rzeczowej realizacji projektu można oczekiwać w latach 2013-2015.

3. Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka 2007 - 2013

Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka (PO IG) 2007-2013 zakłada realizację projektów związanych z rozwojem usług turystycznych i promocji Polski jako jednego z celów 6 Osi priorytetowej *Polska gospodarka na rynku międzynarodowym*.

Przewidziane zostały 2 działania obejmujące projekty w zakresie inwestycji w produkty turystyczne i projekt systemowy:

- Działanie 6.3 *Promocja turystycznych walorów Polski* – projekt systemowy,
- Działanie 6.4 *Inwestycje w produkty turystyczne o znaczeniu ponadregionalnym* – projekty indywidualne.

W ramach działania 6.3 od 2009 r. realizowany jest projekt systemowy „*Promujmy Polskę Razem*”, którego celem jest wzmocnienie konkurencyjności gospodarki poprzez promocję Polski jako kraju atrakcyjnego turystycznie. Przedmiotowy projekt wyczerpuje całą alokację na działanie.

Celem działania 6.4 jest wsparcie inwestycji dla stworzenia konkurencyjnych i innowacyjnych produktów turystycznych o charakterze unikatowym i ponadregionalnym, przy jednoczesnym zachowaniu chłonności terenów turystycznych i ich pojemności turystycznej. W 2011 r. w ramach działania 6.4 przewidziano do realizacji 21 projekty indywidualne.

Łączna alokacja w ramach POIG na projekty z zakresu turystyki (projekt systemowy oraz projekty indywidualne) wynosi 689 028 435,88 PLN (zgodnie z kursem 1 euro = 4,1013 PLN na dzień 30.12.2011 r.), co stanowi 1,73% w stosunku do alokacji ogółem dla Programu.

Tabela 1. Wartość środków możliwych do zakontraktowania oraz podpisanych umów w ramach Działań 6.3 oraz 6.4 POIG

Działanie 6.3.						
Alokacja na działanie (w EURO/PLN)	Wkład EFRR na działanie (w PLN)	Okres	Liczba umów	Wartość dofinansowania (w PLN)	Wartość EFRR (w PLN)	% alokacji na działanie
30 000 000,00 euro 123 039 000,00 PLN	104 583 150,00	Od początku realizacji Programu	1	141 780 000,00	120 513 000,00	115,23 % przekroczenie alokacji wynika wyłącznie ze zmian kursowych
DZIAŁANIE 6.4						
138 002 447,00 euro 565 989 435,88 PLN	481 091 020,5	Od początku realizacji Programu	20	541 563 158,48	460 328 684,71	95,68%
		2011 r.	2	116 328 000,00	98 878 800,00	20,55%

Źródło: Instytucja Zarządzająca POIG.

Tabela 2. Wartość środków w zatwierdzonych wnioskach o płatność w ramach Działań 6.3 oraz 6.4 POIG

DZIAŁANIE 6.3				
OKRES	Liczba wniosków o płatność	Wartość wydatków kwalifikowanych z wniosków o płatność (w PLN)	Wartość EFRR (w PLN)	% alokacji na działanie
Od początku realizacji Programu	28	80 830 932,89	68 706 292,96	65,70%
2011 r.	14	47 573 399,59	40 437 389,63	38,67%
DZIAŁANIE 6.4				
Od początku realizacji Programu	139	135 339 820,38	115 038 847,32	23,95%
2011 r.	114	124 024 900,45	105 421 165,38	21,91%

Źródło: Instytucja Zarządzająca POIG.

Kumulatywnie z zakresu turystyki od początku uruchomienia Programu, rozliczonych zostało 167 wniosków o płatność w wysokości 216 170 753,27 PLN (w tym wartość środków UE wynosi 183 745 140,28 PLN), z czego w samym 2011 r. rozliczono aż 128 wniosków

o płatność na kwotę 171 598 300,04 PLN (w tym wartość środków UE - 145 858 555,01 PLN).

Wskaźniki produktu i rezultatu w ramach projektów turystycznych POIG

Poniższe dane odnośnie wskaźników produktu i rezultatu zostały wygenerowane z Krajowego Systemu Informatycznego KSI (SIMIK 2007-2013) z podpisanych umów według stanu na dzień 31 grudnia 2011 r. po kodzie interwencji 57 „Inne wsparcie na rzecz wzmocnienia usług turystycznych”.

Tabela 3. Wskaźniki monitorowania wynikające z Programu

Wskaźnik	Zakładana wartość wskaźnika w roku docelowym	Wartość wskaźnika osiągnięta od początku realizacji Programu	Wartość wskaźnika osiągnięta w 2011 r.
Wskaźnik produktu			
Liczba wspartych projektów (w tym z zakresu turystyki)	4 600 (20)	2749 (20)	1382 (2)
Wskaźnik rezultatu			
Liczba osób korzystających z produktów turystycznych powstałych w wyniku wsparcia POIG	3 300 000	798 696	798 696

Źródło: Instytucja Zarządzająca POIG.

W ramach działania 6.4 PO IG wartość środków pozostałych do wydatkowania do 31 grudnia 2011 r. wynosiła 23 944 174,27 PLN (w tym wartość środków UE wyniosła 20 352 548,13 PLN). Ostatnia umowa o dofinansowanie dla projektu realizowanego w ramach przedmiotowego działania zostanie podpisana do końca lutego 2012 r. Wartość dofinansowania tego projektu wyniesie 17 850 000 PLN (w tym wartość środków z EFRR wynosi 15 172 500 PLN).

Projekty realizowane w ramach PO IG

W 2011 r. trwa realizacja projektów w ramach Programów. Do najbardziej zaawansowanych rzeczowo należą: Międzynarodowy turystyczny produkt markowy „Uzdrowiska Kłodzkie”, Turystyka w siodle - infrastruktura innowacyjnego i unikatowego produktu turystycznego, Hala Stulecia we Wrocławiu - Centrum Innowacyjności w Architekturze i Budownictwie.

Jednocześnie w 2011 r. została zakończona realizacja rzeczowa projektu pn. „Toruń Hanza nad Wisłą”. Celem projektu było powstanie nowej atrakcji turystycznej na bazie dawnej historii Torunia oraz wyeksponowanie walorów kulturalnych i edukacyjnych Zespołu Staromiejskiego. W ramach projektu zaplanowano szereg inwestycji mających na celu modernizację i zagospodarowanie najważniejszych obiektów zlokalizowanych na terenie Starego i Nowego Miasta, między innymi: Ratusza Staromiejskiego, kompleksu budynków Domu Eskenów, ruin Zamku Krzyżackiego. Zaplanowano również wprowadzenie w przestrzeń miejską elementów małej architektury związanych i podkreślających dawną

świątynia kupiecką miasta oraz jego rolę w Związku Wielkiej Hanzy w postaci: montażu w osi ulicy Szerokiej i Królowej Jadwigi herbów miast, z którymi Toruń utrzymywał w średniowieczu kontakty handlowe, zamontowaniu na lampach ulicznych znaków kupieckich i herbów mieszczańskich, montażu rzeźby „Piernikarki Toruńskiej” oraz „Przekupki z wagą”. Projekt był realizowany w terminie 02.2009-12.2011 przez Gminę Miasta Toruń, we współpracy z Instytucjami Kultury: Muzeum Okręgowym i Centrum Kultury Zamek Krzyżacki, w partnerstwie z Lokalną Organizacją Turystyczną „Liga Polskich Miast i Miejsc UNESCO”⁵ Wartość całkowita inwestycji wyniosła 24 025 992,52 PLN, a wartość dofinansowania - 12 520 000 PLN (w tym wartość środków UE wyniosła 10 642 000 PLN). W chwili obecnej trwa jeszcze proces rozliczania wniosku o płatność końcową. W ramach projektu powstał szlak turystyczny nawiązujący do hanzeatyckiej przeszłości miasta. Zmodernizowany został Ratusz Staromiejski, Dom Eskenów oraz zagospodarowano ul. Szeroką i Królowej Jadwigi. Dodatkowo w ramach projektu nastąpiła rewitalizacja Zamku Krzyżackiego.

Projekt „Międzynarodowy turystyczny produkt markowy „Uzdrowiska Kłodzkie”

Okres realizacji projektu: styczeń 2010 – kwiecień 2012

Aktualne dane finansowe projektu:

całkowita wartość projektu: 25 961 444,91 PLN

wartość dofinansowania: 8 382 323,96 PLN

dofinansowanie z EFRR: 7 124 975,37 PLN

Zakres rzeczowy:

Inwestycja obejmuje budowę centrum rehabilitacyjnego i SPA przy Szpitalu Uzdrowiskowym Zameczek w Kudowie Zdrój (basen rehabilitacyjny z kolektorami słonecznymi, sala helioterapii i słoneczna plaża, łaźnia parowa z saunami), rozbudowę Zakładu Przyrodoleczniczego w Szpitalu Uzdrowiskowym Wielka Pieniawa w Polanicy Zdrój (sala rehabilitacyjna w formie oranżerii, tarasy w formie ogrodów zimowych do rehabilitacji i prowadzenia terapii bodźcowej) oraz stworzenie Centrum Zabiegów przy Szpitalu Uzdrowiskowym Jan Kazimierz w Dusznikach Zdrój (sala helioterapii, słoneczna plaża, centrum zabiegów borowinowych i łaźnia parowa). Ponadto przewiduje się budowę infrastruktury uzdrowiskowej przy Sanatorium Jagusia w Kudowie Zdrój (basen rehabilitacyjny, kolektory słoneczne, sala helioterapii, słoneczna plaża).

Dodatkowo przewidziano stworzenie internetowej platformy obsługi i informowania klientów.

Projekt „Turystyka w siodle - infrastruktura innowacyjnego i unikatowego produktu turystycznego”

Okres realizacji projektu: lipiec 2010 - kwiecień 2012

Aktualne dane finansowe projektu:

całkowita wartość projektu: 33 321 467 PLN

wartość dofinansowania: 16 184 656 PLN

dofinansowanie z EFRR: 13 756 957,60 PLN

Zakres rzeczowy:

Założeniem projektu jest powstanie infrastruktury profesjonalnego szlaku konnego na terenie województwa łódzkiego. W jego ramach powstają trasy służące do uprawiania rekreacji i turystyki konnej. W szczególności projekt zakłada budowę infrastruktury technicznej szlaku

⁵ Informacja o projekcie: www.torunhanzanadwisla.pl.

konnego, w tym oznakowanie i budowę popasów, koniowiązów, wodopojów, budowę przystanków leśnych oraz specjalnych przejść z sygnalizacją świetlną na skrzyżowaniach szlaku z drogami publicznymi. Ponadto przewidziano budowę infrastruktury informatycznej i nawigacji szlaku, w tym: wykonanie systemu informacyjnego i nawigacyjnego wraz z systemem bezpieczeństwa, w efekcie opracowanie map numerycznych wraz z systemem GPS, który ułatwi poruszanie się po szlaku.

Projekt „Hala Stulecia we Wrocławiu - Centrum Innowacyjności w Architekturze i Budownictwie”

Okres realizacji projektu: listopad 2010 - marzec 2012

Aktualne dane finansowe projektu:

całkowita wartość projektu: 76 160 339,24 PLN

wartość dofinansowania: 32 800 000 PLN

dofinansowanie z EFRR: 27 880 000 PLN

Zakres rzeczowy:

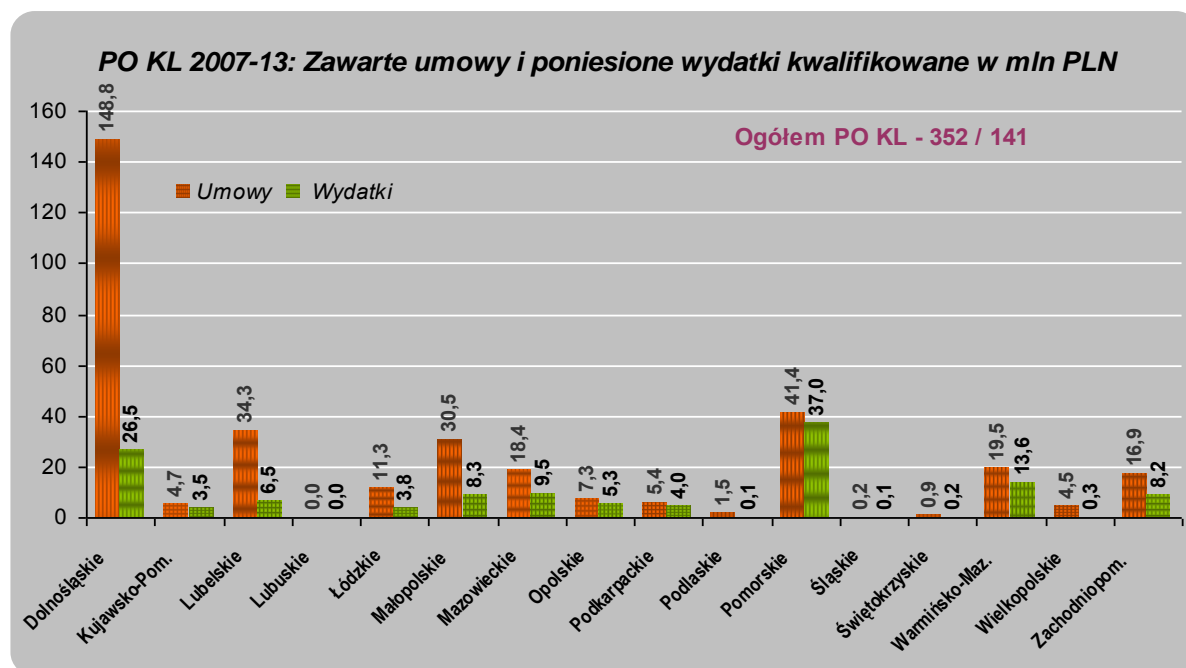
Podstawowym założeniem projektu jest wykorzystanie architektury Hali Stulecia i stworzenie w jego wnętrzu kompleksowego programu turystycznego. Projekt dotyczy modernizacji Hali Stulecia oraz instalację wyposażenia przeznaczonego do uruchomienia multimedialnego programu zwiedzania. Pod główną kopułą Hali powstanie nowoczesna aparatura dla pokazów typu światło, obraz i dźwięk z głównym celem: zapoznania zwiedzających z innowacyjnymi rozwiązaniami wykorzystanymi przez budowniczych Hali Stulecia. Uzupełnieniem programu multimedialnego będzie nowoczesne centrum edukacyjno-rekreacyjne składającego się z 2 elementów:

- sali w kularach Hali przystosowanej do zapoznania turystów z materiałami i technologiami architektoniczno-budowlanymi,
- ścieżki turystyczno-edukacyjnej ukazującej dzieje architektury i budownictwa również w formie detali budowli.

4. Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007 - 2013

Łączna wartość zakontraktowanych w ramach PO KL projektów związanych z turystyką na koniec 2011 r., na podstawie umów o dofinansowanie, kształtuje się na poziomie 352 mln PLN, zaś wartość wydatków kwalifikowanych na podstawie zatwierdzonych wniosków o płatność to kwota ponad 141 mln PLN. W ramach PO KL nie wyodrębniono alokacji na realizację projektów związanych ściśle z komponentem turystyka, dlatego też nie jest możliwe podanie kwot dostępnych środków na dofinansowanie tylko tego typu projektów. Realizowane w PO KL projekty związane z turystyką czy branżą turystyczną (na poziomie regionalnym jak i krajowym) są projektami „miękkimi”, tzn. zapewniają wsparcie poprzez różnego typu szkolenia, kursy, staże, studia, doradztwo, aktywizację oraz ukierunkowanie zawodowe dla beneficjentów zainteresowanych lub związanych z branżą turystyczną.

Wykres 1. Projekty dotyczące turystyki realizowane w PO KL wg. stanu na 31.12.2011 r.

Źródło: Instytucja Zarządzająca POKL.

Wykres 18 przedstawia realizację projektów „turystycznych” w podziale na 16 województw. Jak można zauważyć, na Dolnym Śląsku zakontraktowano najwyższą kwotę – blisko 141 mln PLN, a wydatkowanie również kształtuje się na wysokim poziomie – blisko 27 mln PLN. Na tle pozostałych regionów można wyróżnić również województwo pomorskie, gdzie w ramach projektów realizowanych w obszarze turystyki zakontraktowano ponad 41 mln PLN, zaś wydatkowano 37 mln PLN. Należy podkreślić, iż w województwie lubuskim wg stanu na 31 grudnia 2011 r. nie podpisano żadnej umowy o dofinansowanie realizacji projektu o charakterze turystycznym, a w województwach śląskim i świętokrzyskim ta liczba również jest znikoma.

W związku z faktem, że Instytucja Zarządzająca POKL nie posiada szczegółowych informacji na temat poszczególnych projektów związanych z turystyką, poniżej zaprezentowano krótką informację na temat wybranych trzech projektów.

Przykłady projektów realizowanych w ramach POKL 2007-2013:

Projekt „Model kształcenia w branży gastronomiczno-hotelarskiej połączony z systemem walidacji kwalifikacji i kompetencji formalnych”

Okres realizacji projektu: styczeń 2010 r. - grudzień 2014 r.

Projekt ten realizuje Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Wartość środków zakontraktowanych w ramach niniejszego projektu wynosi blisko 5 mln PLN, zaś wydatkowano na podstawie zatwierdzonych wniosków o płatność kwotę 2,3 mln PLN.

Zakres rzeczowy:

Celem projektu jest wdrożenie nowego modelu kształcenia w branży gastronomiczno-hotelarskiej oraz dostosowanie systemu edukacji do potrzeb rynku pracy w tej branży. W ramach projektu planowane jest wdrożenie programu rozwojowego w 4 placówkach oraz opracowanie nowych programów nauczania.

Projekt „Wanoga od rolnictwa do turystyki”

Okres realizacji projektu: styczeń 2011 r. - grudzień 2012 r.

Projekt realizowany jest w województwie pomorskim przez Kaszubski Uniwersytet Ludowy w ramach Poddziałania 8.1.2. Wartość podpisanej umowy o dofinansowanie wynosi ponad 1,3 mln PLN, zaś kwota wydatków kwalifikowalnych na podstawie zatwierdzonych wniosków o płatność to 697 tys. PLN.

Zakres rzeczowy:

Projekt ma na celu wsparcie szkoleniowo - doradcze dla rolników i domowników z gospodarstw niskotowarowych i przekwalifikowanie ich w zakresie prowadzenia różnych form rekreacji w sektorze turystyki wiejskiej w tym: turystyki konnej, kuchni regionalnej, aktywnych form wypoczynku oraz rękodzieła. Wg danych na koniec 2011 r. 79 osób zakończyło udział w projekcie (docelowo: 160 osób).

Projekt „Wzrost potencjału adaptacyjnego szansą rozwoju Uzdrawisk Świeradowa-Czerniawy i Cieplic”

Okres realizacji projektu: grudzień 2011 r. - listopad 2013 r.

Projekt realizowany w ramach Poddziałania 8.1.1 od którego beneficjentem jest Zakład Szkolenia i Ekspertyz Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego "PETEKS". W ramach projektu zakontraktowano blisko 968 tys. PLN, ale do końca 2011 r. nie wydatkowano jeszcze środków na jego realizację.

Zakres rzeczowy:

Celem głównym projektu jest rozwijanie potencjału adaptacyjnego uzdrawisk poprzez podniesienie lub nabycie kwalifikacji i umiejętności ogólnych kadry zarządzającej i pracowników, znajomości języków obcych niezbędnych do obsługi pacjentów z zagranicy, umiejętności personelu do rozszerzenia oferty świadczonych usług uzdrowiskowych, poziomu jakości obsługi klientów i pacjentów.

5. Działalność promocyjna Ministerstwa Rozwoju Regionalnego w zakresie turystyki

5.1 Konkurs „Polska Pięknieje – 7 Cudów Funduszy Europejskich”

Od 2008 r. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego organizuje konkurs „*Polska Pięknieje – 7 Cudów Funduszy Europejskich*”. Jego celem jest wyłonienie i nagrodzenie najlepszych przedsięwzięć dotyczących rozwoju turystyki, infrastruktury sportowej i rekreacyjnej, zagospodarowania przestrzeni publicznej oraz rewitalizacji, współfinansowanych z Funduszy Europejskich. Poprzez promocję najlepszych przedsięwzięć konkurs pokazuje pozytywny wpływ funduszy europejskich na rozwój Polski i zachodzące w niej zmiany – zarówno w sferze krajobrazu, jak też w sposobie spędzania wolnego czasu przez Polaków.

W 2011 r. w IV edycji Konkursu, główne nagrody przyznawane były w następujących kategoriach:

- Rewitalizacja (obszary miejskie, poprzemysłowe i powojkowe, przestrzeń użytkowa)
- Zabytek
- Produkt promocyjny (np. wydawnictwo, portal, kampania promocyjna)
- Obiekt turystyczny (np. hotel, restauracja, muzeum, centrum kongresowe)
- Turystyka aktywna (np. ścieżki rowerowe, szlaki wodne, szlaki turystyczne, parki)

- rekreacyjne, obiekty sportowo-rekreacyjne)
- Turystyka transgraniczna i międzynarodowa
- Obszary wiejskie (np. agroturystyka, usługi turystyczne, rewitalizacja wsi i obiektów porolniczych).

W roku 2011 do biura konkursowego napłynęło 208 zgłoszeń. Najwięcej projektów przysłano z województw: małopolskiego, śląskiego i dolnośląskiego. Najbardziej zacięta rywalizacja panowała w kategorii Turystyka aktywna (41 projektów), Obiekt turystyczny (39) i Zabytek (26).

W każdej kategorii Kapituła Konkursu nominowała po trzy projekty do nagród głównych, a następnie spośród nich wybrała 7 Cudów Funduszy Europejskich. Wybór nie był łatwy ze względu na dużą liczbę i wysoką jakość zgromadzonych projektów. Kapituła zbierała się trzykrotnie, by dokładnie przeanalizować nadesłane ankiety i wyłonić laureatów. Wszystkie prezentowane w albumie projekty zaliczają się do grona najlepszych praktyk wykorzystania Funduszy Europejskich. Wiele z nich już od dnia otwarcia stało się ważnymi atrakcjami na turystycznej mapie Polski.

Główną nagrodą w każdej kategorii jest statuetka „Polska Pięknieje – 7 Cudów Funduszy Europejskich”, tablica pamiątkowa, dyplom, a także działania promocyjne na skalę ogólnopolską. Corocznie laureaci konkursu ogłaszani są w trakcie organizowanego w Warszawie *Forum Funduszy Europejskich*.

Konkurs ma też swoje wydanie także w sieci internetowej, gdzie zwycięski projekt wybrany jest przez internautów. Nagrodą w konkursie internetowym jest statuetka „Polska Pięknieje – 7 Cudów Funduszy Europejskich”.

Lista laureatów IV edycji konkursu "Polska Pięknieje - 7 Cudów Funduszy Europejskich"

Kategoria: Produkt promocyjny

Tytuł: Lublin Sztuk-Mistrzów – nowy produkt kulturowy i turystyczny oraz promocja wydarzeń artystycznych

Program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013 7.2

Beneficjent: Gmina Lublin

Kategoria: Turystyka aktywna

Tytuł: „Droga Królewska dla niepełnosprawnego turysty”

Program: Małopolski Regionalny Program Operacyjny 3.1

Beneficjent: Gmina Miejska Kraków

Kategoria: Obszary wiejskie

Tytuł: Uruchomienie ośrodka aktywnej rekreacji w Łękuku Małym

Program: Regionalny Program Operacyjny 1.1.9

Beneficjent: Folwark Łękuk Przyłuccy Spółka Jawna

Kategoria: Obiekt turystyczny

Tytuł: Budowa Centrum Nauki Kopernik w Warszawie

Program: Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2007 - 2013 11.2

Beneficjent: Miasto Stołeczne Warszawa

Kategoria: Turystyka transgraniczna i międzynarodowa

Tytuł: „Nieznana Europa“ – rozwój infrastruktury turystycznej pogranicza białorusko-polskiego w obszarze Kanału Augustowskiego i Niemna

Program: Program Sąsiedztwa Polska-Białoruś-Ukraina INTERREG IIIA/TACIS CBC

Beneficjent: Suwalska Izba Rolniczo-Turystyczna

Kategoria: Rewitalizacja

Tytuł: „Przebudowa, rozbudowa i nadbudowa budynku na siedzibę Miejskiej Biblioteki Publicznej w Opolu”

Program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego 5.3

Beneficjent: Miasto Opole

Kategoria: Zabytek

Tytuł: „Nowe Sukiennice. Remont i modernizacja Galerii Sztuki Polskiej XIX wieku w krakowskich Sukiennicach”

Program: EOG Norweski Mechanizm Finansowy PL 0027

Beneficjent: Muzeum Narodowe w Krakowie

Nagroda internautów:

Tytuł: Adaptacja zabytkowych ruin dworu Kossaków wraz z ich otoczeniem w Górkach Wielkich na cele kulturalne

Program: Regionalny Program Operacyjny dla województwa śląskiego na lata 2007-2013 4.1

Beneficjent: Fundacja im. Zofii Kossak

Obecnie trwa ocena wniosków w kolejnej, już V edycji Konkursu. Laureaci zostaną wyłonieni podczas V Forum Funduszy Europejskich w dniach 10-12 maja 2012 r.

Minister właściwy do spraw rozwoju wsi

Wśród priorytetów działań resortu rolnictwa szczególnie ważne jest różnicowanie działalności gospodarczej, w tym rolniczej na obszarach wiejskich. Zagadnienie to ma swoje odzwierciedlenie w Krajowym Planie Strategicznym Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 oraz w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (PROW 2007-2013).

Podstawę realizacji Krajowego Planu Strategicznego, stanowi koncepcja wielofunkcyjności rolnictwa i obszarów wiejskich. Zakłada ona wzmocnienie ekonomiczne gospodarstw rolnych i wzrost konkurencyjności sektora rolno-spożywczego oraz zapewnienie instrumentów na rzecz różnicowania działalności gospodarczej w kierunku pozyskania i stworzenia alternatywnych źródeł dochodów mieszkańców wsi. Przyczyni się ona do polepszenia jakości życia na obszarach wiejskich, jak również będzie stanowić alternatywę dla obecnie dominującej roli obszarów wiejskich, jaką jest produkcja żywności. Ważnym aspektem obszarów wiejskich w Polsce jest ich rola w zachowaniu i odtwarzaniu walorów krajobrazowych oraz zasobów przyrody. Jedną z działalności gospodarczych, która rozwinęła się najbardziej na obszarach wiejskich jest działalność agroturystyczna.

Cele i priorytety określone w Krajowym Planie Strategicznym dla obszarów wiejskich są realizowane w Polsce w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. Łączna kwota środków na Program w latach 2007-2013 wyniesie ponad 17 mld

euro, z czego ponad 13 mld euro będzie pochodzić z budżetu UE (Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich).

W ramach PROW 2007-2013 przewidziano do realizacji dwa działania osi 3 *Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej* bezpośrednio skierowane na rozwój usług turystycznych oraz związanych ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem:

- *Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej* zostało uruchomione w 2008 roku. Od 2008 r. - 2010 r. ogłoszono po jednym naborze wniosków w danym roku. W 2011 roku były ogłoszone dwa nabory, które trwały od 27 września - 14 października oraz 17 października - 4 listopada. W ramach naborów w 2011 roku złożono 12 297 wniosków. Do dnia 31 grudnia 2011 r. podpisano 11 umów. Realizacja działania ma stworzyć warunki dla zrównoważonego rozwoju ekonomiczno-społecznego obszarów wiejskich przez udzielanie pomocy na podejmowanie lub rozwijanie przez rolników, domowników i małżonków rolników, dodatkowej działalności pozarolniczej w zakresie produkcji lub usług. Pomoc przyznaje się m.in. na inwestycje związane z wynajmowaniem pokoi w budynku mieszkalnym oraz sprzedażą posiłków domowych lub świadczeniem innych usług związanych z pobytem turystów w gospodarstwie rolnym. Budżet działania na cały okres programowania 2007-2013 wynosi ponad 345 mln euro.
- *Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw* – pierwsze wnioski można było składać w maju 2009 r. Kolejne na przełomie czerwca i lipca 2010 r. W 2011 roku przyjmowano wnioski w dniach 26 września – 7 października. Podczas ostatniego naboru złożono 15 731 wniosków. Na dzień 31 grudnia 2011 r. zawarto 2 umowy. Celem działania jest wzrost konkurencyjności gospodarczej obszarów wiejskich oraz rozwój przedsiębiorczości i rynku pracy. Pomocy udziela się podmiotom z tytułu inwestycji związanych z tworzeniem lub rozwojem mikroprzedsiębiorstw, działających m.in. w zakresie usług turystycznych oraz związanych ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem. Beneficjenci z naboru ogłoszonego w 2011 r. mogli otrzymać do 300 tys. zł za stworzenie co najmniej 3 miejsc pracy. Budżet działania na cały okres programowania wynosi ponad 1 mld euro.

Wzrost atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej obszarów wiejskich jest wspierany także w ramach:

- działania osi 3 *Odnowa i rozwój wsi*. Terminy naboru wniosków są różne w zależności od województw. Limit środków dla działania na lata 2007-2013 wynosi ponad 589 mln euro (w tym EFRROW ponad 442 mln euro). W ramach działania najczęściej realizowane są projekty dotyczące budowy, przebudowy, remontu lub wyposażenia obiektów infrastruktury publicznej, zaspokajania potrzeb społecznych w zakresie turystyki, zachowania dziedzictwa kulturowego, zaspokajania potrzeb społecznych w zakresie sportu i rekreacji,
- działania osi 4 *Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju*. Całkowity limit środków dla działania na okres programowania 2007-2013 wynosi ponad 620 mln euro (w tym EFRROW ponad 496 mln euro). W ramach działania realizowane są w/w działania osi 3 oraz inne projekty zwane „małymi projektami”, które przyczyniają się do poprawy jakości życia lub różnicowania działalności gospodarczej na obszarze działania LGD. Działanie ma na celu umożliwienie mieszkańcom obszaru objętego lokalną strategią rozwoju (LSR) realizacji projektów w ramach tej strategii.

Działania Leader są realizowane przez samorządy województw i te podmioty są dysponentami środków, tak więc samorządy województw mogą kreować politykę rozwoju turystyki wiejskiej i ją wspierać.

W dniach 15-17 kwietnia 2011 r., już po raz trzeci, odbyły się w Kielcach Międzynarodowe Targi Turystyki Wiejskiej i Agroturystyki AGRORTAVEL. Organizatorami tego wydarzenia byli Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi wraz z Ministrem Sportu i Turystyki oraz Marszałkiem Województwa Świętokrzyskiego. W ramach III Międzynarodowych Targów Turystyki Wiejskiej i Agroturystyki AGROTRAVEL, odbyła się konferencja nt. „*Wiejski produkt turystyczny – doświadczenia i wyzwania*”. W spotkaniu wzięło udział ponad 350 osób.

W 2011 roku na zlecenie Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi:

- opracowano i wydano publikację „*Dobre praktyki w zakresie rozwoju turystyki i agroturystyki w oparciu o PROW 2007-2013*”. Opracowanie zawiera przykłady dobrych praktyk w zakresie rozwoju turystyki i agroturystyki, które przez swoją wartość oraz innowacyjność w znaczący sposób podnoszą jakość oferowanych usług turystycznych na obszarach wiejskich, a także czynią te obszary atrakcyjnymi turystycznie. Publikacja została wydana w nakładzie 1 000 egzemplarzy.
- przeprowadzono cykl:
 - sześciu trzydniowych szkoleń warsztatowych pod nazwą „*Budowa sieciowego produktu turystyki wiejskiej - wsparcie PROW 2007-2013 dla rozwoju turystyki na obszarach wiejskich*”,
 - dwóch trzydniowych szkoleń pod nazwą „*Marketing zintegrowanego, sieciowego produktu turystyki wiejskiej w ramach działań PROW 2007 – 2013*”. Głównym celem szkoleń było przekazanie przedstawicielom różnych środowisk zawodowych i społecznych, uczestniczących w różnych formach turystyki na obszarach wiejskich, wiedzy z danego obszaru tematycznego oraz możliwości wsparcia finansowego jakie tworzy PROW 2007 – 2013 w zakresie rozwoju usług turystycznych oraz związanych ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem,
 - zorganizowano konferencję pn. „*Partnerstwo dla turystyki wiejskiej – doświadczenia i wyzwania*”. Głównym celem przedsięwzięcia była diagnoza i analiza struktur organizacyjnych funkcjonujących w obszarze turystyki wiejskiej, przekazanie doświadczeń i dobrych praktyk współpracy w rozwoju turystyki wiejskiej na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym i międzynarodowym.
Konferencji towarzyszyło wydawnictwo pt. „*Partnerstwo dla turystyki wiejskiej*”, prezentujące dobre przykłady działań partnerskich w zakresie turystyki wiejskiej w Polsce na przestrzeni ostatnich 15 lat. Publikacja upowszechnia dobre praktyki współpracy w zakresie budowania oferty i produktów turystycznych, kształtowania jakości turystyki wiejskiej, zarządzania, organizacji, tworzenia innowacyjnych rozwiązań organizacyjnych. Książka została wydana w nakładzie 400 egzemplarzy.

Podległe ministrowi rolnictwa Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie, Oddział w Krakowie zorganizowało XIV Ogólnopolskie Sympozjum Agroturystyczne „*Turystyka wiejska – społeczny wymiar w ekonomicznym kontekście*”, na którym została podjęta tematyka społecznego wymiaru turystyki i przedsięwzięć z zakresu infrastruktury społecznej

zrealizowanych w ramach osi 3. i 4. PROW 2007-2013. Sympozjum, organizowane w cyklu 2 letnim jest okazją do spotkania środowiska agroturystycznego oraz wymiany doświadczeń pomiędzy uczestnikami. Jest także okazją do poznania nowych produktów turystyki wiejskiej oraz trendów w tym sektorze gospodarki.

W 2011 roku, z obopólnym udziałem, udało się stworzyć pozaformalną platformę współpracy wszystkich podmiotów, które działają w obszarze turystyki wiejskiej. Dzięki temu projektowane działania są skoordynowane, występuje konstruktywna wymiana poglądów ekspertów, przedstawicieli instytucji rządowych oraz sektora non-profit. Przyczynia się to do skuteczniejszego przepływu informacji, diagnozowania problemów oraz monitorowania podejmowanych działań, które będą miały wpływ na budowanie ciekawej oferty i produktów turystycznych, kształtowanie jakości turystyki wiejskiej, zarządzanie organizacją i tworzenie innowacyjnych rozwiązań organizacyjnych.

Minister właściwy do spraw środowiska, do spraw gospodarki wodnej

1. Prowadzenie spraw z zakresu trwale zrównoważonego wykorzystania złóż kopalin

W 2011 r. do zadań Ministra Środowiska mających bezpośredni wpływ na rozwój turystyki należało koncesjonowanie działalności gospodarczej w zakresie poszukiwania, rozpoznawania i wydobywania kopalin leczniczych (borowina) oraz wód leczniczych i termalnych. Złoża tych kopalin stanowią bazę dla uzdrowisk i innych ośrodków rehabilitacyjno - wypoczynkowych oraz SPA, wspierając tym samym rozwój turystyki uzdrowiskowej i turystyki typu wellness. Działalność polegająca na rozpoznawaniu nowych złóż wód leczniczych i termalnych cieszyła się w 2011 r. dużym zainteresowaniem, co przełożyło się na liczbę udzielonych koncesji. Na podstawie przepisów ustawy - Prawo geologiczne i górnicze w ub. roku Minister Środowiska udzielił 16 nowych koncesji, w tym 5 na rozpoznawanie wód leczniczych, 7 na rozpoznawanie wód termalnych, 2 na wydobywanie wód leczniczych i 2 na wydobywanie wód termalnych.

Pośredni wpływ na rozwój turystyki może mieć również zrównoważone wykorzystywanie złóż kopalin innych niż kopaliny lecznicze. Realizacja idei zrównoważonego wykorzystania zasobów złóż kopalin to nie tylko tworzenie warunków ochrony i racjonalna gospodarka surowcami mineralnymi, gwarantująca bezpieczeństwo energetyczne oraz zaspokojenie innych potrzeb gospodarczych kraju. Zrównoważone wykorzystywanie zasobów to również minimalizowanie negatywnego wpływu na środowisko oraz stosowanie nowoczesnych technologii zapewniających odpowiednią efektywność pozyskiwania surowców, właściwy stopień ich wykorzystania zarówno na etapie wydobywania jak i przetwarzania. Istotnym elementem w procesie korzystania z zasobów złóż kopalin jest zapewnienie właściwej rekultywacji gruntów po działalności górniczej. Niejednokrotnie tereny takie, poprzez zagospodarowanie wyrobisk poeksploatacyjnych w kierunku wodnym, zyskują walory rekreacyjne i stają się atrakcyjnymi obiektami turystyczno-rekreacyjnymi.

Minister Środowiska w 2011 r. prowadził kontynuację przedsięwzięć z lat poprzednich w zakresie georóżnorodności. Obejmowały one dokumentowanie i inwentaryzowanie najciekawszych obiektów geologicznych w obrębie całego kraju, mających służyć zarządzaniu dziedzictwem geologicznym poprzez budowanie podstaw do turystycznego zagospodarowania terenu, tworzenia i udostępniania nowych atrakcji, tj. geoparki czy ścieżki geoturystyczne.

Idea tworzenia geoparku ma na celu ochronę dziedzictwa geologicznego poprzez efektywne zabezpieczenie stanowisk geologicznych oraz propagowanie ich funkcji turystycznych i edukacyjnych w zakresie nauk o Ziemi. W dniu 17 września 2011 r. podczas X Sesji Międzynarodowej Konferencji Europejskiej Sieci Geoparków odbywającej się w Langesund w Norwegii powołany został pierwszy w Polsce Geopark Europejski. Wyróżnieniem tym uhonorowany został Geopark Łuk Mużakowa, którego wybitne walory świata abiotycznego docenione zostały na szczeblu ogólnopolskim w 2009 r., poprzez nadanie mu rangi Geoparku Krajowego w ramach współpracy Ministerstwa Środowiska oraz Ministerstwa Sportu i Turystyki. Włączenie polskiej części Łuku Mużakowa w struktury Europejskiej Sieci Geoparków znakomicie podkreśla wartość polskiej przyrody nieożywionej na arenie międzynarodowej oraz zapewnia jej szeroką promocję w świecie. Wydarzenie to potwierdza jednocześnie słuszność podejmowanych międzyresortowych działań koncentrujących się na promocji geologii w celu rozwoju turystyki, pokazuje bowiem, że unikatowe dziedzictwo geologiczne Polski zasługuje na wyeksponowanie na geoturystycznej mapie świata.

Z myślą o aktywnym promowaniu geologii zrealizowany został projekt tablic edukacyjno-geoturystycznych - „GeoTropy”. Ich zadaniem jest rozbudzenie zainteresowania przyrodą nieożywioną, poprzez informowanie w języku niespecjalistycznym o tym: kiedy, dlaczego i w jaki sposób powstały fascynujące różnorodnością oraz niepowtarzalnością elementy dziedzictwa geologicznego. Przedsięwzięcie to wychodzi naprzeciw władzom samorządowym, podmiotom gospodarczym, ośrodkom kulturalnym i edukacyjnym oraz organizacjom turystycznym, które ukierunkowane są na rozwój turystyczny swojego regionu i chcą wyeksponować walory budowy geologicznej jako atrakcję turystyczną.

Kolejnym przedsięwzięciem podkreślającym walory przyrody nieożywionej był konkurs fotograficzny „Geologia w obiektywie” zorganizowany przez Muzeum Ziemi w Warszawie w okresie od 15 marca 2011 r. do 30 sierpnia 2011 r. Przedsięwzięcie to objęte zostało honorowym patronatem Głównego Geologa Kraju, będącego jednocześnie pomysłodawcą przedmiotowego konkursu. Myślą przewodnią konkursu było zwrócenie uwagi na niezwykle walory obiektów geologicznych w naszym kraju, często zresztą mało znanych oraz związki geologii z życiem codziennym. Przedsięwzięcie wzbudziło duże zainteresowanie, a o tytuł najlepszej fotografii ubiegało się ponad trzysta prac w pięciu kategoriach tematycznych: geoturystyka, świat zaklęty w kamieniu, współczesne procesy geologiczne, górnictwo wczoraj i dziś oraz geologia w wielkim mieście. Pokłosiem konkursu stała się, zaprezentowana w Muzeum Ziemi wystawa prac konkursowych, idealnie wpisująca się w główny nurt przedsięwzięć artystycznych prezentowanych w Muzeum pod nazwą „Natura-sztuka”, ukazujących za pomocą różnych środków wyrazu, bardzo osobiste rezultaty inspiracji przyrodą. Najbardziej interesujące zdjęcia, prezentujące wyjątkowe spojrzenie na geologię stały się inspiracją do wydania albumu fotograficznego „Geologia w obiektywie”.

2. Inicjowanie, opracowywanie i monitorowanie rozwiązań planistycznych i techniczno-technologicznych, kształtujących i wspomagających ochronę środowiska w Polsce

Minister Środowiska wspólnie z Ministrem Gospodarki przygotowywali w 2011 r. projekt Strategii Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko. Jeden z kierunków interwencji dokumentu poruszać będzie sprawy związane z uporządkowaniem zarządzania przestrzenią. Ponieważ przestrzeń jest zasobem ograniczonym, a wykorzystanie wszystkich zasobów środowiska odbywa się w wymiarze przestrzennym, właściwy system planowania przestrzennego ma podstawowe znaczenie dla skutecznej realizacji ochrony środowiska.

Dokument poruszać będzie również sprawy związane z tworzeniem warunków dla rekreacji oraz rozwoju i uprawiania turystyki.

3. Ustalanie standardów emisyjnych i standardów jakości środowiska oraz zasad ich monitorowania

W zakresie ustalenia standardów emisyjnych i standardów jakości powietrza oraz zasad ich monitorowania w ramach ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.) Minister Środowiska wydał 22 kwietnia 2011 r. rozporządzenie w sprawie standardów emisyjnych z instalacji (Dz. U. z 2011 r. Nr 95, poz. 558), które wraz z pozostałymi obowiązującymi aktami wykonawczymi do ustawy regulują przedmiotowe kwestie.

Na podstawie tych aktów normatywnych w 2011 r. jednostki samorządu terytorialnego wydawały pozwolenia na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza oraz pozwolenia zintegrowane. Przepisy te stanowiły także podstawę przeprowadzania oceny jakości powietrza w strefach i realizowania działań naprawczych określonych w programach ochrony powietrza w przypadkach, gdy jakość powietrza była nieodpowiednia. Wszelkie działania w prowadzone w tym kierunku przyczyniają się do nie tylko do poprawy stanu środowiska ale również mają pozytywny wpływ na rozwój turystyki na obszarze kraju.

4. Prowadzenie spraw z zakresu organizowania i funkcjonowania sieci Natura 2000

Obszary cenne przyrodniczo na terenie Unii Europejskiej w znakomitej większości zostały zakwalifikowane jako obszary sieci Natura 2000. Odpowiedzialna za sieć Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska jest jednocześnie odpowiedzialna za jej promocję. W roku 2011 podjęto działania mające na celu opracowanie i przygotowanie nowego portalu nt. Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000. Przygotowywany serwis będzie składał się z trzech zasadniczych części: informacyjnej, bazodanowej oraz społecznościowej.

1. „WIEM” – część informacyjna zawierająca wszystkie podstawowe informacje na temat Sieci. Zakładka będzie miała charakter edukacyjny.
2. „ROZUMIEM” – część bazodanowa, która pozwoli na przeglądanie oraz wyszukiwanie wszystkich obszarów objętych Europejską Siecią Ekologiczną Natura 2000. W tej części dostępne będą mapy oraz SDF jak również biblioteka z bazą wiedzy na temat Sieci, w następujących kategoriach:
 - Publikacje, raporty, badania
 - Akty prawne: zbiór dyrektyw, ustaw i rozporządzeń
 - Poradniki
 - Biuletyny
 - Multimedia
3. „LUBIĘ” – część społecznościowa skupiająca miłośników polskiej przyrody, turystyki przyrodniczej oraz fotografii. W tej części serwisu użytkownicy będą mogli zapoznać się z walorami turystycznymi obszarów Natura 2000 oraz zaplanować wyjście w teren. Funkcjonalność tej części będzie pozwalała na dodawanie swoich propozycji ścieżek edukacyjnych, dodawanie zdjęć oraz plików multimedialnych. Elementem części „LUBIĘ” będzie także Baza ekspertów pod nazwą „Oko w oko”, a w niej zaplanowane rozmowy z ekspertami z różnych dziedzin (botanicy, dendrolodzy, ornitologowie, biologowie itp.).

Jednocześnie do działań mających wpływ na rozwój turystyki w zakresie realizacji programu Natura 2000 można dołączyć:

- zorganizowanie 30 obozów ekologicznych na obszarach Natura 2000,
- wydanie i promocja przewodnika ze ścieżkami wytyczonymi przez studentów oraz przygotowanie „info kodów” do ściągnięcia na komórkę,
- realizacja 12 filmików z obozów (dodatkowo zdjęcia, plakaty),
- promocja N2000 m.in. jako ciekawego miejsca dla rozwoju turystyki i niebanalnej aktywności sportowej w ramach kampanii "Natura 2000. Poczuj to!";
- utworzenie i bieżąca aktualizacji strony www, facebook, artykuły w prasie i internecie nt. obozów i najważniejszych wydarzeń na obszarach Natura 2000.

Ponadto Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska przeprowadziła wiosną 2011 r. opiniowanie dokumentu z właściwymi miejscowo radami gmin dot. powstania nowych obszarów Natura 2000. Tym samym przedstawiciele samorządów lokalnych zostali poinformowani o planowanych nowych obszarach Natura 2000, które mogą być promowane jako miejsca o wysokich walorach turystycznych, co z kolei może wpłynąć na rozwój turystyki na tych terenach.

5. Prowadzenie spraw z zakresu nadzoru Ministra nad parkami narodowymi, w tym nad inwestycjami realizowanymi przez parki narodowe

Do działań mających wpływ na rozwój turystyki podejmowanych w parkach krajobrazowych w 2011 r. zaliczyć można, m. in. wyznaczanie oraz modernizację ścieżek dydaktycznych (przyrodniczo-edukacyjnych), prace związane z bieżącym oznakowaniem ścieżek turystycznych i rowerowych, bieżący remont infrastruktury turystycznej, a także szeroko zakrojoną działalność edukacyjną, w tym: propagowanie przyjaznych form turystyki poprzez wydawanie folderów edukacyjnych z trasami ścieżek dydaktycznych, inicjowanie dni otwartych w parkach krajobrazowych, czy też promocję turystyki podczas festynów, imprez okolicznościowych oraz zajęć stacjonarnych (prelekcji). W parkach krajobrazowych organizowane są także rodzinne rajdy terenowe szlakami parków, rajdy edukacyjne, spływy kajakowe, wycieczki rowerowe lub konne a także wyznaczane specjalne zimowe szlaki turystyczne.

Działania mające wpływ na rozwój turystyki podejmowane są również w granicach wybranych rezerwatów przyrody, których cele ochrony nie wykluczają z góry udostępnienia edukacyjnego, rekreacyjnego, turystycznego oraz sportowego danego obiektu. Działania te polegają w głównej mierze na wyznaczaniu tras oraz ścieżek udostępnionych do ruchu, znakowaniu tych tras i ścieżek, czy też ustawianiu tablic edukacyjnych.

W niektórych rezerwach lokalizowane są ponadto wieże widokowe dla turystów, obserwatorów ptaków itp. Wyznaczanie w granicach rezerwatów przyrody szlaków udostępnionych ma na celu w głównej mierze ukierunkowanie ruchu turystycznego, co z jednej strony pozwala poznać się turystom z charakterystycznymi dla danego rezerwatu elementami, a z drugiej – wpływa na ograniczenie antropopresji na obszarach szczególnie cennych pod względem przyrodniczym.

6. Kształtowanie ochrony i racjonalnego wykorzystania zasobów wodnych, utrzymanie śródlądowych wód powierzchniowych, stanowiących własność Skarbu Państwa, wraz z infrastrukturą techniczną oraz prowadzenie nadzoru nad realizacją zadań z zakresu budowy, modernizacji i utrzymania śródlądowych dróg wodnych.

Dla potrzeb wdrażania dyrektywy 2000/60/WE ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej, w 2011 r. po raz pierwszy zostały opracowane i zatwierdzone przez Radę Ministrów plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy. Dokumenty te oprócz podsumowania działań zapisanych w programie wodno

-środowiskowym kraju, zgodnie z wymaganiami art. 6 dyrektywy ww. zawierają między innymi informacje, wraz z mapami, o wyznaczonych obszarach chronionych, w szczególności wykaz części wód przeznaczonych do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych.

W sferze utrzymania i modernizacji śródlądowych dróg wodnych i ich infrastruktury technicznej, służącej do żeglugowego korzystania z wód, w 2011 roku podjęto i prowadzono szereg działań o charakterze inwestycyjnym na drogach wodnych, w celu poprawy warunków uprawiania żeglugi oraz rozwoju turystyki wodnej. Do przedsięwzięć o znaczeniu dla rozwoju turystyki wodnej, realizowanych w 2011r., zaliczyć należy zadania, których celem jest:

- podniesienie standardu funkcjonalności śródlądowych dróg wodnych i urządzeń hydrotechnicznych, intensywnie eksploatowanych przez uprawiających turystykę wodną,
- zwiększenie dostępności szlaków wodnych, poprzez budowę, remonty lub przebudowę ich infrastruktury

Realizowanymi zadaniami były:

- prace remontowe na Kanale Augustowskim (udrożnienie Kanału na długości blisko 8 km),
- rewitalizacja Kanału Elbląskiego (poprawa funkcjonalności toru wodnego Kanału poprzez jego odmulenie oraz renowacja pięciu jego zabytkowych pochylni żeglugowych oraz przebudowa i automatyzacja czterech śluz),
- przygotowanie dokumentacji do realizacji projektów, ujętych w regionalnych programach operacyjnych dotyczących dróg wodnych w aspektach rozwoju gospodarczego i regionalnego, związanych z żeglugą i turystyką wodną (remont śluz).

Oprócz wymienionych powyżej działań, mających na celu poprawę warunków do turystycznego korzystania z dróg wodnych, realizowano również zadania inwestycyjne na drogach wodnych, użytkowanych do zawodowego przewozu ładunków, z których to dróg korzystają bez żadnych ograniczeń uprawiający turystykę wodną. Ważniejszymi realizowanymi zadaniami były: „Modernizacja śluz odrzańskich na odcinku będącym w zarządzie RZGW Gliwice i w zarządzie RZGW we Wrocławiu – przystosowanie do III klasy drogi wodnej”. Realizowano roboty budowlane na śluzie Dzierżno na Kanale Gliwickim oraz prace modernizacyjne na śluzach Dobrzeń i Janowice, zlokalizowanych na górnej Odrze skanalizowanej. Zadania te są ujęte w POIiŚ, oś VII, działanie 7.5: Poprawa stanu śródlądowych dróg wodnych.

Minister właściwy do spraw wewnętrznych

Mając na uwadze konieczność zapewnienia bezpieczeństwa osobom przebywającym w górach, pływającym, kąpiącym się lub uprawiającym sporty wodne, w 2011 r. podobnie jak w latach poprzednich, zlecono do realizacji zadania z zakresu ratownictwa górskiego i wodnego organizacjom pozarządowym, do których statutowych celów należy organizowanie pomocy i ratowaniem osób, które uległy wypadkowi lub są narażone na niebezpieczeństwo utraty życia lub zdrowia w górach lub na obszarach wodnych. Na cel ten wykorzystano środki finansowe zarezerwowane w ustawie budżetowej na ratownictwo górskie i wodne. Wysokość przekazanych środków finansowych poszczególnym organizacjom oraz cel na jaki zostały przeznaczone ilustruje poniższe zestawienie:

L.p.	Przedmiot umowy	Zleceniobiorca	Termin realizacji	Wartość umowy	w tym wydatki bieżące	w tym wydatki inwest.
1	Organizowanie pomocy, zapewnienie gotowości ratowniczej oraz ratowanie osób, które uległy wypadkowi lub są narażone na utratę życia lub zdrowia w Tatrach i paśmie Spisko-Gubałowskim, oraz prowadzenie ratownictwa z użyciem śmigłowca ratowniczego TOPR w szczególności na obszarach górskich południowej Małopolski na wezwanie innych służb	TOPR	styczeń-grudzień 2011 rok	3 600 000	3 235 000	365 000
2	Organizowanie pomocy oraz ratowanie osób, które uległy wypadkowi lub są narażone na niebezpieczeństwo utraty życia lub zdrowia na wodach Jeziora Śniardwy i sąsiednich akwenach Wielkich Jezior Mazurskich oraz podniesienie sprawności funkcjonowania służby ratowniczej na Jeziorze	MSR	styczeń-grudzień 2011 rok	211 000	135 000	76 000
3	Organizowanie pomocy oraz ratowanie osób, które uległy wypadkowi lub są narażone na niebezpieczeństwo utraty życia lub zdrowia na wodach.	Mazurskie WOPR	styczeń-grudzień 2011 rok	318 000	318 000	
4	Organizowanie pomocy oraz ratowanie osób, które uległy wypadkowi lub są narażone na niebezpieczeństwo utraty życia lub zdrowia na wodach.	Suwalskie WOPR	styczeń-grudzień 2011 rok	41 000	41 000	
5	Organizowanie pomocy, zapewnienie gotowości ratowniczej oraz ratowanie osób, które uległy wypadkowi lub są narażone na utratę życia lub zdrowia w górach na terenie Polski południowej	GOPR	styczeń-grudzień 2011 rok	6 250 000	6 050 000	200 000
6	Organizowanie pomocy oraz ratowanie osób, które uległy wypadkowi lub są narażone na niebezpieczeństwo utraty życia lub zdrowia na wodach.	WOPR	styczeń-grudzień 2011 rok	665 000	665 000	
7	Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa osób, które uległy wypadkowi w wodzie poprzez podniesienie wiedzy i umiejętności zawodowych ratowników WOPR w zakresie udzielania kwalifikowanej pierwszej pomocy.	WOPR Województwa Mazowieckiego	1 maja - 10 grudzień 2011 rok	70 000	70 000	
8	Podniesienie poziomu bezpieczeństwa osób kąpiących się i wypoczywających nad wodą poprzez wyposażenie Środowiskowo – Lekarskiego WOPR w profesjonalny sprzęt ratowniczy.	Środowiskowo-Lekarskie WOPR	15 lutego - 31 października 2011 rok	67 000		67 000
9	Organizowanie pomocy oraz ratowanie osób, które uległy wypadkowi lub są narażone na niebezpieczeństwo utraty życia lub zdrowia na wodach poprzez zapewnienie gotowości ratowniczej i organizację działalności ratowniczej na obszarze jeziora Zegrzyńskiego.	Legionowskie WOPR	styczeń-grudzień 2011 rok	42 000		42 000
10	Zakupy sprzętu do organizowania pomocy oraz ratowania osób, które uległy wypadkowi lub są narażone na niebezpieczeństwo utraty życia lub zdrowia na wodach.	WOPR	1 kwietnia - 31 października 2011 rok	985 000		985 000
			Razem	12 249 000	10 514 000	1 735 000

W związku z uchwaleniem ustaw regulujących kwestie związane z wykonywaniem ratownictwa górskiego i wodnego w Polsce, tj. ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 r. *o bezpieczeństwie i ratownictwie w górach i na zorganizowanych terenach narciarskich* (Dz.U. Nr 208, poz. 1241) oraz ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 r. *o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych* (Dz.U. Nr 208, poz. 1240), w 2011 r. w Ministerstwie trwały prace nad przygotowaniem aktów wykonawczych do ww. ustaw.

Wnioski wynikające z dotychczasowych działań w trakcie sytuacji kryzysowych wskazują na konieczność podjęcia kompleksowych działań w zakresie dalszego usprawniania struktur zarządzania kryzysowego. W związku z powyższym w dokumentach strategicznych podejmowana jest tematyka usprawnienia działania struktur zarządzania kryzysowego na każdym poziomie w całym kraju, wzmocnienia koordynacji działań (w tym poprawa procedur wymiany informacji pomiędzy ośrodkami operacyjno-ratowniczymi i dyspozytorskimi podmiotów ratowniczych, wojewódzkimi centrami zarządzania kryzysowego a szczeblem centralnym), wzmocnienia gotowości i zapobiegania zagrożeniom oraz monitorowania, zapobiegania i usuwania skutków zagrożeń dla bezpieczeństwa powszechnego, spowodowanych przez siły natury i działalność człowieka (w tym działania prewencyjne, edukacyjne, badawcze i prace rozwojowe, rozbudowę i zabezpieczenie odpowiednio przygotowanej infrastruktury, planowanie przestrzenne oraz czynne włączenie obywateli do zapobiegania zagrożeniom).

W 2011 r. kontynuowane były prace nad budową systemu powiadamiania ratunkowego. Zakończono prace we wszystkich 17-stu wojewódzkich centrach powiadamiania ratunkowego, w których odbierane będą zgłoszenia kierowane na numer alarmowy 112. Zatrudniono i przeszkolono operatorów w liczbie umożliwiającej odbieranie zgłoszeń alarmowych na terenie miast wojewódzkich. Aktualnie trwa testowanie systemu.

Ponadto kontynuowano prace związane z budową ogólnopolskiej sieci teleinformatycznej na potrzeby obsługi numeru alarmowego 112 (OST 112). Efektem jest podłączenie 112 jednostek, w tym:

- 17 lokalizacji wskazanych jako siedziby wojewódzkich centrów powiadamiania ratunkowego i centrów powiadamiania ratunkowego,
- 50 jednostek komend wojewódzki/miejskich Państwowej Straży Pożarnej,
- 30 lokalizacji państwowego ratownictwa medycznego,
- 15 lokalizacji wojewódzkich centrów zarządzania kryzysowego.

Działania w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa turystom w 2011 r. prowadzili również przedstawiciele pionu kontrolno – rozpoznawczego Komendy Głównej Państwowej Straży Pożarnej. Działania te polegały na:

- przeprowadzaniu czynności kontrolno-rozpoznawczych w celu sprawdzania zabezpieczeń przeciwpożarowych oraz występowania miejscowych zagrożeń w bazach wypoczynkowych, w szczególności w miejscach pobytu dzieci i młodzieży,
- podejmowaniu działań związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa uczestnikom imprez masowych poprzez prowadzenie czynności kontrolno – rozpoznawczych, opiniowanie planów zabezpieczenia imprez masowych, bądź uczestniczenie w ich zabezpieczeniu,
- prowadzeniu czynności kontrolno-rozpoznawczych w obiektach, w których świadczone są usługi turystyczne, wykorzystywanych m.in. na potrzeby zaszerogowania obiektu hotelarskiego do określonego rodzaju,

- prowadzeniu kontroli uzgadniania projektów budowlanych obiektów służących turystyce pod względem ochrony przeciwpożarowej oraz czynności odbiorowych przed przystąpieniem do użytkowania tych obiektów - w trybie art. 56 ustawy z dnia 7 lipca 1997 r. - Prawo budowlane,
- sprawdzaniu stanu przestrzegania przepisów przeciwpożarowych na terenach leśnych; współdziałanie w kontrolach kąpielisk i innych akwenów oraz zabezpieczenie miejsc zabaw, placów na których przebywają dzieci i młodzież – prowadzenie działań w tym zakresie przy współdziałaniu przedstawicieli Policji, Policji Wodnej, WOPR, Sanepidu, Straży Leśnej, Straży Miejskiej oraz urzędów gmin,
- współpracy z lokalnymi mediami w zakresie przekazywania informacji o zachowaniu podstawowych zasad bezpieczeństwa w trakcie wypoczynku - współpraca z lokalnymi rozgłościami radiowymi i telewizyjnymi oraz prasą, aktualizacja własnych stron internetowych komend wojewódzkich i powiatowych PSP w zakresie tematyki dotyczącej bezpieczeństwa w trakcie letniego wypoczynku.

W 2011 roku trwał także proces „Rozbudowy sieci jednostek Krajowego Systemu Ratowniczo – Gaśniczego (KSRG)”, do którego w tym roku włączono 61 jednostek ochotniczych straży pożarnych. Na dzień 31 grudnia 2011 roku w KSRG funkcjonuje 3875 jednostek. Rozbudowa sieci jednostek KSRG pozwala na skrócenie czasu dojazdu do miejsca zdarzenia oraz zapewnienia jak najszybszej profesjonalnej pomocy osobom poszkodowanym.

W celu sprawdzenia skuteczności działania oraz obowiązujących procedur przeprowadzono cztery regionalne ćwiczenia oraz jedno międzynarodowe udoskonalające organizację i funkcjonowanie zasobów ratowniczych centralnego odvodu operacyjnego. Na szczeblu centralnym, wojewódzkim i powiatowym przeprowadzono ćwiczenia zgrywające min. z WOPR, GOPR, TOPR i innymi jednostkami włączonymi do KSRG oraz Lotniczym Pogotowiem Ratunkowym.

Uruchomiono i zmodernizowano radiową sieć zwiększonego zasięgu UKF pod kątem Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej EURO 2012.

Także Policja w 2011 r. czynnie współuczestniczyła w rozwoju turystyki, poprzez podejmowanie inicjatyw w celu zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego, w szczególności w sezonie letnim i zimowym.

Wzorem lat ubiegłych – w sezonie zimowym 2010/2011 – na zorganizowanych terenach narciarskich organizowana była służba patrolowa. Dotyczyło to w pięciu województw, tj.:

- małopolskiego – Jaworzyna Krynicka, „Dwie Doliny” w Piwnicznej – Zdroju, Kasprowy Wierch, Szymoszkowa, Białka Tatrzańska, Jurgów, Harenda, Nosal, Witów – Ski, Bukowina Tatrzańska, Małe Ciche, Koziniec, Zarabie – Sport, Laskowa – Kamionna, Limanowa – Ski, Śnieżycza, Lubomierz – Ski,
- śląskiego – Szczyrk, Korbielów, Wisła, Ustroń;
- podkarpackiego – Przemyśl, Krosno, Rzeszów, Ustrzyki Dolne, Sanok, Lesko, Jasło, Nisko, Łańcut,
- dolnośląskiego – Karpacz, Szklarska Poręba, Dziwiszów, Wielka Sowa, Jugów Park, Zieleniec, Czarna Góra, Stóg Izerski;
- łódzkiego – Kamięńsk „Góra Kamięńsk”.

Do podstawowych zadań realizowanych przez Policję na zorganizowanych terenach narciarskich należało w szczególności :

- zapobieganie zachowaniom mogącym stanowić zagrożenie dla bezpieczeństwa osób korzystających ze zorganizowanych terenów narciarskich lub mienia oraz innym zachowaniom naruszającym porządek publiczny,
- ujawnianie i zatrzymywanie na gorącym uczynku sprawców przestępstw i wykroczeń, w tym naruszających przepisy:
 - o bezpieczeństwie osób uprawiających narciarstwo lub snowboard,
 - o ochronie przyrody lub środowiska,
- udzielanie pomocy organizacjom ratowniczym (GOPR, TOPR) podczas ratowania życia i zdrowia ofiarom wypadków na stokach narciarskim.

Pełnienie służby patrolowej na zorganizowanych terenach narciarskich w sezonie zimowym 2010/2011, zostało zakończone przez wszystkie garnizony w marcu 2011 r. Łącznie w 2011 r. służbę na stokach narciarskich pełniło 195 policjantów, którzy wykonali 671 służb. Do służby kierowani byli policjanci posiadający dobre umiejętności jazdy na nartach, niejednokrotnie legitymujący się uprawnieniami instruktora narciarstwa, przeszkoleni przez GOPR lub TOPR, a także będący uczestnikami szkolenia w CAA Moena we Włoszech.

Dążąc do optymalnego przygotowania policjantów do pełnienia służby na zorganizowanych terenach narciarskich w dniu 19 października 2011 r., Komendant Główny Policji, wspólnie z przedstawicielami kierownictwa Stowarzyszenia Instruktorów i Trenerów Narciarstwa Polskiego Związku Narciarskiego oraz Polskiego Związku Narciarskiego, podpisał *Porozumienie w sprawie współdziałania w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego na zorganizowanych terenach narciarskich*. Strony *Porozumienia* na mocy jego postanowień zobowiązały się do współdziałania zmierzającego do poprawy stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego na zorganizowanych terenach narciarskich, polegającego na:

- nieodpłatnym szkoleniu przez SITN – PZN i PZN policjantów w zakresie techniki jazdy na nartach (kończącym się nadaniem uprawnień instruktora lub pomocnika instruktora narciarstwa PZN), udzielania pierwszej pomocy poszkodowanym na stokach oraz oceny niebezpiecznych zachowań uczestników tej formy rekreacji,
- prowadzeniu działań profilaktycznych z zakresu bezpieczeństwa na zorganizowanych terenach narciarskich oraz organizowaniu akcji informacyjnych.

Jedną z formą wykonywania zadań przez Policję w sezonie letnim jest m.in. podejmowanie działań na rzecz bezpieczeństwa i porządku publicznego na wodach przeznaczonych do powszechnego korzystania. Do najważniejszych działań podejmowanych w ramach tego zadania należy:

- zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń;
- zapobieganie zachowaniom mogącym stanowić zagrożenie dla bezpieczeństwa osób i mienia lub naruszających porządek publiczny na wodach i terenach przywodnych,
- wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie i zatrzymywanie sprawców, w tym w szczególności naruszających przepisy w zakresie:
 - ochrony przyrody, środowiska naturalnego i ekologii,
 - bezpieczeństwa w żegludze,
 - bezpieczeństwa osób pływających, kąpiących się i uprawiających sporty wodne,
 - zapobieganie wypadkom utonięć i ratowanie ludzi.

Zadania określone w przywołanych przepisach na terenie całej Polski realizowane były przez Policję na wodach i terenach przywodnych w ramach 3 komisariatów

specjalistycznych Policji zlokalizowanych w: Warszawie, Krakowie, Poznaniu i 7 komórek wodnych Policji, działających na terenie województw: kujawsko - pomorskiego w: Bydgoszczy, Toruniu i Włocławku; pomorskiego w Gdańsku; warmińsko – mazurskiego w Olsztynie; zachodniopomorskiego w Szczecinie oraz dolnośląskiego we Wrocławiu.

W 2011 r. na wodach i terenach przywodnych na terenie Polski, w formie stałej, służbę pełniło 136 policjantów, a na wyposażeniu komend wojewódzkich/Stołecznej Policji znajdowało się 282 jednostki pływające.

Jednocześnie, na mocy § 7 Zarządzenia nr 1041 Komendanta Głównego Policji z dnia 28 września 2007 roku w sprawie szczegółowych zasad organizacji zakresu działania komend, komisariatów i innych jednostek organizacyjnych Policji w 2011 roku, w sezonie letnim służbę na wspomnianych obszarach pełnili policjanci wyznaczeni z innych komórek organizacyjnych Policji, w tzw. "sezonowych komórkach" (nieetatowe zespoły). Ponadto, funkcjonariusze głównie komórek patrolowych oraz oddziałów prewencji Policji pełnią służbę w patrolach *rajdujących* (patrole przemieszczające się w rejonach zbiorników wodnych, wyposażone w pojazdy terenowe ciągnące przyczepy z jednostkami pływającymi).

Podstawowym i szczególnie istotnym zadaniem Policji na wodach jest ratowanie życia ludzkiego przed utonięciem. Zestawienie liczby wypadków tonięć, utonięć osób oraz osób uratowanych w 2011 r. w porównaniu do lat ubiegłych, w poszczególnych garnizonach prezentuje poniższa tabela, która została opracowana na podstawie danych zawartych w policyjnym systemie „TEMIDA”.

LP.	JEDNOSTKA KWP/KSP	WYPADKI TONIEĆ W LATACH (2009/2010/2011)	URATOWANO OSÓB W LATACH (2009/2010/2011)	UTONIĘCIA OSÓB W LATACH (2009/2010/2011)
1.	BYDGOSZCZ	50 / 28 / 45	20 / 14 / 11	40 / 21 / 39
2.	BIAŁYSTOK	56 / 61 / 34	41 / 39 / 8	40 / 39 / 32
3.	GDAŃSK	29 / 32 / 34	2 / 2 / 2	28 / 33 / 37
4.	GORZÓW WLKP.	20 / 15 / 13	11 / 6 / 1	15 / 12 / 13
5.	KATOWICE	16 / 22 / 44	3 / 4 / 20	14 / 21 / 35
6.	KIELCE	31 / 26 / 25	2 / 26 / 0	30 / 12 / 25
7.	KRAKÓW	19 / 19 / 31	1 / 18 / 23	19 / 12 / 21
8.	ŁÓDŹ	35 / 19 / 20	16 / 13 / 7	29 / 16 / 18
9.	LUBLIN	52 / 42 / 38	0 / 2 / 4	52 / 41 / 38
10.	OLSZTYN	53 / 35 / 32	31 / 19 / 20	45 / 26 / 23
11.	OPOLE	9 / 11 / 7	0 / 0 / 0	9 / 13 / 7
12.	POZNAŃ	36 / 53 / 32	23 / 63 / 27	25 / 20 / 23
13.	RZESZÓW	25 / 13 / 18	11 / 0 / 1	20 / 13 / 18
14.	SZCZECIN	17 / 15 / 16	0 / 10 / 2	18 / 15 / 16
15.	WARSZAWA	37 / 35 / 22	5 / 9 / 8	32 / 27 / 15
16.	RADOM	42 / 35 / 31	1 / 0 / 0	42 / 37 / 31
17.	WROCLAW	12 / 11 / 22	4 / 0 / 28	10 / 11 / 5
RAZEM		539 / 472 / 464	171 / 225 / 162	468 / 369 / 396

Zgodnie z *Porozumieniem w zakresie strategii zmierzającej do poprawy stanu bezpieczeństwa na obszarach kolejowych*, jakie zostało zawarte w dniu 6 lipca 2004 r. w Warszawie pomiędzy Komendantem Głównym Policji, Komendantem Głównym Straży Granicznej, Komendantem Głównym Żandarmerii Wojskowej a Spółką Polskie Koleje Państwowe S.A., jednostki Policji w 2011 roku realizowały zadania wynikające ze *Strategii działań zmierzających do poprawy stanu bezpieczeństwa na obszarach kolejowych*.

Na terenie województw, w myśl postanowień *Porozumienia*, działalność prowadziły *Wojewódzkie/Stołeczny Zespoły ds. Bezpieczeństwa na obszarach kolejowych* kierowane przez przedstawicieli komendantów wojewódzkich/Stołecznego Policji. Prace kontynuował również *Centralny Zespół ds. Bezpieczeństwa na obszarach kolejowych* kierowany przez przedstawiciela Komendanta Głównego Policji, w skład którego wchodzi także reprezentanci stron *Porozumienia* szczebla centralnego, jak również przedstawiciele pasażerskich spółek kolejowych (Przewozy Regionalne sp. z o.o. oraz Koleje Mazowieckie – KM) nie będące sygnatariuszami przedmiotowego *Porozumienia*.

W 2011 r. odbyły się trzy posiedzenia *Centralnego Zespołu* (od początku działalności, łącznie odbyło się czterdzieści jeden posiedzeń), w trakcie których m. in. podejmowano prace w zakresie przygotowania zarządców infrastruktury kolejowej i przewoźników kolejowych do zapewnienia bezpieczeństwa podróżnym i uczestnikom podczas polskiej Prezydencji w Radzie UE oraz szczególnie w miastach gospodarzach, w trakcie *Turnieju Finałowego Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej UEFA EURO 2012*.

Istotną rolę w realizacji zadań na rzecz bezpieczeństwa i porządku na terenach kolejowych spełniają Komisariaty Kolejowe Policji w Warszawie, Poznaniu i we Wrocławiu.

W ramach prowadzonych działań poszczególne KWP/KSP realizowały następujące przedsięwzięcia:

- organizacja patroli operacyjno – prewencyjnych w wytypowanych, najbardziej zagrożonych przestępczością pociągach pasażerskich oraz na dworcach kolejowych i w ich bezpośrednim sąsiedztwie,
- organizacja wspólnych patroli ze Strażą Ochrony Kolei, Strażą Graniczną i Żandarmerią Wojskową,
- zabezpieczanie przejazdu pociągami uczestników imprez masowych w tym kibiców sportowych,
- kierowanie patroli operacyjno – prewencyjnych w miejsca zagrożone przestępczością, w celu eliminowania przypadków kradzieży infrastruktury kolejowej,
- organizowanie przedsięwzięć o charakterze profilaktyczno – zapobiegawczym, ukierunkowanych na charakter zagrożeń występujących na obszarach kolejowych,
- analizowanie stanu zagrożenia przestępczością pozwalające na modyfikowanie przedsięwzięć w ramach opracowywanych planów działań.

W celu zapewnienia bezpieczeństwa podróżnym na trasach najbardziej zagrożonych przestępczością, prowadzone były również działania w formie tzw. „*patroli rajdujących*”. W skład tych patroli wchodził funkcjonariusze służby prewencyjnej jak i kryminalnej, a także Straży Ochrony Kolei i Straży Granicznej oraz żołnierze Żandarmerii Wojskowej.

Nasilenie przedmiotowych działań występowało szczególnie w okresie:

- wzmożonego ruchu w czasie letnich oraz zimowych wyjazdów turystycznych,
- przejazdów na imprezy masowe, w tym mecze, koncerty,
- przejazdów pasażerskich w czasie weekendów i świąt,

- zabezpieczenia przejazdów pociągów międzynarodowych.

Dodatkowym czynnikiem mogącym mieć wpływ na bezpieczeństwo na terenach kolejowych w okresie zwiększonego ruchu pasażerskiego była inicjatywa Biura Prewencji KGP, związana z realizowaniem przez podmioty odpowiedzialne za bezpieczeństwo na obszarach kolejowych w wyznaczonych terminach *wzmoczonych działań prewencyjnych na terenie najbardziej zagrożonych szlaków i węzłów komunikacyjnych*. Wydaje się, że kontynuacja przedmiotowej inicjatywy mającej na celu skoordynowanie działań prewencyjnych z całą pewnością przyczyniła się do bardziej efektywnego wykorzystania sił i środków Policji oraz innych podmiotów zewnętrznych.

Działania podejmowane przez jednostki Policji związane były również z realizacją zadań określonych w *Harmonogramie realizacji Strategii działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa na obszarach kolejowych*.

Podkreślić należy fakt, że wieloletnia współpraca przedstawicieli sygnatariuszy *Porozumienia o współdziałaniu w zakresie strategii zmierzającej do poprawy stanu bezpieczeństwa na obszarach kolejowych* prowadzona w ramach *Centralnego Zespołu ds. Bezpieczeństwa na obszarach kolejowych* oraz *Wojewódzkich/Stolecznego Zespołów*, przyczynia się do zwiększenia skuteczności podejmowanych na rzecz bezpieczeństwa na terenach kolejowych, wspólnych działań i przedsięwzięć.

Wykonywanie zadań związanych z ochroną granicy państwowej na lądzie, na morzu i w powietrzu oraz kontrola ruchu granicznego powierzone zostały Straży Granicznej.

Jednocześnie w kompetencji Straży Granicznej znajduje się prowadzenie czynności w celu rozpoznawania i przeciwdziałania zagrożeniom terrorystycznym, ochrony szlaków komunikacyjnych o szczególnym znaczeniu międzynarodowym, a także zapewnienia bezpieczeństwa w komunikacji międzynarodowej i porządku publicznego.

Przystąpienie Polski do pełnej realizacji postanowień Układu z Schengen dało możliwość swobodnego podróżowania po terytorium Schengen zarówno obywatelom Państw Członkowskich UE, jak też obywatelom krajów trzecich, bez konieczności poddawania się kontroli granicznej podczas przekraczania granic wewnętrznych UE/Schengen. Sytuacja ta wpłynęła zasadniczo na sposób realizacji zadań przez Straż Graniczną na wszystkich odcinkach granicy państwowej, a zwłaszcza stanowiących granicę wewnętrzną UE/Schengen, jak też na terytorium kraju. Podstawową różnicą jest zaprzestanie fizycznej ochrony granicy wewnętrznej oraz kontroli granicznej we wszystkich przejściach granicznych na wewnętrznej granicy UE.

Wcześniej polskie służby graniczne przeciwdziałały tym zagrożeniom poprzez kontrole w przejściach granicznych. Dotyczy to w szczególności przeciwdziałania nielegalnej migracji, wwozowi niebezpiecznych substancji, odpadów, a także przemytowi papierosów, alkoholu oraz samochodów. Do czasu wejścia do strefy Schengen problem ten dotyczył głównie terenów przygranicznych, w obecnym układzie zagrożenia te objęły praktycznie cały kraj. Przeciwdziałanie wymienionym zagrożeniom wymaga szybkich działań służb granicznych i innych organów państwowych, odpowiadających za bezpieczeństwo obywateli, ład i porządek w poszczególnych państwach, jak również lepszego niż dotychczas współdziałania w zagrożonych przestępczością obszarach.

Działania kompensacyjne we współdziałaniu z funkcjonariuszami służb państw sąsiednich strefy Schengen polegają w szczególności na stworzeniu punktów kontaktowych (centrów współpracy, wspólnych placówek) oraz na prowadzeniu wspólnych patroli. Działania kompensacyjne realizowane samodzielnie polegają na działaniach w ochronie

szlaków komunikacyjnych przed przestępczością, której zwalczanie należy do Straży Granicznej. Ważnym elementem jest również utrzymywanie stałej gotowości do tymczasowego przywrócenia kontroli granicznej na granicach wewnętrznych.

Konsekwencją jest zwiększenie aktywności działań mobilnych Straży Granicznej w strefie nadgranicznej i na obszarze całego kraju. W szerszym niż dotychczas zakresie prowadzone jest rozpoznawanie, przeciwdziałanie i wykrywanie przestępstw o charakterze migracyjnym. Intensyfikacja działań operacyjno-rozpoznawczych, wobec zjawiska nielegalnej migracji jest jednym z priorytetów Straży Granicznej i stanowi element całościowej profilaktyki i rozpoznawania zagrożeń.

Wszystkie działania Straży Granicznej skupiające się na zwalczaniu przestępczości, a co za tym idzie poprawie stanu bezpieczeństwa, uwzględniają specyficzną sytuację funkcjonowania formacji na granicy zewnętrznej, a także wewnątrz kraju. Nasilenie działań, również tych o charakterze operacyjno-rozpoznawczym oraz koordynacja przedsięwzięć z jednocześnie sprawowanym nadzorem stają się priorytetem warunkującym skuteczne zwalczanie przestępczości zarówno pospolitej, jak i zorganizowanej.

W całokształt działań państwa na rzecz rozwoju turystyki wpisuje się m. in. rozbudowa infrastruktury przejść granicznych. Kwestie dotyczące utworzenia nowych przejść granicznych, modernizacji i rozbudowy infrastruktury funkcjonujących przejść granicznych, rozszerzania zakresu ruchu, jak również opracowywanie rozwiązań służących usprawnieniu przekraczania granicy państwowej rozpatrywane są na forum Komisji ds. Przejść Granicznych Polsko-Rosyjskiej Rady ds. Współpracy Regionów Rzeczypospolitej Polskiej z Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej, Grupy Ekspertckiej ds. rozwoju przejść granicznych i infrastruktury przygranicznej Polsko-Rosyjskiej Komisji ds. Współpracy Międzyregionalnej, Podkomisji ds. Przejść Granicznych i Infrastruktury posiedzenia Polsko – Białoruskiej Międzyrządowej Komisji Koordynacyjnej ds. Współpracy Transgranicznej, Komisji ds. Przejść Granicznych i Infrastruktury Polsko-Ukraińskiej Międzyrządowej Rady Koordynacyjnej ds. Współpracy Międzyregionalnej.

W ramach prac ww. Komisji na polsko-ukraińskiej granicy w drodze wymiany not dyplomatycznych zawarto Porozumienia o utworzeniu nowych drogowych przejść granicznych Budomierz-Hruszew. Planowane kompleksowe tego przejścia granicznego przewidziane jest na III kwartał 2013 r.

Na czas Mistrzostw Europy w piłce nożnej EURO 2012 planowane jest tymczasowe otwarcie ww. dpg Budomierz-Hruszew, a także Dołhobyczów-Uhrynow (konceptcja funkcjonowania granicy polsko-ukraińskiej podczas Mistrzostw Europy w piłce nożnej EURO 2012, przyjęta przez Zespół do Spraw Zagospodarowania Granicy Państwowej w dniu 17 maja 2011 roku, przewiduje, że część infrastruktury nowych przejść granicznych w Dołhobyczowie zostanie oddana do użytku w terminie umożliwiającym przekraczanie granicy i dokonywanie kontroli granicznej wyłącznie w okresie organizacji EURO 2012). Po zakończeniu EURO 2012 przejścia Budomierz-Hruszew oraz Dołhobyczów-Uhrynow zostaną ponownie zamknięte w celu kontynuacji budowy.

Obecnie trwają prace budowlane w ww. przejściach. Natomiast utworzenie drogowego przejścia granicznego Malhowice-Nizankowice odsuwa się w czasie, z uwagi na brak odpowiedzi Strony ukraińskiej na notę dyplomatyczną RP w tej sprawie.

W 2012 roku w drogowym przejściu granicznym Korczowa-Krakowiec planowane jest rozdzielenie ruchu towarowego od osobowego i wybudowanie stałej infrastruktury do odpraw samochodów osobowych i autobusów po obu stronach autostrady. Platformy

wjazdowa i wyjazdowa byłyby oddzielone od siebie pasem autostrady A-4. Obecne przejście planuje się przekształcić w osobny terminal odpraw samochodów ciężarowych. Niezbędne jest także wybudowanie po stronie ukraińskiej odpowiedniej infrastruktury na autostradzie lub po jej bokach, przeznaczonej dla ruchu samochodów osobowych i autobusów.

Ponadto trwa przebudowa drogowego przejścia granicznego Medyka-Szeginie. Polska część przejścia przebudowywana jest w tzw. systemie odprawy ukośnej, dzięki któremu na dotychczasowych pasach ruchu usytuowane będzie po kilka stanowisk kontroli. W 2011 r. zakończono kolejny etap modernizacji drogowego przejścia granicznego w Medyce, będący częścią zadania inwestycyjnego pn.: „Rozbudowa i przebudowa Drogowego Przejścia Granicznego w Medyce - przebudowa budynku kontroli szczegółowej na wjeździe, budowa budynku kontenerowego kontroli szczegółowej na wyjeździe, rozbudowa wiaty nad pasami TAX FREE, budowa budek odpraw granicznych oraz kompleksowa modernizacja gospodarki cieplnej”. Ponadto w Medyce planowana jest budowa lądowiska dla helikopterów Straży Granicznej i Lotniczego Ratownictwa Medycznego.

Na polsko-rosyjskim odcinku granicy państwowej, w drogowym przejściu granicznym Bezledy- Bagrationowsk planuje się przebudowę platformy odpraw samochodów osobowych, budowę pawilonów kontrolerskich wraz ze szlabanami, budowę kanalizacji sieci teleinformatycznej, dokończenie modernizacji placu odpraw, powiększenie parkingu dla samochodów ciężarowych, budowę spalarni, lądowiska dla helikopterów oraz garaży na terenie fitosanitarnym. Termin rozpoczęcia ww. przedsięwzięć nie został jeszcze określony.

W dniu 27 grudnia 2011 r. w drogowym przejściu granicznym Gronowo-Mamonowo miał miejsce odbiór inwestycji w zakresie przebudowy platformy odpraw na kierunku wyjazdowym. Została ona uruchomiona w dniu 20 lutego 2012 r.

Trwa III etap rozbudowy drogowego przejścia granicznego Gołdap-Gusiew o platformę odpraw towarowych. Termin zakończenia robót budowlanych uzależniony jest od pozyskania środków finansowych na ten cel przez Wojewodę.

Ponadto, prowadzone są prace budowlane związane z przebudową ronda i drogi dojazdowej do granicy państwa. Przewidywany termin zakończenia inwestycji określono na dzień 30 czerwca 2012 r.

W drogowym przejściu granicznym Grzechotki-Mamonowo II planuje się zakończenie rozpoczętych w październiku 2011 r. prac budowlanych w zakresie dostosowania elementów infrastruktury przejścia dla osiągnięcia właściwego poziomu zabezpieczeń przed ominięciem kontroli granicznej, oraz podnoszące bezpieczeństwo w ruchu drogowym osób przekraczających granicę.

W kolejnym przejściu granicznym w Braniewie, w 2011 r. trwały prace związane z wykonaniem koncepcji technologiczno-architektonicznej tego przejścia. W ramach modernizacji planowana jest adaptacja budynku dworca kolejowego na potrzeby służb granicznych i celnych.

W 2011 r. trwały prace związane z wykonaniem koncepcji technologiczno-architektonicznej przeniesienia kolejowego przejścia granicznego w Skandawie w rejon miejscowości Wielewo. Termin realizacji uzależniony jest od pozyskania środków finansowych na ten cel przez Wojewodę.

W zakresie działań państwa na rzecz ułatwień w turystyce należy wymienić podpisanie przez Ministra Spraw Zagranicznych i Prezesa Polskiej Izby Turystyki Deklaracji o współpracy w zakresie aktywizacji turystyki przejazdowej. Deklaracja podpisana 8 kwietnia

2009 r. odnosi się m. in. do uproszczenia procedur wizowych odnośnie ubiegających się o nie w celu turystycznym oraz poprawę jakości obsługi podróżnych aplikujących o wize.

Wspólne działania miały na celu przede wszystkim utrzymanie bezpieczeństwa, zwalczanie przestępczości granicznej i kryminalnej w strefie nadgranicznej i poza nią, a w szczególności: nielegalnej migracji i przemytu towarów bez wymaganych znaków skarbowych akcyzy.

W zakresie bezpośredniej ochrony granicy państwowej współpraca obejmowała działania prewencyjne polegające na wspólnym patrolowaniu dróg prowadzących do granicy państwa, a także udziale funkcjonariuszy Policji w działaniach granicznych zmierzających do zatrzymania sprawców przekroczeń granicy wbrew przepisom. Na drogach dojazdowych do przejść granicznych Policja współuczestniczyła w ocenie stanu technicznego pojazdów oraz w zapewnieniu porządku publicznego w bezpośrednim sąsiedztwie przejść granicznych.

Ponadto, elementem współpracy w ramach przeciwdziałania nielegalnej migracji jest organizowanie i przeprowadzanie wspólnych działań polegających na prowadzeniu kontroli posesji, targowisk, dworców PKP i PKS, hoteli oraz ponownych kontroli pojazdów i osób wjeżdżających do RP.

Szereg działań Straży Granicznej w rejonach przygranicznych służy ułatwieniom i promocji turystyki w obszarach wartościowych przyrodniczo i bogatych w zabytki i atrakcje. Wykonywanie działań patrolowych, realizacja wspólnych patroli ze służbą państwa sąsiadującego przyczynia się do wzrostu bezpieczeństwa w nadzorowanych regionach. Poczucie bezpieczeństwa wynikające między innymi z obecności formacji powołanej do zapewnienia porządku i ładu publicznego zachęca turystów do powrotu w odwiedzone strony. Do podniesienia poziomu bezpieczeństwa przyczynia się również wymiana informacji istotnych dla bezpieczeństwa wewnętrznego we wspomnianych centrach współpracy i punktach kontaktowych. Jednostki te, usytuowane na granicy, umożliwiają ścisłe współdziałanie służb policyjnych, granicznych celnych Polski i sąsiadujących państw.

Na granicach zewnętrznych, gdzie zgodnie z Kodeksem Granicznym Schengen w sposób ciągły dokonywane są kontrole graniczne, Straż Graniczna stosuje wobec uczestników rajdów, wycieczek, wyścigów kolarskich i innych imprez trans granicznych specjalne procedury ułatwiające przekraczanie granicy. Jako przykłady takich okoliczności można wskazać Dni Dobrosąsiedztwa, spływy kajakowe odbywające się również po wodach granicznych, święta religijne. W dniach związanych z różnego rodzaju świętami nasila się zwykle ruch graniczny, w związku z potrzebą odwiedzenia krewnych, znajomych, czy cmentarzy. W niektórych przypadkach, zgodnie z umowami bilateralnymi, wydawane są zezwolenia na przekraczanie granicy poza wyznaczonymi przejściami granicznymi.

Dodatkowo Straż Graniczna w 2011 r. angażowała się w działania związane z popularyzacją morza i terenów nadmorskich, w zabezpieczanie regat i zlotów żaglowców w tym międzynarodowych regat zrealizowanych na Zalewie Wiślanym. W zeszłym roku Straż Graniczna brała udział w obchodach Europejskiego Dnia Morza w Gdańsku, zaprezentowano galę banderową jednostek uczestniczących oraz umożliwiono ich zwiedzanie. Jednocześnie funkcjonariusze Morskiego Oddziału Straży Granicznej regularnie biorą udział w uroczystościach lokalnych społeczności, związanych z Morzem Bałtyckim, a także w spotkaniach z uczestnikami kolonii i obozów wypoczynkowych. Zwykle podczas takich spotkań z młodzieżą wygłaszane są przez funkcjonariuszy prelekcje dotyczące zagrożeń na terenach rekreacyjnych w sezonie letnim. Nie można w tym zakresie pominąć bezpośrednich działań Straży Granicznej na rzecz bezpieczeństwa w miejscowościach i rejonach nadmorskich w okresie wypoczynkowym.

Dodatkowo ożywienie ruchu turystycznego na polskiej granicy morskiej jest stymulowane przez regularne połączenia promowe z unijnymi państwami bałtyckimi w ramach ruchu wewnątrz unijnego. Jednocześnie wzrasta ruch turystyczny realizowany na statkach wycieczkowych z Polski do Rosji.

Według stanu na dzień 31.12.2011 r. ruch graniczny odbywał się w 69 przejściach granicznych, w tym: 17 drogowych, 14 kolejowych, 18 morskich, 1 rzeczny i 19 lotniczych. Na granicy z Rosją działało 7 przejść, z Białorusią - 13, z Ukrainą - 12, na morskiej - 18 i na lotniczej - 19.

W 2011 r. odnotowano wzrost ruchu granicznego osób o **8,7%** w porównaniu do 2010 r. Granicę państwa przekroczyło 33.300.130 osób. Największy wzrost ruchu granicznego na granicy lądowej odnotowano na odcinku granicy państwowej z Rosją (+63,5%), a najmniejszy z Ukrainą (+6,2%). Natomiast w ruchu lotniczym i morskim odnotowano spadek przepływu osób - odpowiednio o (-0,5%) w ruchu lotniczym i (-5,0%) morskim.

Struktura ruchu granicznego cudzoziemców według dominujących obywatelstw w przekroczeniach granicy państwowej RP na kierunku wjazdowym w 2011 r. nie uległa zasadniczym zmianom. Tak jak w poprzednich okresach statystycznych najczęściej granicę państwową przekraczali obywatele Ukrainy, Białorusi, Rosji, Wielkiej Brytanii i Niemiec.

W 2011 r. na polsko-ukraińskiej granicy państwowej zaobserwowano wzrost ruchu osób w ramach małego ruchu granicznego (mrg) o 40,2% w porównaniu do 2010 r.

Analiza danych za rok 2011 pokazuje, że w dalszym ciągu przekraczanie granicy państwowej w oparciu o *zezwoenia mrg* cieszy się dużym zainteresowaniem wśród ludności pogranicza, mieszkającej po stronie ukraińskiej. Czynnikiem decydującym o takim stanie rzeczy jest to, że posiadacze zezwoleń mrg nie muszą ubiegać się o uzyskanie wizy w celu przekroczenia granicy, co stanowi istotne ułatwienie. Natomiast ścisłe procedury administracyjne (systemowe) oraz koszty związane z uzyskaniem wiz, uprawniających obywateli państw trzecich do wjazdu na terytorium RP/Schengen, zniechęcają ob. Ukrainy do korzystania z tego typu możliwości przekroczenia granicy.

Zgodnie z informacją MSZ, od 1 lipca 2009 r. do końca 2011 r., obywatelom Ukrainy wydanych zostało 97.997 zezwoleń na przekraczanie granicy w ramach *mrg*, z czego w 2011 r. – 40.217 sztuk. Jak wynika z analiz prowadzonych przez Komendę Główną Straży Granicznej, wraz ze wzrostem liczby wydanych zezwoleń mrg, wzrosła liczba osób, które na podstawie przedmiotowych zezwoleń kilkakrotnie w ciągu doby przekraczały granicę, co w efekcie spowodowało wzrost odnotowywanego ruchu granicznego na odcinku z Ukrainą. Powyższe zjawisko po części jest wynikiem wykorzystywania ww. formy ułatwienia do przekraczania granicy m.in. do celów handlowych.

W kolejnych latach można spodziewać się dalszego ożywienia ruchu granicznego w ramach *mrg*, także z uwagi na fakt podpisania umowy o *małym ruchu granicznym* z Białorusią (umowa ratyfikowana przez Stronę polską, oczekujemy na potwierdzenie dokonania ratyfikacji przez Stronę białoruską) oraz podpisania *Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej i Rządem Federacji Rosyjskiej o zasadach małego ruchu granicznego* w dniu 14 grudnia 2011 r. w Moskwie. Podpisanie powyższej umowy o mrg z Rosją stało się możliwe dzięki zmianie rozporządzenia (WE) nr 1931/2006 w odniesieniu do włączenia obwodu kaliningradzkiego i niektórych powiatów polskich do obszaru uznawanego za strefę przygraniczną, które wejdzie w życie z dniem 19 stycznia 2012 r.

W 2011 roku odnotowano wzrost ruchu granicznego środków transportu przemieszczających się lądowymi odcinkami granicy o ponad 8,2% w porównaniu do 2010 roku.

W 2011 roku w odniesieniu do 2010 roku, odnotowano wzrost ilości odprawionych środków transportu:

- na granicy państwowej z Federacją Rosyjską o 76%,
- na granicy państwowej z Republiką Białorusi o 1,5%,
- na granicy państwowej z Ukrainą o 2,1%.

W 2011 roku, wzorem lat ubiegłych, jednostki organizacyjne Policji realizowały programy prewencyjne, które dotyczyły następujących obszarów tematycznych: bezpieczeństwo ogólne, bezpieczeństwo w ruchu drogowym, patologie społeczne, ofiary przestępstw oraz ochrona osób i mienia.

Wśród 265 programów realizowanych w 2011 roku przez jednostki organizacyjne Policji 158 związanych było z obszarem dotyczącym bezpieczeństwa ogólnego, 43 wiązało się z obszarem patologii społecznych, 33 wiązało się z zagadnieniem ochrony osób i mienia, 21 dotyczyło bezpieczeństwa w ruchu drogowym, a 10 adresowanych było do ofiar przestępstw. Tradycyjnie największą liczbę stanowią programy prewencyjne w obszarze bezpieczeństwa ogólnego.

Wdrażanym działaniom policyjnym towarzyszyły kampanie medialne. Nagłaśniane były ww. działania m.in. w odniesieniu do obszaru bezpiecznego miejsca wypoczynku lub miejscu zamieszkania, w rejonach zbiorników wodnych, ze szczególnym uwzględnieniem działań ukierunkowanych na podniesienie poziomu bezpieczeństwa dzieci i młodzieży uczestniczących w różnorodnych zorganizowanych formach wypoczynku.

W związku z kierunkami rozwoju turystyki do 2015 roku w Komendzie Głównej Policji trwają prace wynikające z harmonogramu EURO 2012:

- wdrożono ogólnopolski program edukacyjno-alternatywny kształtujący pozytywne zachowania dzieci i młodzieży, jako uczestników imprez sportowych „Jestem Kibicem przez duże K”. Do realizacji projektu zgłosiło się łącznie 142 podmioty, w postaci placówek oświatowych, a także jednostek organizacyjnych Policji, urzędów miast oraz gmin z 15 województw. Od 01 października do 15 grudnia 2011 roku Fundacja „Oswoić stres” realizowała kampanię społeczną pn. „Polska gościnność również na stadionach” stanowiącą jeden z elementów programu „Jestem Kibicem przez duże K”, która została dofinansowana z budżetu programu „Razem bezpieczniej” kwotą w wysokości 100 tysięcy zł. W Centrum Szkolenia Policji w Legionowie oraz Szkole Policji w Katowicach odbywały się cykliczne szkolenia dla „spottersów”, czyli policjantów wyznaczonych i przygotowywanych do współpracy ze środowiskami kibiców. Ponadto, informacje o programie były na bieżąco upowszechniane na stronach internetowych partnerów projektu,
- przygotowano projekt ulotki informacyjnej zawierającej porady prewencyjne dla kibiców/turystów zagranicznych. Materiał został przetłumaczony również na język angielski, a prewencyjne treści przekazano do Rzecznika Prasowego KGP w celu wykorzystania ich na potrzeby tworzonego serwisu internetowego Euro 2012.

Ponadto, w 2011 r., cyklicznie w okresie wakacji, było realizowane przedsięwzięcie pn. *Telefon Bezpieczeństwa*. Głównym celem projektu *Telefon bezpieczeństwa dla turystów zagranicznych* była poprawa bezpieczeństwa turystów zagranicznych przebywających na terytorium RP. Inicjatywa realizowana jest cyklicznie od 2002 roku w okresie wakacji, kiedy

znacząco wzrasta natężenie ruchu turystycznego. W 2011 roku *Telefon bezpieczeństwa dla turystów zagranicznych* funkcjonował w okresie od 1 czerwca do 30 września 2011 roku.

Podstawą do uruchomienia infolinii dla zagranicznych turystów podróżujących po Polsce było podpisane w dniu 30 maja 2011 r. porozumienie przez Komendanta Głównego Policji, Ministra Sportu i Turystyki, Szefa Urzędu ds. Cudzoziemców oraz Prezesa Polskiej Organizacji Turystycznej. Dyżur przy obsłudze *Telefonu bezpieczeństwa dla turystów zagranicznych* polegał na udzielaniu pomocy obcokrajowcom, którzy znaleźli się w sytuacji wymagającej wsparcia ze strony Policji. Infolinia była pomocna również terenowym jednostkom Policji, w sytuacjach wstępnego kontaktu lub poinformowania turysty, z którym ze względu na barierę językową kontakt był utrudniony. Osoby dokonujące obsługi infolinii posługiwały się biegle językami: angielskim, niemieckim i rosyjskim. W przypadku odebrania telefonu od obcokrajowca podczas rozmowy z nim ustalano okoliczności zaistniałego zdarzenia. W czasie trwania projektu udzielono 179 porad telefonicznych, w tym:

- udzielenie konsultacji językowych na rzecz interesantów i podmiotów zewnętrznych – 146;
- udzielenie konsultacji językowych na rzecz jednostek organizacyjnych Policji – 33.

Rozmowy były prowadzone w języku:

- polskim - 95,
- angielskim - 54,
- niemieckim - 29,
- rosyjskim - 9,
- włoskim - 2,
- hiszpańskim - 1

Porady dotyczyły m. in: udzielania szeroko rozumianej informacji turystycznej, pomocy w nawiązaniu kontaktu cudzoziemców z jednostkami Policji w sytuacji zagrożeń, udzielania informacji na temat funkcjonowania *Telefon Bezpieczeństwa dla turystów zagranicznych* przedstawicielom środków masowego przekazu. Głównie prosili o pomoc lub poradę obywatele Niemiec, Wielkiej Brytanii, a także obywatele Polski. Telefonowali również obywatele Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej, Austrii, Boliwii, Grecji, Francji, Hiszpanii, Indii, Litwy, Maroka, Malezji, Szwecji, Ukrainy i Włoch. Głównymi językami komunikacji były polski i angielski. W mniejszym stopniu niemiecki i rosyjski.

Kilkuletnie doświadczenia pokazują, że działanie *Telefonu Bezpieczeństwa dla turystów zagranicznych* niesie nieocenioną pomoc zarówno obcokrajowcom, jak i obywatelom Polski, którzy znaleźli się w sytuacji wymagającej interwencji ze strony Policji. Infolinia w okresie wzmożonego ruchu turystycznego stanowi również wsparcie dla terenowych jednostek Policji, szczególnie w sytuacjach konieczności kontaktu lub udzielenia pomocy osobom, z którymi ze względu na barierę językową dialog jest utrudniony.

W 2011 r. podejmowane również były inicjatywy i rozwiązania z zakresu poprawy bezpieczeństwa w ruchu drogowym. Były to:

- kampania profilaktyczno-edukacyjna na rzecz bezpieczeństwa rowerzystów pn. „**Rowerem bezpiecznie do celu**” (2008-2011) . W 2011 roku miała miejsce IV edycja tej akcji. Jej wiodącym celem było promowanie bezpieczeństwa w ruchu drogowym wśród rowerzystów, w szczególności dzieci i młodzieży.
- działania „**Bezpieczny Weekend**”, „**Bezpieczne wakacje**”, „**Bezpieczne ferie**” – ukierunkowane na zapewnienie bezpieczeństwa i płynności ruchu na głównych

ciągach komunikacyjnych w czasie wzmożonych przejazdów weekendowych i wakacyjnych. Ważnym elementem tych przedsięwzięć było kontrolowanie autokarów wiozących dzieci i młodzież na wypoczynek.

- **„Bus” i „Truck”** – działania mające na ujawnianie i eliminowanie nieprawidłowości związanych z wykonywaniem transportu drogowego osób i rzeczy oraz nieprawidłowości występujących w przewozie osób.
- **„Bezpieczny przejazd. Zatrzymaj się i żyj”** - kampania realizowana wspólnie z PKP PLK S.A. Program ten ma na celu poprawę bezpieczeństwa na przejazdach kolejowych, w szczególności zwrócenie uwagi kierowców na bezwzględną potrzebę respektowania znaku „Stop”. Inicjatywa uzyskała patronat Komendanta Głównego Policji. W ramach tego przedsięwzięcia prowadzono także akcję pn. **„Bezpieczny poniedziałek”**. Realizując powyższe działania policjanci ruchu drogowego, w całej Polsce w wybrany poniedziałek miesiąca, pełnili służbę na wytypowanych przejazdach kolejowych dyscyplinując uczestników ruchu drogowego.
- **„Narodowy Eksperyment Bezpieczeństwa - Weekend bez ofiar”** - kampania organizowana przez Generalną Dyрекcyję Dróg Publicznych i Autostrad przy wsparciu Policji. W ramach Narodowego Eksperymentu Bezpieczeństwa przez cały czerwiec 2011 roku w różnych miastach Polski odbyło się kilkanaście happeningów edukacyjnych. Organizatorzy przygotowali m.in. symulacje wypadków, pokazy akcji ratowniczych, ćwiczenia z obrony cywilnej, konkursy dla najmłodszych. Finałem akcji był **„Weekend bez Ofiar”** - pierwszy weekend wakacji 24-26 czerwca, kiedy w związku z wakacjami odnotowuje się wzmożony ruch na drogach.

Minister właściwy do spraw zagranicznych

1. Założenia i cele promocji Polski za granicą

Celem promocji zagranicznej Polski, w najbardziej ogólnym ujęciu, jest wzmocnienie jej międzynarodowej pozycji oraz poprawa wizerunku. Konsekwencją działań promocyjnych jest poprawa rozpoznawalności i wzrost zainteresowania Polską oraz przyciągnięcie większej liczby turystów i inwestorów. Promocja zagraniczna Polski realizowana jest w sposób ciągły i planowy w następujących dziedzinach:

- dyplomacji publicznej rozumianej jako systematyczna komunikacja i dialog ze społeczeństwami i środowiskami opiniotwórczymi innych państw, pozyskiwanie ich zainteresowania, sympatii i zrozumienia dla polskiej racji stanu oraz polskich interesów, a także wywieranie „miękkiego nacisku” na instytucje i kręgi decyzyjne w duchu korzystnych dla Polski rozwiązań,
- dyplomacji kulturalnej rozumianej jako działania promocyjno-marketingowe w zakresie upowszechniania wiedzy o polskiej tradycji, historii i języku,
- dyplomacji ekonomicznej rozumianej jako działania promocyjno-marketingowe w zakresie zwiększenia rozpoznawalności polskich produktów, wzrostu zainteresowania Polską jako kraju atrakcyjnego dla inwestorów oraz poprawy warunków rozwoju współpracy gospodarczej.

W związku z tym, iż MSZ nie posiada wyłącznych kompetencji w zakresie promocji Polski za granicą, zadania resortu mają charakter koordynacyjny i wspomagający pozostałe podmioty uprawnione do aktywności w tej dziedzinie. Jedynym obszarem, w którym działania resortu nie krzyżują się lub nie są zbieżne z kompetencjami innych ministerstw, jest sfera dyplomacji

publicznej ukierunkowana na uzyskiwanie zrozumienia i poparcia dla polskiej racji stanu, w tym polityki zagranicznej.

2. Instrumenty realizacji zadań w zakresie promocji Polski za granicą

Podstawowymi instrumentami realizacji zadań promocyjnych Ministerstwa Spraw Zagranicznych są:

- polityka informacyjna,
- organizowanie wizyt studyjnych przedstawicieli zagranicznych środowisk opiniotwórczych, w tym również dziennikarzy, publicystów i naukowców; które mają trudne do przecenienia znaczenie dla kształtowania właściwego wizerunku Polski i pozytywnych opinii na jej temat,
- organizacja, bądź współorganizacja, wydarzeń przyczyniających się do budowy pozytywnego wizerunku Polski (seminaria, konferencje, kursy akademickie, wystawy, koncerty, konkursy wiedzy o Polsce, zagraniczne wykłady i prezentacje polskich ekspertów z różnych dziedzin),
- włączanie się z polskimi elementami w zagraniczne imprezy kulturalne i naukowe,
- promocja literatury polskiej poprzez udział w targach książki,
- przyznawanie odznaki honorowej "Bene merito" za działalność wzmacniającą pozycję Polski na arenie międzynarodowej;
- wspieranie kursów języka polskiego dla obcokrajowców,
- konkursy dla organizacji pozarządowych,
- negocjowanie kolejnych dwustronnych umów o współpracy kulturalnej i naukowej wraz z ich programami wykonawczymi
- rozwój promocji Polski w Internecie.

W celu realizacji ww. zadań Ministerstwo Spraw Zagranicznych wykorzystuje nowoczesne narzędzia promocyjne oraz inne specyficzne narzędzia, takie jak: pomoc rozwojowa i wojskowe zaangażowanie Polski za granicą.

Wśród narzędzi promocyjnych nacisk zostaje położony na:

- marketing mix,
- narzędzia internetowe, w tym strony www oraz portale społecznościowe,
- media relations,
- współpracę z organizacjami pozarządowymi, samorządami terytorialnymi, think tankami i biznesem,
- wspieranie zagranicznych promotorów Polskie,
- organizacja wydarzeń kulturalnych, turystycznych, gospodarczych itp. (w ramach kompetencji resortu),
- współpraca naukowo-oświatowa (w ramach kompetencji resortu).

3. Wybrane za zakresu dyplomacji publicznej i kulturalnej w 2011 roku

- Przewodnictwo Polski w Radzie UE

Rok 2011 był dla prezentacji polskiego dorobku kulturalnego i intelektualnego niewątpliwie rokiem szczególnym. Polskie placówki zagraniczne na całym świecie zrealizowały 1884 projekty z dziedziny dyplomacji publicznej i kulturalnej związanych z Przewodnictwem Polski w Radzie UE. Niespotykany rozmach tych wydarzeń możliwy był właśnie dzięki polskiej prezydencji.

W ciągu tych sześciu wyjątkowych miesięcy międzynarodowa publiczność mogła zapoznać się z polskim filmem, teatrem, literaturą, muzyką, sztukami wizualnymi, ale także współczesną polską myślą polityczną, społeczną i ekonomiczną. Z programu kulturalnego Instytutów Polskich, Ambasad, Konsulatów Generalnych oraz Stałych Przedstawicielstw przy organizacjach międzynarodowych mogli skorzystać miłośnicy muzyki klasycznej, współczesnego designu, czy teatru offowego. Organizowane były także imprezy plenerowe oraz koncerty rockowe adresowane do szerokiej publiczności.

W ramach autorskich programów placówek oraz projektów przez nie współorganizowanych w ramach polskiej prezydencji odbyły się tak ważne wydarzenia jak wystawy Mirosława Bałki i Zbigniewa Rybczyńskiego w siedzibie Akademii der Künste na Placu Paryskim, obok Bramy Brandenburskiej w Berlinie, *The Power of Fantasy. Modern and Contemporary Polish Art* - jedna z największych jak dotąd zorganizowanych na Zachodzie wystaw współczesnej sztuki z Polski w Palais des Beaux Arts w Brukseli, wystawa "Obok. Polska-Niemcy. 1000 lat historii w sztuce" w Berlinie, monograficzna wystawa Wilhelma Sasnala w Londynie oraz polskiego designu „Unpolished” w Paryżu, Zagrzebiu, Hongkongu czy Budapeszcie.

Dzięki wsparciu finansowemu Ministerstwa Spraw Zagranicznych na całym świecie koncertowali m.in. Leszek Możdżer, Sinfonia Varsovia, Piotr Paleczny, Janusz Olejniczak, Rafał Blechacz, Motion Trio, Anna Maria Jopek, Trio Marcina Wasilewskiego, Adam Makowicz. Polskie placówki organizowały także festiwale filmu polskiego, które po pokazach w stolicy podróżowały często po kilku miastach danego kraju.

- Rok Miłosza

Promocja literatury w 2011 r. to głównie projekty poświęcone Czesławowi Miłoszowi z okazji 100. rocznicy jego urodzin obchodzonej pod patronatem UNESCO jako Rok Miłosza. Poezje noblisty zostały m.in. umieszczone przez Instytut Polski w londyńskim metrze w ramach słynnego projektu *Poems on the Underground*. Instytut Polski w Mińsku zorganizował natomiast czytania poezji Miłosza w wielu miastach na Białorusi, a także przyczynił się do wydania jego poezji w języku białoruskim. Instytut Polski w Wilnie przyznał natomiast Nagrodę Roku Czesława Miłosza za przyczynienie się do krzewienia idei poety na ziemiach litewsko-polskiego dziedzictwa kulturowego.

Działalność placówek nie ograniczała się jednak tylko do prezentacji polskiej kultury. Organizowały one również liczne konferencje, seminaria i debaty na najważniejszych światowych uczelniach. Na Uniwersytecie Berkley w Kalifornii wykladał prof. M. Belka, w Sztokholmie odbył się wykład prof. Z. Bauman, okrągły stół „Europejska przyszłość Bałkanów” miał miejsce w Sofii, konferencja EUNIC na temat dyplomacji publicznej i kulturalnej - w Londynie, konferencja „Polska Prezydencja w UE – droga ku europejskiej polityce wschodniej” odbyła się w Sankt Petersburgu. Wiele wydarzeń poświęconych było m.in. 20. rocznicy Traktatu Polsko-Niemieckiego, idei Partnerstwa Wschodniego, tematyce polsko-żydowskiej, zielonym technologiom czy kobiecej przedsiębiorczości.

- ***Promocja sukcesu polskiej transformacji politycznej i gospodarczej***

Polska prezydencja koncentrowała się także na wspieraniu procesów transformacji w państwach Afryki Północnej oraz w innych krajach Południowego Sąsiedztwa UE. Polskimi doświadczeniami z okresu przemian dzielili się m.in. w Tunezji czołowi polscy eksperci w dziedzinie ekonomii, sądownictwa, konstytucjonalności i politycy. Ministerstwo Spraw Zagranicznych podjęło również współpracę z największą siecią medialną w Afryce i na Bliskim Wschodzie - Al Jazeera. Ten bezprecedensowy projekt miał za zadanie dotarcie do jak najliczniejszej populacji państw regionu z ideami towarzyszącymi polskiej transformacji ustrojowej. Wspólny projekt realizowany przez MSZ oraz katarski network Al Jazeera mający na celu przybliżenie krajom Afryki Płn. oraz Bliskiego Wschodu, rozpoczął się w kwietniu 2011 i obejmował współpracę z kanałami telewizyjnymi w jęz. Arabskim – kanałem dokumentalnym i informacyjnym, redakcją arabskojęzycznej strony internetowej oraz pracującym w ramach networku Centrum Studiów. Celem projektu było pokazanie doświadczeń polskiej transformacji na Bliskim Wschodzie i w Afryce Płn. Zarówno MSZ jak i Al. Jazeera były bowiem zgodne, że wiele rozwiązań zastosowanych w naszym kraju może być inspiracją dla rozwiązywania problemów, które niesie za sobą demokratyczna rewolucja.

W okresie od maja do końca września odbyły się w ramach projektu dwie wizyty studyjne. Pierwsza miała charakter przygotowawczy i uczestniczył w niej dyrektor Centrum Studiów Al. Jazeery, który spotkał się m.in. z Prezydentem L. Wałęsą. Druga wizyta miała charakter realizacyjny. W trakcie jej trwania przedstawiciele networku wzięli m.in. udział w konferencji ECS w Gdańsku, odbyli szereg spotkań z uczestnikami przemian demokratycznych, ekspertami, przedstawicielami Senatu, Kancelarii Prezydenta, Trybunału Konstytucyjnego, administracji publicznej, w tym policji i służby więziennej. Goście nawiązali też kontakt z licznymi organizacjami pozarządowymi, placówkami naukowymi, polskimi mediami, przedstawicielami Kościoła Katolickiego i wspólnoty muzułmańskiej w RP. Na podstawie zebranych materiałów zrealizowano, przy wsparciu logistycznym i merytorycznym DDPiK, bardzo dużą liczbę materiałów telewizyjnych i reportaży oraz wywiadów. Pierwsze materiały dotyczące Polski pojawiły się na stronie internetowej Al. Jazeery już 14 września. Materiały telewizyjne były sukcesywnie emitowane od listopada.

Promocja Polski za granicą poprzez udział wybitnych przedstawicieli świata polityki i gospodarki w wydarzeniach o regionalnym i międzynarodowym wydźwięku oraz prezentowanie sukcesu polskiej transformacji ustrojowej od kilku lat jest stałym zadaniem placówek. Celem prowadzonego projektu jest nie tylko zacieśnienie współpracy placówek z lokalnymi partnerami, ale także poprawa warunków rozwoju współpracy gospodarczej i wzrost zainteresowania Polską jako krajem atrakcyjnym dla inwestorów. W ramach projektu w 2011 r. placówki na całym świecie organizowały seminaria, prelekcje, warsztaty i wykłady, m.in. w prestiżowych ośrodkach akademickich oraz *think tankach*, których tematem była transformacja polityczno-ekonomiczna 1989 roku i jej wpływ na dzisiejszą sytuację polskiej gospodarki. Mocną stroną projektu było zaangażowanie wybitnych osobistości z Polski kojarzonych z procesem przemian.

- ***Wizyty studyjne***

Jednym z najbardziej skutecznych instrumentów promocji Polski wykorzystanych w 2011 r. były wizyty studyjne. Podstawowym celem wizyt studyjnych jest kompleksowe poszerzenie wiedzy o Polsce i Polakach poprzez uczestnictwo gości w spotkaniach m.in. z przedstawicielami środowisk kultury i sztuki, polityki, najwyższych władz państwowych, organizacji pozarządowych, osób związanych z historią naszego kraju, co umożliwia wiarygodne relacje i oceny.

W 2011 roku Departament Dyplomacji Publicznej i Kulturalnej zrealizował około 185 wizyt studyjnych oraz współorganizował przyjazd i pobyt uczestników 12 międzynarodowych konferencji. Na w/w przedsięwzięcia wydatkowano około 3.450.000 PLN.

W wizytach studyjnych organizowanych przez DDPiK w 2011 r. udział wzięło około 975 uczestników z zagranicy. Najliczniejszą grupę stanowili dziennikarze oraz przedstawiciele świata kultury. Jednym z wiodących tematów wizyt była polska Prezydencja w Radzie UE oraz transformacja gospodarcza i polityczna Polski. Goście zainteresowani byli również zagadnieniami kulturalnymi, problematyką społeczną oraz przygotowaniem do Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej UEFA EURO 2012. DDPiK organizował także wizyty poświęcone Partnerstwu Wschodniemu.

W efekcie wizyt studyjnych zrealizowanych przez DDPiK w 2011 r. ukazało się około 240 artykułów prasowych oraz około 60 reportaży i programów radiowo-telewizyjnych. Tematami artykułów i reportaży byłyby przemiany, jakie zaszły w naszym kraju po 1989 r., historia, gospodarka i polityka Polski, polska kultura. Zainicjowano i zrealizowano także szereg projektów kulturalnych: wystawienniczych, muzycznych, teatralnych i in., co wiązało się również z udziałem polskich twórców w wydarzeniach kulturalnych organizowanych w krajach uczestników wizyt. Przy organizacji niektórych wizyt DDPiK współpracował z innymi instytucjami m.in. Polską Organizacją Turystyczną, spółką PL2012, Forum Dialogu Między Narodami, Instytutem Lecha Wałęsy, PISM-em, Ośrodkiem Studiów Wschodnich, organizatorami festiwalu filmowych i muzycznych.

- ***Kampanie medialne***

Od kilku lat DDPK MSZ współpracuje z zespołem redakcyjnym CNN. W 2011 roku DDPK nawiązał także współpracę z telewizją France24., w której w okresie od 11 czerwca do 23 grudnia ukazało się 800 emisji 30. sek. spotu w 3 wersjach językowych – francuski, angielski, arabski. W CNN w okresie 28 listopada do 15 grudnia miała miejsce kampania telewizyjna obejmująca 92 emisje 30 sek. spotu oraz kampania online – 1 500 000 emisji rozszerzającego się baneru 300x250.

4. Dyplomacja Ekonomiczna w 2011 roku

Problematyka ekonomiczna od szeregu lat pozostaje w obszarze zainteresowania resortu spraw zagranicznych i podległych mu placówek. Zadania w tym zakresie realizowane były przede wszystkim z inicjatywy i w ramach wspierania resortów gospodarczych. Zasadnicza zmiana w tym względzie nastąpiła w roku 2006 wraz z utworzeniem – na mocy porozumienia pomiędzy Ministrem Gospodarki a Ministrem Spraw Zagranicznych – dyplomacji ekonomicznej. Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom przedsiębiorców i ich organizacji, do głównych zadań dyplomacji wprowadzono wspieranie i ochronę interesów gospodarczych przedsiębiorstw na rynkach zagranicznych. Co więcej, w 2009r. przygotowano specjalne zalecenia w tym obszarze. Zdefiniowano zasadnicze formy wsparcia dyplomatycznego i zasady, jakich należy przestrzegać w kontaktach z przedstawicielami środowisk gospodarczych. Nałożono również na pracowników placówek dyplomatycznych zaangażowanych w te działania szereg wymogów związanych z ochroną tajemnicy przedsiębiorstwa, zapobieganiem konfliktowi interesów i procedurami antykorupcyjnymi.

Rodzaje wsparcia oferowanego przedsiębiorstwom (głównie przez placówki dyplomatyczne) można zasadniczo podzielić na następujące grupy:

- interwencje w przypadkach dyskryminacji lub naruszania praw,
- wsparcie kluczowych transakcji handlowych lub projektów inwestycyjnych,
- promocja i informacja.

Dynamicznie rozwijający się proces internacjonalizacji przedsiębiorstw (w tym z sektorów o strategicznym znaczeniu dla polskiej gospodarki) implikuje rosnące zainteresowanie wsparciem ze strony dyplomacji w budowie ich pozycji konkurencyjnej na zagranicznych rynkach. Znaczna część działań wspierających jest skierowana na rynki wschodnie (kraje WNP: głównie Rosja, Ukraina, Białoruś). Wynika to z istoty wsparcia dyplomatycznego, którego największa wartość przejawia się w działalności na rynkach, cechujących się niestabilnym otoczeniem gospodarczym i prawnym, brakiem ogólnodostępnej informacji handlowo-inwestycyjnej oraz takich, gdzie przy podejmowaniu decyzji handlowych i inwestycyjnych kluczową rolę odgrywa administracja rządowa. Wśród beneficjentów działań wspierających znajdują się głównie duże przedsiębiorstwa o kluczowym znaczeniu dla interesów gospodarczych kraju (sektor energetyczny, obronny, infrastruktura i transport, nowoczesne technologie). Podejmowane działania dotyczą zatem niejednokrotnie kwestii strategicznych, nie tylko z punktu widzenia danego przedsiębiorstwa, ale również ekonomicznych interesów państwa. W przypadku projektów strategicznych (transakcje handlowe i przedsięwzięcia inwestycyjne o znacznej wartości, udział w przetargach, realizacja projektów na rynkach trzecich) pomagamy i wspieramy wysiłki indywidualnych przedsiębiorstw.

Zarówno wizyty zagraniczne członków kierownictwa resortu spraw zagranicznych, jak i spotkania z delegacjami innych państw w kraju zawierają praktycznie każdorazowo komponent gospodarczy. Bezpośredni udział reprezentacji polskich eksporterów i inwestorów, prezentacja ich oferty oraz spotkania z potencjalnymi partnerami zagranicznymi zyskują swoje stałe miejsce w oficjalnych kontaktach zagranicznych. Takie działania podejmowane są w głównej mierze w odniesieniu do rynków, gdzie rola administracji rządowej w sferze nawiązywania kontaktów gospodarczych pozostaje w dalszym ciągu czynnikiem kluczowym (w ub. Roku: Libia, Wietnam, Indie, ZEA, Maroko).

Całkowicie nowym wyzwaniem, także w sferze dyplomacji ekonomicznej, była Prezydencja Polski w Radzie UE w drugim półroczu 2011r. Rozpoczęła się ona w trudnym momencie dla Europy (zjawiska kryzysowe w strefie euro, wydarzenia w krajach Afryki Płn.), co wymagało niejednokrotnie szybkiego i skutecznego reagowania (pomoc polskim przedsiębiorstwom działającym na rynku libijskim w obliczu zagrożeń wywołanych działaniami wojennymi). M.in. w ramach Prezydencji podjęto szereg inicjatyw ukierunkowanych na promocję i ochronę interesów przedsiębiorstw, wykorzystując w znaczącym szczeblu politycznym do takich krajów jak: Afganistan, Pakistan, Indie, Libia, ZEA, Wietnam, Chiny, każdorazowo z udziałem delegacji przedsiębiorców. Z uwagi na fakt, iż wiele firm upatruje swoich szans na rynkach WNP zorganizowano Forum Biznesu w ramach Szczytu Partnerstwa Wschodniego.

Ostatnia wizyta Prezydenta RP w CHRL (grudzień 2011r.) została zdominowana przez problematykę dwustronnej współpracy gospodarczej (rozmowy, spotkania w resortach gospodarczych, fora inwestycyjne i gospodarcze w Szanghaju i Pekinie). Odzwierciedleniem tego faktu była także liczna grupa (ok. 100 osób) przedstawicieli polskich przedsiębiorstw, która towarzyszyła delegacji oficjalnej. Niewątpliwie, miało to również wpływ na podniesienie rangi dwustronnych stosunków do poziomu partnerstwa strategicznego. MSZ zamierza kontynuować podobne inicjatywy i każdorazowo proponować uwzględnianie problematyki gospodarczej w rozmowach i spotkaniach z partnerami zagranicznymi na szczeblu premiera i prezydenta.

5. Współpraca w sektorze turystyki

Ministerstwo Spraw Zagranicznych wspiera merytorycznie, w zakresie swoich kompetencji, starania polskiego ruchu sportowego do organizacji światowych imprez sportowych w Polsce. Współpracuje z MSiT oraz spółką celową PL.2012 w zakresie promocji Polski za granicą w przededniu oraz w trakcie Mistrzostw Europy w piłce nożnej UEFA EURO 2012. Przedstawiciel MSZ bierze udział w pracach Grupy Roboczej ds. współpracy w sferze wizerunku, reklamy, turystyki i rekreacji.

MSZ realizuje zadania wynikające z Polsko-Ukraińskiej Mapy Drogowej podejmując działania przede wszystkim za granicą za pośrednictwem polskich placówek dyplomatyczno-konsularnych. W wyniku konsultacji przeprowadzonych z ukraińskim MSZ, Ambasady RP w krajach biorących udział w Mistrzostwach Europy w Piłce Nożnej UEFA EURO2012, a także w kilku innych krajach poza krajami finalistami Mistrzostw, we współpracy z Ambasadami Ukrainy zorganizowały wspólne wieczory w dniu 2 grudnia 2011 roku z oglądaniem transmisji z Kijowa z losowania grup na EURO. Zaproszonymi gośćmi byli Ambasadorzy pozostałych – poza Polską i Ukrainą - 14 finalistów EURO, a także dziennikarze, politycy, przedstawiciele świata sportu, kultury, turystyki i biznesu oraz przedstawiciele instytucji lokalnych.

Polskie placówki dyplomatyczno-konsularne realizowały w 2011r. szereg zadań związanych z promocją Polski w kontekście UEFA EURO 2012. Wśród 24 zrealizowanych projektów znalazły się: seminaria, konferencje prasowe, mini turnieje piłki nożnej, spotkania z młodzieżą, wystawy, artykuły prasowe w prasie miejscowej, udział przedstawicieli placówek w programach telewizyjnych, udział w konferencjach naukowych i prasowych dotyczących stanu przygotowań Polski do Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej, wizyty drużyn piłkarskich, udział w targach turystycznych.

Ponadto 28 listopada 2011 r. w Łoży Prezydenckiej Stadionu Narodowego w Warszawie odbyło się spotkanie poświęcone przygotowaniom do Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej UEFA EURO 2012™. Wspólne zaproszenie Ministerstwa Sportu i Turystyki oraz Ministerstwa Spraw Zagranicznych przejęli Szefowie Przedstawicielstw Dyplomatycznych akredytowanych w RP z krajów biorących udział w Turnieju. Obecny był również przedstawiciel Ukraińskiej Narodowej Agencji ds. przygotowań EURO 2012, a także Prezesi i Dyrektorzy instytucji zaangażowanych w przygotowania do Mistrzostw oraz przedstawiciele polskich Miast Gospodarzy.

Biorąc pod uwagę funkcjonowanie i realizację zadań w zakresie promocji turystyki istotną formę w tym obszarze stanowi współpraca polskich placówek z Polskimi Ośrodkami Informacji Turystycznej w zakresie organizacji przedsięwzięć interdyscyplinarnych prezentujących i promujących zarówno walory turystyczne, jak również ofertę inwestycyjną, kulturalną oraz możliwości współpracy w różnych dziedzinach gospodarki.

W realizacji zadań statutowych MSZ stale współpracuje z Polską Organizacją Turystyczną, Polską Agencją Informacji i Inwestycji Zagranicznych, Narodowym Centrum Kultury, PL.2012, Instytutem Adama Mickiewicza, Polską Agencją Prasową, Polskimi Liniami Lotniczymi LOT, Polską Izbą Turystyki, resortami, regionami i innymi.

6. Projekt koordynacji opieki konsularnej nad obywatelami UE podczas turnieju UEFA EURO 2012™.

W ramach polskiego przewodnictwa w pracach unijnej Grupy Roboczej do Spraw Konsularnych (COCON), Departament Konsularny Ministerstwa Spraw Zagranicznych, przy współpracy Komisji Europejskiej, zorganizował w dniach 3 - 4 października 2011 roku. seminarium poświęcone opiece konsularnej podczas dużych imprez sportowych. W spotkaniu

wzięło udział 120 uczestników, w tym specjaliści w dziedzinie opieki konsularnej w sytuacjach nadzwyczajnych ze wszystkich Państw Członkowskich UE oraz Ukrainy, Norwegii i USA, a także przedstawiciele instytucji Unijnych. W obradach uczestniczyli także reprezentanci polskich i ukraińskich instytucji i organizacji, odpowiadających za przygotowania do Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej w 2012 roku i zapewnienie bezpieczeństwa kibiców podczas imprezy. Celem seminarium było omówienie przygotowanego przez polski MSZ zintegrowanego projektu współpracy konsularnej państw UE podczas tego wydarzenia, z uwzględnieniem dotychczasowych doświadczeń służb konsularnych Państw Członkowskich UE oraz informacji przekazanych przez organizatorów wydarzenia. Przygotowany projekt jest pierwszą w historii prac Grupy Roboczej COCON próbą opracowania ujednoczonego modelu koordynacji działań konsularnych poszczególnych Państw Członkowskich podczas dużych imprez sportowych, możliwego do wykorzystania podczas turnieju w Polsce i na Ukrainie oraz przy kolejnych wielkich wydarzeniach z licznym udziałem obywateli UE. Poza wyznaczaniem obszarów współpracy służb konsularnych uwzględnia on również współdziałanie z instytucjami rządowymi, organizatorami imprez, a także organizacjami kibiców zaangażowanymi w prowadzone projekty zapewnienia bezpieczeństwa.

W ramach realizacji projektu, MSZ i polskie placówki na Ukrainie podjęły działania zmierzające do realizacji ustaleń podjętych podczas seminarium. Ambasada RP w Kijowie zorganizowała wizyty studyjne dla konsulów Państw Członkowskich UE w Doniecku i Charkowie oraz na przejściu granicznym w Dorohusku, podczas których nawiązano kontakty z miejscowymi władzami i zapoznano się ze stanem przygotowań do imprezy. Ponadto w grudniu 2011 roku odbyło się w Kijowie spotkanie Lokalnej Współpracy Konsularnej, podczas której konsulowie Państw Członkowskich UE dyskutowali nad szczegółowymi zasadami wdrożenia projektu na poziomie Ukrainy i w poszczególnych miastach. W lutym odbyło się w Kijowie spotkanie koordynacyjne dla korpusu konsularnego z przedstawicielami władz ukraińskich odpowiedzialnych za organizację turnieju.

W ramach stymulowania współpracy konsularnej przedstawicielstw konsularnych w Polsce, MSZ skoordynował udział konsulów 19 państw biorących udział w projekcie w zorganizowanym przez spółki PL.2012 i Euro2012 Polską spotkaniu polskich organizatorów Euro 2012 w grudniu 2011 roku. W styczniu 2012 roku konsulowie państw UE, a także Chorwacji, Rosji, Szwajcarii, Ukrainy i USA uczestniczyli w warsztatach zorganizowanych przez miasta-gospodarzy w celu wypracowania zasad współpracy pomiędzy organizatorami, służbami miejskimi, a przedstawicielami kibiców i służbami konsularnymi. Od początku roku 2012, po przejęciu przez Danię prezydencji w Radzie UE, a tym samym w pracach GR COCON, realizacja projektu odbywa się we współpracy polskiego i duńskiego MSZ oraz placówek Polski i Danii w Polsce i na Ukrainie. Wszystkie działania na terenie Polski odbywają się w ścisłej współpracy ze spółką PL.2012.

Zapewnienie opieki obywatelom polskim, którzy udadzą się na mecze rozgrywane na Ukrainie jest statutowym obowiązkiem Ministerstwa Spraw Zagranicznych. Ze względu na prawdopodobieństwo wyjazdu znacznej ilości polskich obywateli na Ukrainę na poszczególne mecze turnieju, szczególnie do Lwowa oraz ewentualność rozegrania przez reprezentację Polski spotkań w Doniecku i Kijowie, służba konsularna będzie przygotowana na zapewnienie pomocy we wszystkich czterech miastach gospodarzach na Ukrainie. Ponadto, w ramach projektu koordynacji opieki konsularnej nad obywatelami UE, Polska zadeklarowała gotowość do zapewnienia opieki w koniecznych przypadkach obywatelom innych państw UE w miastach, w których nie posiadają one swoich placówek. W celu realizacji tych zmierzeń, podjęto decyzję o skierowaniu na czas turnieju na Ukrainę

5-osobowego Zespołu Wsparcia Konsularnego, który będzie wspomagał polskie placówki i współdziałał z konsulami innych państw UE.

Dla zapewnienia właściwej informacji konsularnej naszym obywatelom, rozpoczęto prace nad zredagowaniem materiału, który zostanie opublikowany w specjalnej sekcji poświęconej Euro2012 na stronie internetowej MSZ oraz na stronach internetowych polskich placówek za granic.

Promocja nauczania języka polskiego za granicą

Potencjał promocyjny studiów polonistycznych za granicą i ich ranga zostały uwypuklone w „Kierunkach Promocji Polski do 2015 roku”, przyjętych przez Radę Promocji Polski w grudniu 2008 r.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych przywiązuje znaczącą wagę do sprawy utrzymania i tworzenia polskich katedr na renomowanych zagranicznych uczelniach. Przykładem mogą być działania mające na celu wspieranie polonistyk i lektoratów z języka polskiego w zagranicznych szkołach wyższych. MSZ przywiązuje także dużą wagę do kwestii egzaminów certyfikacyjnych z języka polskiego jako obcego.

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (UOKiK) podejmował w odniesieniu do przedsiębiorców działających w branży turystycznej następujące działania w ramach swoich ustawowych kompetencji:

- Prowadził 25 postępowań wyjaśniających w sprawie wstępnego ustalenia, czy przedsiębiorca w ramach prowadzenia działalności gospodarczej polegającej na świadczeniu usług turystycznych dopuścił się naruszenia chronionych prawem interesów konsumentów uzasadniającego wszczęcie postępowania w sprawie zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów lub podjęcie działań określonych w odrębnych ustawach.
- Prowadził 59 postępowań w sprawie naruszenia przez przedsiębiorców zbiorowych interesów konsumentów w rozumieniu art. 24 ust. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 z późn. zm.). Zdecydowana większość spraw dotyczyła stosowania przez organizatorów turystyki postanowień, które wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej: „SOKiK”) zostały uznane za niedozwolone postanowienia umowne, a następnie wpisane do Rejestru niedozwolonych postanowień umownych prowadzonego przez Prezesa Urzędu, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c., w szczególności postanowień wyłączających odpowiedzialność organizatora turystyki za nienależyte wykonanie umowy, wyłączających odpowiedzialność za bagaż klienta, przewidujących brak zwrotu należności za świadczenia niewykorzystane przez konsumenta, ograniczenia odpowiedzialności w związku z realizacją świadczeń zastępczych, zmianą godzin lotów lub zmianą świadczenia innych usług. W wyniku ww. postępowań Prezes UOKiK wydał w 2011 r. 41 decyzji uznających stosowane przez organizatorów turystyki praktyki za naruszające zbiorowe interesy konsumentów.
- Prowadził 1 postępowanie w sprawie egzekucji nałożonej na organizatora turystyki kary pieniężnej.

- Wniósł 19 powództw do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów o uznanie postanowień wzorca umowy stosowanego przez przedsiębiorcę za niedozwolone.
- Wystosował do przedsiębiorców 11 wezwań o dobrowolne zaniechanie stosowania we wzorcach umów postanowień, które w jego ocenie mogły nosić cechy niedozwolonych postanowień umownych w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c.
- Opracował i opublikował raport z kontroli organizatorów turystyki. Była to już piąta ogólnopolska kontrola działalności tej branży. O konieczności ponownego podjęcia działań dotyczących branży turystycznej zadecydowały wyniki poprzednich akcji tego typu, które miały miejsce w minionych latach, w tym ostatniej z 2008 roku. W toku wszystkich wcześniejszych kontroli, jak i w ramach postępowań prowadzonych niezależnie od takich skoordynowanych działań, ujawniono w niniejszej branży szereg nieprawidłowości.
- Brał aktywny udział w regionalnych konferencjach organizowanych przez Izbę Turystyki Rzeczypospolitej Polskiej dotyczących powinności organizatorów turystyki w zakresie przestrzegania praw konsumentów. Podczas konferencji poruszono problematykę praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów stosowanych przez organizatorów turystyki zarówno w zakresie naruszenia postanowień ustawy o usługach turystycznych jak i stosowania niedozwolonych postanowień we wzorcach umów na świadczone usługi turystyczne. Podczas konferencji omówiono również procedurę wpisywania i publikowania niedozwolonych postanowień wzorców umów w prowadzonym przez Prezesa UOKiK rejestrze postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem SOKiK. Ponadto, przedstawiono podstawy i zasady prowadzenia tego rejestru, praktyczne problemy związane z jego funkcjonowaniem, wpisane do niego klauzule dotyczące branży turystycznej, a także proponowane zmiany legislacyjne. W 6 konferencjach zorganizowanych w 2011 r. udział wzięło w sumie 238 przedsiębiorców działających w branży turystycznej.
- Na bieżąco śledzi prace związane z rewizją Dyrektywy 90/314/EWG w sprawie zorganizowanych podróży, wakacji i wycieczek.
- Opracowuje liczne opinie i stanowiska w zakresie stosowania prawa turystycznego oraz udziela odpowiedzi na skargi konsumentów na działania organizatorów turystyki.

Prezes Głównego Urzędu Statystycznego

Turystyka jako zjawisko interdyscyplinarne, stanowi obszar badań zarówno społecznych jak ekonomicznych. Jest dynamicznie rozwijającą się dziedziną gospodarki, w istotnym zakresie oddziaływującą na bilans płatniczy i PKB. Uczestnictwo w turystyce i poziom spożycia turystycznego są ważnymi miernikami oceny jakości życia obywateli.

Wejście w życie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 692/2011 z dnia 6 lipca 2011 r. w sprawie europejskiej statystyki w dziedzinie turystyki i uchylającego Dyrektywę Rady 95/57/WE spowodowało konieczność podjęcia działań dostosowujących badania statystyczne prowadzone w obszarze turystyki do nowych uregulowań. Zmiany te doprowadzą do lepszego odzwierciedlenia aktualnego stanu gospodarki turystycznej w Unii Europejskiej i pełniejszego zaspokojenia potrzeb odbiorców. Rozporządzenie jest również odpowiedzią na potrzebę dostosowania zakresu zbieranych danych dla celów opracowania rachunków satelitarnych turystyki i bilansu płatniczego. Wdrożenie przez wszystkie kraje UE

wspólnej metodologii spowoduje, że międzynarodowa statystyka turystyki będzie bardziej porównywalna.

Główny Urząd Statystyczny (GUS) realizuje zadania, których celem jest m. in. gromadzenie danych niezbędnych do oceny realizacji strategii rozwoju turystyki w kraju oraz analiz na poziomie regionalnym. Zgodnie z kolejnymi programami badań statystycznych statystyki publicznej (PBSSP) prowadzi na potrzeby odbiorców krajowych i zagranicznych badania dotyczące:

- bazy noclegowej turystyki i jej wykorzystania,
- statystyki ruchu granicznego,
- turystyki i wypoczynku w gospodarstwach domowych,
- obrotu towarów i usług w ruchu granicznym,
- działalności wybranych organizacji powiązanych z turystyką (PTTK, GOPR, TOPR, WOPR).

Zapewnienie kompleksowej i spójnej informacji o różnych aspektach turystyki związane jest z ustawicznymi działaniami mającymi na celu doskonalenie prowadzonych badań.

- Badanie bazy noclegowej i jej wykorzystania dostarcza kluczowych informacji o sektorze usług hotelarskich w Polsce, a w szczególności o podaży miejsc oraz popycie na usługi noclegowe. Jest to badanie miesięczne (formularz KT-1), które obejmuje zarejestrowane podmioty świadczące usługi noclegowe. Do 2009 r. badaniem GUS objęte były jedynie obiekty zbiorowego zakwaterowania, natomiast od 2010 r. wszystkie obiekty posiadające 10 i więcej miejsc noclegowych. Zakres podmiotowy badania rozszerzono o pozostałe obiekty świadczące usługi noclegowe (tj. pokoje gościnne, kwatery prywatne i agroturystyczne). Dodatkowo rocznym badaniem reprezentacyjnym (KT-2) objęto obiekty o liczbie miejsc noclegowych 9 i mniej. Zmiany w zakresie podmiotowym badania związane były z potrzebą dostosowania jego zakresu do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 692/2011 z dnia 6 lipca 2011 r. w sprawie europejskiej statystyki w dziedzinie turystyki i uchylającego Dyrektywę Rady 95/57/WE.

W celu stworzenia kartoteki jednostek, rejestrowanych zgodnie z ustawą o usługach turystycznych przez urzędy gmin, opracowano specjalną aplikację „Ewidencja Obiektów Turystycznych” (EOT) pozwalającą na rejestrację i bieżącą aktualizację danych o obiektach świadczących usługi noclegowe innych niż te, które objęte są kategoryzacją i ewidencją prowadzoną przez marszałków województw. Prowadzenie elektronicznej wersji ewidencji z wykorzystaniem serwera GUS zostało zapisane po raz pierwszy w PBSSP na 2009 r. Od tego czasu wykonano ogromną pracę w celu poprawy jakości zbiorów zapisanych w bazie. Działania te są kontynuowane.

- W związku z włączeniem Polski do strefy Schengen (21 grudnia 2007 r.) ustala rejestracja ruchu na wewnętrznej granicy UE, co zrodziło konieczność wprowadzenia zmian w dotychczasowym temacie badawczym odnośnie ruchu granicznego. Podjęto niezbędne prace metodologiczne związane ze statystyką zagranicznej turystyki przyjazdowej i wyjazdowej. W 2010 r. w ramach pracy pt. *Doskonalenie metodologii szacowania wielkości ruchu na wewnętrznej granicy Unii Europejskiej i Polski* zrealizowano badanie pilotażowe na wybranych, byłych przejściach granicznych we wszystkich 8 województwach sąsiadujących z innymi krajami strefy Schengen. Celem badania pilotażowego było sprawdzenie założeń organizacyjno-metodologicznych i określenie nakładów niezbędnych do prowadzenia badań przekroczeń granicy Polski z innymi członkami UE oraz ocena efektywności takiego rozwiązania. Równolegle do

pilotażu rozpatrywane są możliwości pozyskania i wykorzystania alternatywnych źródeł danych mających znaczenie przy opracowywaniu szacunków rozmiarów ruchu granicznego.

- Badania ankietowe popytu turystycznego w gospodarstwach domowych są prowadzone cyklicznie co 3-4 lata. Ostatnie badanie modułowe „Turystyka i wypoczynek w gospodarstwach domowych” zostało zrealizowane w 2009 r. Wśród podstawowych celów badania wymienić należy:
 - poznanie sposobów spędzenia czasu przeznaczonego na wypoczynek, preferowanych przez członków badanych gospodarstw domowych,
 - poznanie planów urlopowych,
 - ocenę stopnia uczestnictwa gospodarstw domowych i ich członków w wyjazdach turystycznych,
 - oszacowanie poziomu wydatków przeznaczonych na ten cel, a także próbę wyjaśnienia powodów nieuczestniczenia w wyjazdach turystycznych,
 - ustalenie poziomu wyposażenia gospodarstw domowych w sprzęt turystyczny,
 - oszacowanie wydatków poniesionych w ostatnim roku na zakup i konserwację tego sprzętu. Badanie dotyczyło wyjazdów w okresie 1. X. 2008 r. – 30. IX. 2009 r.

W 2011 r. rozpoczęto przygotowania do kolejnej edycji badania.

W 2011 roku GUS kontynuował badanie obrotu towarów i usług w ruchu granicznym na granicy zewnętrznej UE na terenie Polski (badanie stałe, symbol PBSSP – 1.51.10.). Dostarcza ono informacji na temat wysokości i struktury wydatków poniesionych przez cudzoziemców w Polsce i Polaków za granicą. Dotyczy obrotów nierejestrowanych na zgłoszeniach celnych. Badanie obejmuje również: odległość od granicy miejsca zamieszkania i miejsca dokonania zakupów oraz częstotliwość przekraczania granicy, cel i długość pobytu, kraj zamieszkania (w przypadku cudzoziemców) i kraj pobytu (w przypadku Polaków). Dostarcza także informacji o osobach przekraczających granicę w ramach małego ruchu granicznego, a w przypadku cudzoziemców – o posiadaczach Karty Polaka.

W ramach programu badań statystyki publicznej prowadzone były działania na rzecz doskonalenia systemu gromadzenia danych z wykorzystaniem formularzy elektronicznych. Wdrożenie nowoczesnej metody składania sprawozdań stanowi istotne udogodnienie dla respondentów. Dodatkowym zadaniem, był udział w projekcie, którego efektem będzie wypracowanie systemu automatycznego gromadzenia danych statystycznych z obiektów hotelowych.

Wyniki badań z zakresu statystyki turystyki wraz z metodologią zawarte są w opracowaniach zbiorczych GUS, publikacjach branżowych pt. „Turystyka w roku...” „Turystyka i wypoczynek w gospodarstwach domowych”, Banku Danych Lokalnych oraz na stronie internetowej. Z badania obrotu towarów i usług w ruchu granicznym na granicy zewnętrznej UE na terenie Polski opracowywane są kwartalne raporty zamieszczane na stronie internetowej GUS. Co roku przygotowywana jest publikacja, w której zestawione są dane kwartalne i roczne. W roku 2011 opracowano publikację z wyników badania realizowanego na całej zewnętrznej granicy UE na terenie Polski w 2010 r. (dane według odcinków granic, województw, wybrane dane według przejść granicznych). Bezpłatny dostęp do danych zawartych na stronie internetowej GUS umożliwia dogodne korzystanie z informacji.

Ponadto Główny Urząd Statystyczny prowadzi badania działalności i wyników przedsiębiorstw niefinansowych na ogólnych zasadach, które w zakresie określonym założeniami metodycznymi dotyczą również podmiotów związanych z turystyką tj. sklasyfikowanych według Polskiej Klasyfikacji Działalności 2007 do sekcji I: *Działalność*

związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi – dział 55 Zakwaterowanie oraz N: Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca – dział 79 Działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji i działalności z nią związane.

Wypełniane są w pełni zobowiązania Polski związane z przekazywaniem niezbędnych informacji do organizacji międzynarodowych – Eurostat, UNWTO, OECD.

Mając na uwadze, że turystyka wpływa na wiele dziedzin polityki, począwszy od polityki regionalnej poprzez różnicowanie gospodarki terenów wiejskich, politykę morską, stwarzanie miejsc pracy, równowagę i konkurencyjność, planowane jest prowadzenie dalszych prac mających na celu integrację badań statystycznych oraz innych źródeł informacji, w tym administracyjnych.

Informację zbiorczą sporządzono w Departamencie Turystyki Ministerstwa Sportu i Turystyki z materiałów otrzymanych od Członków Międzyresortowego Zespołu do spraw koordynacji Zadań Rządu określonych w „Kierunkach rozwoju turystyki do 2015 roku”